

ଅଗ୍ନି
ପରିଷ୍କା

ଅନୁପ୍ରାଣ 'ବ' ଗ୍ରୁପ୍ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଶ୍ନିତ ହେବା ଅଭିମତ
ଏବଂ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ଦ୍ଵାରା ପୁରସ୍କୃତ ।

ଅଗ୍ନି-ପରୀକ୍ଷା

[ସାମାଜିକ ନାଟକ]

ଶ୍ରୀ ଭଞ୍ଜକିଶୋର ପଟ୍ଟନାୟକ, ବି. ଏ.

ଉତ୍କଳର ଖ୍ୟାତନାମା କବି ସୁସାହିତ୍ୟିକ ଏବଂ ବିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଡକ୍ଟର ମାନସିଂହଙ୍କର ଅଭିମତ

ଉତ୍କଳସୁମାନ ନାଟକ ଲେଖକ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଭଞ୍ଜନଗର ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର କେତୋଟି ନାଟକର ଅଭିନୟ ଦେଖି ମୁଁ ଆନନ୍ଦ ଲଭିନିରୁ । ତାଙ୍କ ନାଟକଗୁଡ଼ିକର ପୂର୍ବର ନୂତନତ୍ବ ଓ ଆଦର୍ଶବାଦର ପ୍ରଶଂସା ଦେଖି ପାରିଲୁ । ‘ଅଗ୍ନି-ପରାକ୍ରମ’ ନାଟକର ବୃଦ୍ଧ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଡକ୍ଟର ଦାସ ମନୁଷ୍ୟକୁ ସୁଧା ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଗବେଷଣା କରିବା ଏକ ନୂତନ କଳ୍ପନା ! ସମସ୍ତ ପ୍ରଲଭନ ମଧ୍ୟରେ ରହି ମଧ୍ୟ ନିଷ୍ଠୁଳଙ୍କ ରହି ଧରଣକାରରେ ଆତ୍ମସମର୍ପଣ କରିବା ନୂଆ ଜଗତର ଚରଣ ‘ସାଗର’ ଚରିତ୍ର ଦେଇ ଯୁବକ ସମାଜ ଆଗରେ ଆଉ ଏକ ଆଦର୍ଶ । ପେଶାଦାର ରଙ୍ଗମଞ୍ଚର ଅଙ୍ଗୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ନ ଥିଲେ, ନାଟ୍ୟକାର ଲଘୁ ଓ ସେନାପତି ଘଟଣାବଳୀ ପୁରାଇ ଲେଖାକୁ ଏକାନ୍ତରେ ‘ନାଟକାୟ’ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ନ କରି, ଚରିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ବାଭାବିକ ମାନସିକ ସଂଘର୍ଷ ମଧ୍ୟ ଦେଇ, ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଦ୍ଭୁତ ଜୀବନ୍ତ କରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ଚେଷ୍ଟା କରିଥାନ୍ତେ । ତଥାପି ଅସୀତାର ଜୀବନରେ ସଂଘର୍ଷର ଅଭିନୟ ବେଶ୍ ଫୁଟିଛି । ସାଗର ଓ ଅସୀତା ଅଗ୍ନି-ପରାକ୍ରମେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ଭଞ୍ଜନଗର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଲେଖକଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ । ମୋର ଆଶା ସେହି ଲେଖକ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବ ।

କଟକ

ମାୟାଧରମାନସିଂହ

ବ୍ୟବସାୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଅଭିନୟ ସ୍ବତ୍ତ୍ୱ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣ। ‘ବି’ ଗ୍ରୁପ୍‌ର ।
ଅନ୍ୟଥା ଲେଖକଙ୍କର ଅନୁମତି ସାପେକ୍ଷ ।

ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣା ୧୪ଟିର 'ବ' ଗ୍ରୁପ୍ ଦ୍ଵାରା ଅଭିନୀତ

ସଙ୍ଗଠନରେ :—

ସଙ୍ଗୀତ—ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ

ସେନାପତି

ସ୍ଵର-ଯୋଜନା—ଶ୍ରୀ ବାଳକୃଷ୍ଣ

ଦାଶ

ନୃତ୍ୟ-ପରିଚ୍ଛଳନା—ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ

ନନ୍ଦ

ନୃତ୍ୟ-ପରିଚ୍ଛଳନା—ଦେବଦାସ

ଆବଦ୍ଧ ସଙ୍ଗୀତ—ଲକ୍ଷ୍ମୀଧର,

ଗୋପାଳ, ହରି, ଗୋବିନ୍ଦ

ଓ ମନୁମ୍ଦାର

ସ୍ଵାରକ—ବସନ୍ତ ଓ କେଶବ

ଆଲୋକ—ପ୍ରସାନ୍ନ ନନ୍ଦ

ରୂପ-ସଜ୍ଜା—ସରଳାବ୍ରତର୍ଷି

ପ୍ରୋପାଇଟର—ଶ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗରାଜ ନନ୍ଦ

ମ୍ୟାନେଜର—ଶ୍ରୀ ରାଜକିଶୋର

ମହାନ୍ତି

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ଶ୍ରୀ ସାମୁଏଲ ସାହୁ (ବାବ)

ଭୂମିକାରେ :—

ଡକ୍ଟର ଦାସ—ଉମାନାଥ

ଅତରୁ—କେଶବ

ସାଗର—ବାବ

ପୀତବାସ—ପିର

ଅବୋର—ପୂର୍ଣ୍ଣ

ଶଙ୍କର—ମାଧବ

ସଙ୍ଗୀତ—ଜଗନ୍ନାଥ

ବରୁ—ପଦ୍ମ ଚରଣ

ଗୋବିନ୍ଦ—ମଧୁ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଡାଇରକ୍ଟର—ବୁଢ଼ା ଚୈଧୁରୀ

ଅସୀତା—ଲଳା ଦୁରଳୀ

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଉମାଗଣୀ

ସୁଭଦ୍ରାଙ୍ଗୀ—କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟା

ଅଳକା—ମନୁଜା

ସମ୍ଭାଷଣ—ମାନଦା

ବୃନ୍ଦା—ସୁନନ୍ଦନା

ବୈଷ୍ଣବ—ଗୋପାଳ

ନୃତ୍ୟରେ—ଛକ୍କଣୀ, ଆଶା,

ସରସ୍ଵତୀ ଓ ରଘୁ

କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ

ମୋର 'ଅଗ୍ନି-ପରୀକ୍ଷା' ନାଟକକୁ ସବାଜସ୍ୱରରେ କରି ପଞ୍ଚବେଷଣ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ଅନୁପୂର୍ଣ୍ଣ 'ବ' ଗ୍ରୁପର କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଅଭିନେତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । ସଙ୍ଗୀତ ଲେଖକ ଶ୍ରୀ ଗୋପୀନାଥ ସେନାପତି ଓ ମଞ୍ଚ-ଶିଳ୍ପୀ ସରକାର ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ଥ । ପରଶେଷରେ ମୋର ପରମବନ୍ଧୁ ନନ୍ଦେଶ୍ୱର ଶ୍ରୀ ସାମୁଏଲ ସାହୁ (ବାବୁ) ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ କ୍ଳେଶ ଦେଇ ଏହି ନାଟକ କୁ ଗୌରବ-ଶ୍ରୀ-ମଣ୍ଡିତ କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁରାଗ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ମନସ୍ତ ନନ୍ଦସ୍ତ,
ବାହାଲ, ନୂଆ-୨
ତା ୨୮/୧୨/୫୭

ରଞ୍ଜିତ୍ କୋର

ପ୍ରଥମ ଅଙ୍କ

—ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ—

[ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଘର । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା କାଚ ଝରକା ଆର ପାଖରେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଛୁମ୍ବର ଡକ୍ଟର ଦାସ ଯନ୍ତ୍ରପାତ ନେଇ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ପରୀକ୍ଷା କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନାଭୁଣୀ ଅସୀତା ରୁ' ନେଇ ଆସିଲେ ।]

ଅସୀତା — ଅଜା !

ଡ: ଦାସ—(ମନକୁ ମନ କହି କହି ଆସିଲେ) ବ୍ୟୋମଯାନରେ ଉଡ଼ିବା ଯଦି ସହଜ ହୁଏ, ମଙ୍ଗଳ ଗ୍ରହରେ ଉପମାତ ହେବା ଯଦି ସମ୍ଭବ ହୁଏ, tube ଦେଇ ମଣିଷ ପିଲାଟି ଜନ୍ମ ଯଦି ସତ୍ୟ ହୁଏ; ତାହେଲେ ମୁଁ ସଫଳ ନ ହେବି କାହିଁକି ? ନିଶ୍ଚୟ ହେବି । ନେପୋଲିୟନଙ୍କ କଥାରେ ଏକମତ ହେଇ ମୁଁ କହିବି. ଅସମ୍ଭବ ବୋଲି ଦୁନିଆରେ କିଛି ଥାଇ-ପାରେ ନା ! (କହୁ କହୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥିବା ଖଣ୍ଡେ ବଡ଼ ବହି ଖୋଲାଇ ପକାଇଲେ) ନିଶ୍ଚୟ ହବ...ହା...ହା...ହା...

ଅସୀତା—ତୁମ ରୁ' ଅଣ୍ଟା ହେଇଯିବ ଅଜା !

ଡଃ.ଦାସ—ଆରେ ଅସୀତା, ତୁ ରୁ' ନେଇ ଛୁଡ଼ା ହେଇରୁ । ଦେ,
ଦେ.....(ରୁ' ନେଇ ପିଇଲେ)

ଅସୀତା—କ'ଣ ହବ ବୋଲି କହିଲୁ ଅଜା ?

ଡଃ.ଦାସ—ଆରେ, ସଫାର...ସଫାର ଖାବ-ଜଗତ କଥା କହୁଛି
ଲେ ହୁଣି ! ସସବୁ କ'ଣ ବାଡ଼ିଆ ପିଟା ହେଇ ମରିଯିବେ ?

ଅସୀତା—ସ୍ୱେ କି କଥା ଅଜା ? କେତେ ବଡ଼ ବଡ଼ achievement ମଣିଷ ଆଜି କରି ପାରୁଛି ! Everestକୁ ଜୟ କରିବା ମଧ୍ୟ ତା' ପକ୍ଷରେ ଅସାଧ୍ୟ ହୋଇନା ଅଜା !

ଡଃ.ଦାସ—ଜାଣେ ମା, ମଙ୍ଗଳଗ୍ରହକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବି ମଣିଷ ଆଜି
କରି ବଢ଼େଇଛି । ଖାଇ ଖାଇ ଏତେ ବଡ଼ ପୃଥିବୀଟା ତାକୁ
ଅଶିଲ୍ଲନି ଯେ ପରମାଣୁ ଶକ୍ତିକୁ ବି ସେ ଖାଇ ହଜମ କରିବାକୁ
ବସିଛି । (ପକେଟରୁ ବାହାର କରି ଚକୋଲେଟ୍ ଦେଲେ)
ନେ,ତୁ ପାଟିରେ ପକା । ହା...ହା...ହା...କେମିତି ? ମିଠା ?
(ହସିଲେ)

ଅସୀତା—ସବୁଦିନେ ଖାଲି କଅଁଳା ପିଲୁଙ୍କ ପରି ମତେ
ଚକୋଲେଟ୍ ଭଣ୍ଡେଇବ !

ଡଃ.ଦାସ—ନା,ନା, ଖୁବ୍ ବଡ଼ ହେଇ ଯାଇରୁ ଯେତେବେଳେ ଏଥର
ଆଉ ଚକୋଲେଟ୍ ନୁହେଁ ମା, ଏଥର ମେଟ୍ଟିଏ...ମାନେ...

ଅସୀତା—ଆଉ ଅଜା, ମାନେ ବୁଝାଇବା ଦରକାର ନାହିଁ, ମୁଁ
ବୁଝିଛି । ଭାରି ଚିନ୍ତା ତୁମର, ନା ?.....

ଡଃ.ଦାସ—ନାହିଁ ମା, ଖାଇବା ଚନ୍ଦ୍ରା ଯଦି ସଂସାରେ ନଥାନ୍ତା,
ତା ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରାକୁ ପରୁରେ କ'ଣ ? ଯୁଧା ହିଁ ଏସୁଷ୍ଟିକୁ
ଖାଇବ !

ଅସୀତା—(ହସିତେ) ଅଜା, ସେ ତମ ପାଠ ।

ଡଃ.ଦାସ—ହେଲେ...ଏ ପାଠର ଶେଷ ନାହିଁ ମା, ବହୁତ ଦାଣ୍ଡି-
ତଳଟି, ଖୋଜି ଲୋଡ଼ି ନିଉଟନ୍‌ଙ୍କ ଭାଷାରେ ସେଇ ‘ଉପଲଗଣ୍ଡ’
ବ୍ୟାଖ୍ୟା ମୁଁ ଆଉ କିଛି ପାଇନି । ଜୀବନର ଦୀର୍ଘ ରୁଚିଶ
ବର୍ଷର ସାଧନା ମୋର ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ.....

ଅସୀତା—ସାଧନାର ସମାପ୍ତି ତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜୀବନରେ ହୁଏ ନାହିଁ
ଅଜା, ଅନନ୍ତ ସାଧନାରେ ଯେ ତା’ର ମୁକ୍ତି ! ଶିଳ୍ପୀ ଜୀବନରେ
ପୂର୍ଣ୍ଣତା କାହିଁ ?

ଡଃ.ଦାସ—ସେ କଥା ତୁ କହନାହିଁ ମା, ଏ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ
କରିନେଲେ ମୋ ସାଧନା ଯେ ଚିରଦିନ ଲାଗି ବିଫଳତାର
କଳଙ୍କରେ ଜଳ୍ମିତ ହୋଇ ରହିଯିବ ମା ! (ଆଦ୍ର କଣ୍ଠରେ)
ମୁକ୍ତି ମୁଁ ଚାହୁଁନାହିଁ, ମୁଁ ଚାହୁଁଛି ସନ୍ତାନ, ମୁଁ ଚାହୁଁଛି
ସମାଧାନ ! (ଦୃଢ଼ତା ଥିଲା କଣ୍ଠରେ)

ଅସୀତା—ଅଜା ଏହା କ’ଣ ସମ୍ଭବ ? ସୃଷ୍ଟିର ଅତି ବଡ଼ ସତ୍ୟକୁ
ଅସ୍ୱୀକାର କରି.....ତୁମେ କ’ଣ ଯଶସ୍ୱୀ ହୋଇପାରିବ ?

ଡଃ.ଦାସ—ଦେଖ୍ ମା, ଇଂଲଣ୍ଡ ବା ଆମେରିକା ଭଳି କୌଣସି
ସରକାରୀ ବା ବେସରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟ ମତେ ଦିଆ ଯାଇନି ।
ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ନିଜର କଠୋର ଅଧ୍ୟବସାୟ ଓ ଅଭିଜ୍ଞତା
ଉପରେ ଏ ଦେଶର ଜଣେ ଅନାମଧେୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମୁଁ.....
ମୋର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭରସା ଅଛି ଅସୀତା, ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ

ହାଇ ପଡ଼ୁଥିବ । ଏ ସମୟ ପୃଥିବୀର ଅଧିବାସୀ...ମନୁଷ୍ୟ
ଜାତିର ଅନ୍ତଃ କିଛି ସେବା ମୁଁ କରିଯିବ !

ଅସୀତା—(ଅଜାଙ୍କର ଉତ୍ତେଜନାରେ ଉତ୍ତାହତ ହୋଇ) ଅଜା !

ଡଃ.ଦାସ—ହଁ ଅସୀତା, ନିଜ ଉପର ଅଗାଧ ବିଶ୍ୱାସ ମୋର ଅଛି ।

ଶୁଣାନ-ଯାସା ପୂର୍ବରୁ, ସଂସାର-ଯାସା ପଥକୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ
କୁସୁମିତ କରିଯିବି ।

ଅସୀତା—ତୁମେ ଜୟୀ ହୁଅ, ଅଜା ! ପିଲାଲୋକ ମୁଁ, ତୁମକୁ କଲ୍ୟାଣ
କରିବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ । ତେବେ ତ — ତେବେ
ତ ମୁଁ

ଡଃ.ଦାସ—କିଏ କହିଲା ନାହିଁ ? ମା ତା'ର ଟିକି ପୁଅକୁ ଯଦି କଲ୍ୟାଣ
ନ କରିବ, ସାରା ସୃଷ୍ଟିରେ କଲ୍ୟାଣ କରିବାର ଅଧିକାର ଆଉ
କାହାର ଅଛି ଅସୀତା ? (ହସିଲେ)

ଅସୀତା—(ଦୁଷ୍ଟାମି ଭାବ ଇଙ୍ଗିତରେ) ଅଜା, ମୁଁ କ'ଣ ତମର
'ଟିକି ମା' ନୁହେଁ ?

ଡଃ.ଦାସ—କିଏ ମନା କରୁଛିରେ ମା ? ସବୁ କହୁଛି, ଦେଖିବୁ ରହ,
ତେ ମୁଁ ଠିକ୍ ଲୋକ ହାତରେ ଦେଇଦେବି ।

ଅସୀତା—ପୁଣି ? ଆଜ୍ଞା ଅଜା, (ଅଭିମାନରେ) ହସି ଖେଳି ତୁମ
ସାଙ୍ଗରେ ଦିନ କଟାଉଛି, ସେ ତମକୁ ମୋଟେ ଭଲ ଲାଗୁନି,
ନା ? ନହେଲେ ସବୁବେଳେ ପାଖରୁ ତଡ଼ି ଦିବାକୁ କୁହନ୍ତି
କାହିଁକି ?

ଡଃ.ଦାସ—(ଆବେଗରେ ଅସୀତାର ମୁଣ୍ଡରେ ସ୍ନେହରେ ହାତ ବୁଲାଇ
ଯୁଅ ମୁହଁରେ ତୁ ତ ନିଜେ ତଡ଼ି ହୋଇଯିବୁ ମା ! ତମେ ସବୁ
ଆଗେଇ ଚାଲିବ ଏ ଯୁଗର ପିଲା... Forward march—
ଆମେ ସବୁ ପଦ୍ମ-କେଶ ସ୍ତବର; ପଛରୁ କରିବୁ ତମ ଜୟ-

ଯାହାର ଗାନ ! ଅଜାତି ଦେବୁ ଅଜସ୍ର ଆଶୀର୍ବାଦ ! ଏଇ
ଯାହାହିଁ ତ ଜୀବନ ଯାହା ମା, ଉଦୟରୁ ଅସ୍ତଯାଏ ଏଇତ ତାର
ଗତି ! ଗଛରେ ଫୁଲ ଫୁଟିବ—ଫଳ ଧରିବ—

ଅସୀତା — ଆଜିଠୁଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ବନ୍ଦ...ମୁଁ ରୁଲିଲି । ଛୁ, ଛୁ !

ଡଃ.ଦାସ — ଟିକିଏ ଆଗରୁ ରୁଲି ନ ଯିବାକୁ କହୁଥିଲୁ ନା ?

ଅସୀତା — କହୁଥିଲି ତ କହୁଥିଲି...ଯାଃ !

ଡଃ.ଦାସ — ବେଶ୍ ଚାଲି ମୋର ପାଖରେ ସବୁଦିନ ରହିବାକୁ ଯଦି
ମନ, ତାହେଲେ ମତେଇ' ବାହା ହେଇପଡ଼ି ! ମୁଁ ଆଉ
ଚିତ୍ତବ ନାହିଁ କି ତୁ ତ ଗୁଡ଼ି ଗିରୁନାହିଁ (ହସି ଉଠିଲେ)

ଅସୀତା — (ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ) ତୁମେ ମତେ ବାହାଡ଼ିବ...ନାହିଁ?

ବୁଢ଼ା ଚନ୍ଦ୍ରଲଣି...ମୁଁ ଶ୍ରୀ ଖରପ ! ମାନେ, ବନ୍ଧ-ପାଗଳ !

ଡଃ.ଦାସ — ତୋର ଏ ପାଗଳା ଅଜାକୁ ତୁ ଅଜି ଚୋ'ର ହାତରେ
ସନ୍ଦେଶ ଖୁଆଇବୁ ରୁଲିଲୁ ! ରୁଲି ...

ଅସୀତା — ଶ୍ରେକ ଚିରୁଇରେ ତୁମେ ପରା ଅଭିଯାନ କରୁଛ !
ତମର ପୁଣି ଶ୍ରେକଶୋଷ କ'ଣ ? ନା, ଶିଆପିଆ ସବୁ ତମର
ବନ୍ଦ ! ମତେ ଯାହା କଦର୍ଯ୍ୟ କଥା କହିଛ ନା, ମୁଁ ତାର
ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇ ଗୁଡ଼ୁନି ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଡଃ.ଦାସ — ପାଗଳ ମା ମୋର ! (ହସି ହସି ବହି ପାଖକୁ ଗଲେ ।
ଏତିକି ବେଳେ ଗୋବିନ୍ଦ ଆସିଲା)

ଗୋବିନ୍ଦ — ବାବୁ !

ଡଃ.ଦାସ — କ'ଣ କ'ରେ ଗୋବିନ୍ଦ ?

ଗୋବିନ୍ଦ — ଅଜି କ'ଣ ବୁଲିଯିବନି ?

ଡଃ.ଦାସ — ନା, କାହିଁକି ?

ଗୋବିନ୍ଦ — ଭ୍ରାଇଭର କହୁଛି ତା ଘରକୁ ଯିବାକୁ, ଯିବ ?...

ଡଃ.ଦାସ—ଯିବା ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ଯାଉ !

ଡଃ.ଦାସ—ବେଶ୍ ଯାଉ, (ଗୋବିନ୍ଦ ଯାଉଥିଲା) ହଇରେ, ଗୋବିନ୍ଦ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—କ'ଣ ବାବୁ ?—

ଡଃ.ଦାସ—ତେଜେ ତ ପରୁଣ ଟପି ଯିବଣି କି କ'ଣ ରେ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ବଅସ କିଏ ଗଣୁଛି ଆଜ୍ଞା; ପରୁଣ ହେଲେ କେତେ
ଷାଠିଏ ହେଲେ କେତେ ! ଯୋଉଦିନ ଡକରା ଆସିବ, ଆଉ
ବୁଢ଼ାବାବୁ କିଏନା ଗୋବିନ୍ଦା କିଏ !

ଡଃ.ଦାସ—ମୋ ପାଖରେ ତୋ ଉମରଟା ବିଚରଲା; ଦିନେ କୋଉ
କଥାଟା ତ ମୁହଁ ଖୋଲି ମାଗିଲୁ ନି ରେ ଗୋବିନ୍ଦ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ହଁ ତମେ କେତେଥର କହିଲଣି, କ'ଣ ଗୋଟାଏ ମାଗିବି
ମାଗିବି ବୋଲି ମୋର ଆଉ ହେଜ ହୁଏ ନା ! ହ, ମାଗିବି ଆଉ
କ'ଣ ସାଆନ୍ତେ ! ତେମେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବସିଥାଅ, ମୁଁ ଜାଇଥିବା
ତକ ତମ ସେବା କରୁଥାଏ ! (କୃତଜ୍ଞତାରେ ଆଖି ଛଳ ଛଳ
ହୋଇ ଆସିଲା) ଯାଉଁ ବଡ଼ କଥା ଆଉ କ'ଣ ମାଗିବି
କହିଲି ?

ଡଃ.ଦାସ—ତୁ ନ ମାଗିଲେ କ'ଣ ହେଲା, ମୁଁ ତେଜେ ନିଶ୍ଚୟ
ଦେବି ! ହଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବି ତେଜେ !

ଗୋବିନ୍ଦ—କ'ଣ ବାବୁ ?...

ଡଃ.ଦାସ—ଦେଖିବୁ ରହ, ନେଲବେଳେ ଜାଣିବୁ । ଯେଉଥିପାଇଁ
ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଲାଗିଛି, ସେଥିରେ ମୁଁ ଯଦି ସଫଳ ହୁଏ, ତୁ
ଆଗ ପାଇବୁ । ତୋର ଉପରେ ମୁଁ ମୋର ପ୍ରଥମ experi-
ment କରିବି !

ଗୋବିନ୍ଦ—କ'ଣ କରିବି ?

ଡଃ.ଦାସ—ତୁ ଯା ଗୋବିନ୍ଦ, ତୁ ଯା' (ଗୋବିନ୍ଦ ଚାଲିଯାଇଥିଲା)
ଗୋବିନ୍ଦ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଆଜ୍ଞା ! (ଫେରିଛି)

ଡଃ.ଦାସ—ଟି ଖଣ୍ଡିକ କାଲି ପକେଇଛୁ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଇଟି ଦେଖିଲ, ଚାଣୁଲ, ମୋର କ'ଣ କିଛି ମନେ
ରହୁଛି ! ଆଜି ଉପରେ ଥୋଇ ଦେଇଛି ଯେ ଗଲା ଆଉ କ'ଣ
ହୋଇଅଛି ! ମୋ ମନ ତ ବରଷା ହେଲା ସବୁଦିନେ ବାବୁ ।

ଡଃ.ଦାସ—ହଁ, କିଛି ତ ତୋର ମନେ ରହୁଛି. ତୁ ଆଉ ମଣିଷ ହବୁ
କିମିତି ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଲେ... ସେଦିନର କଥା ମୁଁ ଜମାରୁ ଭୁଲି ପାରିବି ନ
ବାବୁ !

ଡଃ.ଦାସ—କୋଉ ଦିନ କଥା ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ତମେ ପୁରୀର ଆଅ...ହଇଜା ବୋଲି ମୋ ଜାତିର
ଛାଡ଼ି ପଳେଇଲେ...ହେଲେ ତମେ ପର ଅପର ନ ଭାବି
ମତେ ବଞ୍ଚେଇଲ, ତମରି ପାଖରେ ରଖେଇଲ । ମା' ସରସ୍ୱତୀ
ମତେ ସୁଦୟା କରିଥାନ୍ତୁ ବାବୁ, ସବୁ ପାଶୋରିଯାଏଁ ପଛକେ
ସେଦିନ କଥା ମୁଁ ଯେମିତି ପାଶୋରି ନ ଯାଏଁ ! (ଆଖି
ଛଳ ଛଳ କରି)

ଡଃ.ଦାସ—ହଉ, ଯା, ଯା, ଟି ଖଣ୍ଡିକ ଏଇନେ ପକେଇ ଦବୁ ।

ଗୋବିନ୍ଦ—ଯାଉଛି ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଡଃ.ଦାସ—(ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଯାଇ ସେ ବହୁ ଖଣ୍ଡିକ ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ
ହାତରେ ନେଇ ତାଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପାଖକୁ ଫେରିଗଲେ । କିଛିସଣ
ପରେ ବାହାରୁଆସିଲେ ଅତନୁ ।)

ଅତନୁ—ଅସୀତା ! ଅସୀତା...

ଅସୀତା—(ଫେରିଲେ) ହ୍ୟାଲେ, ଅତନୁ ! ତୁମେ ଏକା ?

ଅତନୁ—ସାଗର ବୋଧହୁଏ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିବ ।
ତୁମେ ଆଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଅ, ଆଉ ବେଶୀ ସମୟ ନାହିଁ ।
(ହାତଦଣ୍ଡା ଦେଖି)

ଅସୀତା—ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି (ଦର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ଅତନୁ—Hurry up, ଅସୀତା ! please—

ସାଗର—(ପ୍ରବେଶି) ମୁଁ ମନେ କରିଥିଲି ତମେ ଦେହେଁ ବାହାର
ଯାଇଥିବ !

ଅତନୁ—ନା, ମୁଁ ତ ଏଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ପହଞ୍ଚିଲି ।

ସାଗର—ଓଃ ! (ଚଢ଼କରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ) ।

ଅତନୁ—ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କୁ ଦେଖିବୁ ! (ଝରକାବାଟେ ଦେଖାଇ
ଦେଲେ) ତୋର କ'ଣ ଧାରଣା ସାଗର ?.....

ସାଗର—ମାନେ ?—

ଅତନୁ—ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କର ଏଇ ଗବେଷଣା ଉପରେ !

ସାଗର—ତୋର କ'ଣ ଧାରଣା ?

ଅତନୁ—ଭାରି ଚମତ୍କାର ହବ । ତୁ କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ହବନ ?

ସାଗର—ନା, ନା, ସେ କଥା ନୁହେଁ । ମନେକର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଡକ୍ଟର ଦାସ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ...କିନ୍ତୁ ଶେଷ ଫଳ କ'ଣ
ହବ ଅତନୁ ?

ଅତନୁ—ଭାଷାରେ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଶକ୍ତି ମୋର ନାହିଁ ସାଗର !

କିନ୍ତୁ ଏଇଟା ବୋଧହୁଏ ମନୁଷ୍ୟର ସବୁଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆବିଷ୍କାର ହବ ।

ସାଗର—କିନ୍ତୁ...ମୋର କ'ଣ ମନେ ହଉଛି କ'ଣ !

ଅତନୁ—କ'ଣ ?

ସାଗର — ଡକ୍ଟର ଦାସ କୁଆଁ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ପ୍ରଶ୍ନ ଦେଖିବା... ତାଙ୍କର ଏଇ ଦୀର୍ଘଦିନର ସାଧନା ଏକ ବିରାଟ ଭଗ୍ନ ସ୍ତୁମ୍ଭର ପରିଣତ ହେବ !

ଡଃ ଦାସ — (ଭିତରୁ) କିଏ, କିଏ କହୁଛି ଏ କଥା ? (ଆସିଲେ)

ସାଗର — ମୋର ଯାହା ଧାରଣା ସାର୍ !

ଡଃ ଦାସ — ତମର ଏ କଥାରେ ମୁଁ ଆଦୌ ଦୁଃଖିତ ନୁହେଁ ସାଗର । ଯେତେବେଳେ ତୁମର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅନୁମାନ ବା ଧାରଣା ଉପରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର ଅଧିକାର ମୋର ନାହିଁ; ମାତ୍ର ବୈଜ୍ଞାନିକ ହିସାବରେ ମୋର ଭରସା ଅଛି, ମୁଁ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେବି, ନିଶ୍ଚୟ ହେବି ! ବସ, ତୁମେ ଦିଅଁ ବସ —

ସାଗର — ଆପଣ କଣ ମନେ କରୁଛନ୍ତି ସାର୍, ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ପୃଥିବୀରୁ ଏକାବେଳେକେ ଲୋପ ପାଇଯିବ ?

ଡଃ ଦାସ — ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ମୂଳପିଣ୍ଡଟିକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ ‘ଦାରିଦ୍ର୍ୟ’ ବୋଲି ଗୋଟିଏ ଶବ୍ଦ ଅଭିଧାନରେ ରହିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଆଉ ରହିବନି ସାଗର ! କ୍ଷୁଧା ଯଦି ପୃଥିବୀରେ ନ ରହିବ, ଶାନ୍ତ୍ୟ ପାଇଁ ମନୁଷ୍ୟର ଅନୁଷ୍ଠାନ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ ! ଅସର୍ବ ମାର୍ଗ ଅନୁସରଣରୁ ସେ ଅନ୍ତତଃ ନିବୃତ୍ତ ହେବ ! ଶାନ୍ତିର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଯଦି ସମ୍ଭବ ହୁଏ, ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ଅବଗୋଷ୍ଠ ପୃଥିବୀରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଲୋପ ପାଇବ !

ଅତରୁ — ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଏଇ ଅଭିନବ ଉଦ୍ୟମକୁ ସାଗତ ନୁହେଁ, ଅଭିନନ୍ଦିତ କରୁଛି ସାର୍ !

ଡଃ ଦାସ — ତୁମେ ଦିଅଁ ପିଲା... ଜୀବନ ସହିତ ତମର ପରିଚୟ ଅତି ଅଳ୍ପ ଦିନର ! ଜାଣିନା ତୁମେ ସାଗର, କି ସଂଗ୍ରାମ ଭିତରେ

ଅହର୍ନିଶ ମନୁଷ୍ୟ ଗତ କରି ଚାଲିଛି ! କେତେ ତାର
ବିପଳତା; କେତେ ତା'ର ହାହାକାର !...

ସାଗର—କିନ୍ତୁ ସେଇ ବିପଳତା ଭିତରେ ଜୀବନର ସତ୍ୟତାର
ଆନନ୍ଦ ପୁଣି ରହିଛି ସାର !

ଡ. ଦାସ—(ହସି ଉଡ଼େଇ ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ) ଅପେକ୍ଷା କର
ସାଗର ! ଦେଖିବ ତୁମେ, କ'ଣ ହେଇଯିବ ଏ ପୃଥିବୀର ରୂପ !
(ଆଗାମୀ ଭବିଷ୍ୟତର ଏକ ଫୁର ପ୍ରତିଛବି ସେମିତି ତାଙ୍କ
ଆଖି ଆଗରେ ନାଚି ଉଠିଲା) ବିସ୍ମୟ-ବିସ୍ତାରିତ ନୟନରେ
ସାର ପୃଥିବୀ ଦେଖିବ, ସମଗ୍ର ମନୁଷ୍ୟ ଜାତି ପ୍ରତି ଜଣେ
ବୈଜ୍ଞାନିକର କି ଅସୁବିଧା ଦାନ ! ହା...ହା...ହା...
(ଚାଲିଗଲେ)

ଅତନୁ—ଏଇଟା କିନ୍ତୁ ତୋର ଅନ୍ୟାୟ ସାଗର ! ଡକ୍ଟର ଦାସ
ହୁଏତ ଆଦାର ପାଇଲେ । ତାଙ୍କର ଏତେ ବଡ଼ ସାଧନାକୁ
ତୁ ପରଦା କଥାରେ ଉଡ଼େଇଦେବାକୁ ବସିବୁ !

ସାଗର—ଦେଖ ଭାଇ, ଆଦାର ଦେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ କିଛି
କହିନାହିଁ ! ପ୍ରକୃତ କର୍ମୀ ଯିଏ, ସେ ବରଂ ଏଇ କଥାରେ
ଆହୁରି ଗଭୀର ଉତ୍ସାହରେ ଆଗେଇ ଚାଲିବ ! ଆଜ୍ଞା
ଅନୁ Dr. Das ଶୁଧାକୁ ଦୂର କରିବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା
କରୁନାହିଁ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରକାଶନରେ ଶୁଧାକୁ ଦୂର କରିବା ଲାଗି
ତାଙ୍କର ଇଏ କଣ ଏକ ମହାନ ଶୁଧା ନୁହେଁ ? ଶୁଧା
ଗହଳ ହିଁ ଗହଳ, ତାହା ସେ ଯେ କୌଣସି ରୂପରେ ହଉ !
ମୋର ସାହା ଧାରଣା...(ଅସୀତା ଆସି ସାଗର ପିଠିରେ
ହାତ ଦେଇଛି)

ଅସୀତା—ଆଉ, ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ଆଗଲୁଚନା ବନ୍ଦ ଥାଉ, ଆସ,
ଅତନୁ—

ଅତନୁ—ଗୁଲ, ସାଗର ! ଗୁଲ...

ସାଗର—ତମେ ଦିହେଁ ଯାଅ, ମୁଁ ବରଂ...

ଅତନୁ—ବରଂ ପରଂ କିଛି ନୁହେଁ, ଆ—

ଅସୀତା—ଜନନୀ ଟିକେଟ୍ ମୁଁ ମଗେଇ ନେଇଛି ! ପ୍ଲା'ସରେ ଆଉ
କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ ଚଳେ ନା...ଆସ ସାଗର । (ହାତଧରି
ଭିଡ଼ି ନେଇଗଲା, ସେମାନେ ଗୁଲଗଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଧୀରେ
ଧୀରେ କକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କଲ)

ଗୋବିନ୍ଦ—ବାବୁ ! ବାବୁ !

ଡଃ ଦାସ—(ଭିତରୁ) ଗୋବିନ୍ଦ, କଣ ଦରକାର ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ବାବୁ, ମୋ କଥା ଟିକିଏ ଶୁଣିବ ?

ଡଃ ଦାସ—(ଅସିନ୍ଧ) ଓଃ, ବଡ଼ disturb କରୁଛୁ ତୁ !
କଥା କ'ଣ ?—

ଗୋବିନ୍ଦ—ଆଖିକ ଆଉ ଭଲ ଦିଶୁନି ବାବୁ !

ଡଃ ଦାସ—ଅର୍ଥାତ୍ ?...କ'ଣ ତୁ ଜହୁଛ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ଏଇ ମିଳାମିଶା ..ଆମ ଦେଶର ସାଙ୍ଗରେ ଅତନୁବାବୁ
ଆଉ ସାଗରବାବୁଙ୍କ ମିଳାମିଶା...

ଡଃ ଦାସ—କଥାଟା ଇମିତି ବେଶାପ୍ କର ଆରମ୍ଭ କରିବ ଯେ...

ଗୋବିନ୍ଦ—(ମାରବ)

ଡଃ ଦାସ—ଆରେ ଗୋବିନ୍ଦ, ଏଇ ତନୋଟିକୁ ଏକାଠି ଦେଖିଲେ
ଖୁସିରେ ମୋ ଘୁଡ଼ି କୁଣ୍ଡେ ହୋଇ ଦେଇଯାଏ ! ଦେଖୁଛୁନି, କି
ସରଳ ବନ୍ଧୁତା ! ହା...ହା...ହା...

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଲେ, ନାତୁଣୀ ଜୋର ତ ଦୋ'ଟି ହେବ ନାହିଁ
ବାବୁ, ଗୋଟିକ ସାଙ୍ଗରେ ବାହାଘର କରିଦିଅ !

ଡଃ ଦାସ—ଏଁ, ବାହାଘର ! (ଟିକିଏ ମାରବତା ପରେ) ଘେ'ତ
ଗୋଟିଏ ସମସ୍ୟା, ଗୋବିନ୍ଦ ! ଭାବିବାର କଥା—

ଗୋବିନ୍ଦ—ତମେ ଭାବିବନି ତ ଭାବିବ ଆଉ କିଏ ? ଅସୀତା ମା'ର
ଆଉ କିଏ ଅଛି ?

ଡଃ ଦାସ—ହେଲେ, ଜାହା ହାତରେ ମୁଁ ଅସୀତାକୁ ଦେବି ? ନକତି
ତ ବରବର ସମାନ ରହୁନ ଗୋବିନ୍ଦ, ମୁଁ ତ କିଛି ସ୍ଥିର କରି
ପାରୁନି । ଆଜ୍ଞା, ତୁ ଗୋଟାଏ କାମ'କର; ଡ୍ରାଫ୍ଟରକୁ କହ,
ସେ ଗାଡ଼ ବାହାର କରୁ ।

ଗୋବିନ୍ଦ—ତାକୁ ଅଜି କୁଟି ଦେଲ ପରା !

ଡଃ ଦାସ—କୁଟି ଦେଲି ! ଓ, ସେ ଚାଲିଯାଇଛି ନା ? ଠିକ୍
କଥା ତ ! ଆଜ୍ଞା, ତୁ ଯା—ମୁଁ ଭାବିବି ଠିକ୍ କରିବି, ତୁ
ଯା, ବାହାଘର, ହୁଁ !... (ଉତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

—ପରଦା—

....

—ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ—

ରାଜପଥ

[ସମୟ ଅପରାହ୍ନ । କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ କରୁ ଆସିଲେ ଶଙ୍କର ବାବୁ ଓ ସଙ୍ଗୀତ । ଶଙ୍କରବାବୁ ପ୍ରୋଡ଼, ସଙ୍ଗୀତ ଯୁବକ । ସଙ୍ଗୀତର ବେଶଭୂଷାରେ ବୃଥା ଆଡ଼ମ୍ବରର ପରିପାଟି ରହିଛି]

ଶଙ୍କର—ବୁଝିଲ ସଙ୍ଗୀତ ବାବୁ, ବାହାଘର ବାହାଘର ବୋଲି ଆଖିକି ନଦ ନ ଥାଏ, ଝଡ଼ ବର୍ଷା ଋତୁରେ ଝରକା ମେଲକରି ବାହାରକୁ ଅନେଇଥାଏ ଯେ ଟୁପୁଟୁପୁ ପାଣି ଛୁଟିକା ଦେହ ମୁଣ୍ଡରେ ପଡ଼ି ମନଟାକୁ ବିଲକୁଲ ଓଦା କରି ପକଡ଼ିଥାଏ । ଘଡ଼ଘଡ଼ିଟାଏ ମାରିଦେଲ ବେଳକୁ ଗୁଡ଼ ଉତରଟା ଖାଲି ଦୁରୁ-ଦୁରୁ ହେଇ କମ୍ପି ଯାଉଥାଏ...ଆଃ, ସେକଥା ଆଉ କ'ଣ କହିବି ସଙ୍ଗୀତ ବାବୁ !

ସଙ୍ଗୀତ—ଆଜ୍ଞା, ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ଏଇନେ ଆପଣଙ୍କର ପିଲପିଲ କେତୋଟି ?...

ଶଙ୍କର - କୁହନାହିଁ ସଙ୍ଗୀତବାବୁ, ଏଇ ବାସନ୍ତି ସାଲ ମାତ୍ର ସୁଦ୍ଧା ଗୃହଣୀଙ୍କର ଅଧ ଡ଼ଜନେ ଝିଅ ଆଉ ସଉଆ ଡ଼ଜନେ ପୁଅ ! ଗୋଟିଏ ପଛକୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଲାଗିଛନ୍ତି—ଆଃ !

ସଙ୍ଗୀତ—ନଅଟି ପିଲ ?...(ବିସ୍ମୟରେ)

ଶଙ୍କର—ସେଥିରେ ଗୃହଣୀ ଯେମିତି ତମ୍ପି ସାପ । ଏତେଗୁଡ଼ିଏ ଜନ୍ମ ଦେଇ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତାଶୂନ୍ୟ, ବିବେକ-ବର୍ଜିତ ! Birth controlର ଆଶ୍ରୟ ନ ନେବାକୁ ଏକାବେଳେକେ ଆଡ଼ ଡାମେଣ୍ଟ ।

ସଙ୍ଗୀ — ଆପଣଙ୍କ ଘରେ ଦେଖନ୍ତୁ Sri, ବଡ଼ tragely !

ଶଙ୍କର — ଟ୍ରାଜେଡ଼ି ଭୂସ୍ଥି ସଙ୍ଗୀ ବାବୁ, ଘଟଘଟ, ଚଢ଼ଚଢ଼, ଶ୍ୟାଚଢ଼କ । ଆଉ ପିଲଗୁଡ଼ାକୁ ବି ଦେଖିବ, ମାତୃଗଣେ କି ମାମଲତକାର ! ପକ୍ଷୀରେ ତିନି ତିନି ଥର ଫେଲ୍ କରି କାହାର ସଦଗତ ନାହିଁ, ଆଉ କିଏ ବା କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ରୁଡ଼ାମୁଡ଼ି ଗଣ୍ଡାଏ ବନ୍ଧବ ବେଳକୁ ପାଇଲେ ହେଲା । ମୋଟ ଉପରେ ସେ ଚଢ଼ିଆଖାନାରେ ସବୁବେଳେ କଲରବ... କୋଳାହଳ; ଶାନ୍ତରେ ଅଫିସ କାମ ହିଁକିଏ କରିବ, ସେ ଉପାୟ ଆଉ ନାହିଁ । ଜୀବନ ଉପରେ ଅରୁଚି ଆସିଗଲାଣି ସଙ୍ଗୀବାବୁ ! କାତ, ଆହୁଳ, ଯେତେ ଯାହା ମାରିଲେ ବି ଦଦର-ଡ଼ଙ୍ଗା ଏକାବେଳେକେ ଅଇଲ !

ସଙ୍ଗୀ — ଇମିତିଆ କଥା ସବୁ ଶୁଣି ଶୁଣି ବିବାହ ଉପରୁ ଆସ୍ଥା ଗୁଡ଼ି ଗଲାଣି ଆଜ୍ଞା !

ଶଙ୍କର — ଠିକ୍ କଥା ମନେ ପକେଇଲ । ହଇହୋ ସଙ୍ଗୀବାବୁ, ତମ ବାହାଘର କଥା ସୁଣି କ'ଣ ହେଲା ?

ସଙ୍ଗୀ — ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ସେଇ ଯୋଉ ନାଭୁଣୀଟି ଏଇବାଟେ ଅନେକ ସମୟରେ କାର୍ ନେଇଯାଏ, ଆପଣ ଦେଖିଥିବେ ତ—

ଶଙ୍କର — ହଁ, କ'ଣ ହେଲା ? ସତେ ନା !

ସଙ୍ଗୀ — (ହସି) ନା, ମୁଁ ଆଗ—

ଶଙ୍କର — ଆଉ ଆଗ ନାହିଁ କି ପଛ ନାହିଁ ! ହଇହୋ, ତୁମେ ସବୁକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଟାଇପିଷ୍ଟ ହେଇ ସବୁକ୍ଷ ହଜାର ଟଙ୍କାର କାର୍ ଭିତରକୁ ଅନଉନ ! ସାବାସ୍ ! କହୋ, ତମର ପରା ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ସମ୍ଭବ ଗୁଳିତ ନା କଣ ?

ସତୀଶ - ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, କୋଉଠି କିଛି ସ୍ଥିର ହେଇନି । Choice ମୁତାବକ ନ ହେଲେ—

ଶଙ୍କର—ଆହା ସତୀଶବାବୁ, ମୋ କଥା ମନେ ରଖ । ତୁମ choiceଟାକୁ ଏଇତମ୍ଭ ଲାଗାମଛଡ଼ା କରି ଦିଅ ନା । ନ ହେଲେ ଗୋଡ଼ ହାତ ଶୁଙ୍ଘି ହୋଇ ଚାଲି ବସିବ । ହଁ, ଦରମା ଆଜି ପାଇଲା ?

ସତୀଶ—ହଁ ! ଟଙ୍କାଏ ସିନେମା ଯିବ ବୋଲି ବାହାରିବ, ଆସନ୍ତୁ ଯିବା ?

ଶଙ୍କର—ସିନେମା ହୁଏ ବୋଲି ଜାଣିବ, ହେଲେ ଯିବାର ସୁବିଧା ନାହିଁ । ଟଙ୍କାର ହସାବ ତ ଦାଣ୍ଡରେ ଥୁଆ । ଦରମା ମିଳିବ ବୋଲି ସିନେମା ଦେଖିଲେ ପରିବାରଟି ଆଉ ରହିବ ! ଅନଗନରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଅକାଳ-ମୃତ୍ୟୁ ହେଇଯିବ !

ସତୀଶ—ଆସନ୍ତୁ, ମୁଁ ନେଇଯିବି—

ଶଙ୍କର—ନାହିଁ ତୁମେ ଯାଅ । ବୁଝିଲ ବାବୁ, ସବୁବେଳେ ହୁସିଆର ହୋଇ ଚଳ...ଆସୁକୁ ରୁଣ୍ଡି ! (ପିଲଟିଏ ଏଡ଼ିକସେଲେ ଖବର କାଗଜ ଧରି ଡାକ ଡାକ ଆସିଲା— ‘ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ’ ‘ଦୈନିକ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ’ ...ରୁଲି ଯାଉଥିଲା ସେ)

ସତୀଶ—ଏ ପିଲା, କାଗଜ ଖଣ୍ଡେ ଦେଇ ଯା—

ଶଙ୍କର—ରକ୍ଷା ହେଉଛି, ଖବର କାଗଜ ତୁମେ ତା’ହେଲେ ପଢ଼ !

ସତୀଶ—ପଢ଼େ ମାନେ—ଶେଷଆଡ଼୍ ଆଗେ, ଅର୍ଥାତ୍ Wanted Column, ଚାହିଁ କୋଉଠି ଖାଲି । ତା’ପରେ ସିନେମା ଫେଜ୍...ସେଇଠୁ ନାଚକୁଦର ଇତିହାସ—ତା’ପରେ ଖେଳ—

ଆଉ ଶେଷରେ ରାଣିପଳ । ଏଇ ସମସ୍ତ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ! (ହସି ହସି)

(ଇତିମଧ୍ୟରେ ପିଲଟି ପଛପା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲଣି)

ପିଲ—ସାର୍ ! ପଛପାଟା ଆମେ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯାଏ—

ସଞ୍ଜୀବୀ - ଆରେ ତୁ ନ ଗଲେ କ'ଣ ଦୁନିଆଟା ପକେଇ ଯାଉଛି ।

ହଇରେ, ତୁ ତ ଖୁବ୍ ଭଦ୍ରାଦରର ପିଲ ପରି ଦେଖା ଯାଉଛ ।

ପିଲ—(ଟିକିଏ ହସି) ଶାଲ ଅଭଦ୍ରମାନେ କ'ଣ ଖବର କାଗଜ ବନ୍ଦୀ କରିଛୁ ସାର୍ ! ଆମେକର କ'ଣ ଧାରାଣ — ?

ସଞ୍ଜୀବୀ—ନା, ମୋ କହିବା କଥା, ତୁ ଯଦି ଭଦ୍ରାଦରର ପିଲ, ଆଉ କିଛି ନ କରି ଏଇ ସାମାନ୍ୟ କାଗଜ ବନ୍ଦୀ କରି ଚଲିବା—

ପିଲ—ଦେଖନ୍ତୁ ସାର୍, ମୁଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରୁ ନି କି ଭଲ ମାଗୁ ନି ! ପରିଶ୍ରମ କରି ଦି'ପଛପା କମଉଛି; ଏଇଟା କ'ଣ ଶରପ କଥା ?

ଶଙ୍କର—ବାଃ, ପିଲଟି ତ ବେଶ୍ interesting !

ପିଲ—ମୁଁ interesting ନୁହେଁ ସାର୍ ! ମୋ ଇତିହାସଟା ହଇଚି interesting ! ଆମେକର ଜଣେ ଭଦ୍ରାଲୋକ (ସଞ୍ଜୀବୀ ପ୍ରତି) ମତେ ଖୋଲାଖୋଲି ଟଙ୍କା ଦେଲେ ମୁଁ ମୋର ପରୀକ୍ଷା ଫର୍ମ ଦାଖଲ କରେ !

ସଞ୍ଜୀବୀ—ମାନେ ?—

ପିଲ—କିଛିନୁହେଁ ସାର୍ ! ମୋ ଅଣାଏ ପଛପା ମତେ ଦିଅନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯାଏ—

ସଞ୍ଜୀବୀ—ନେ, ନେ... (ପଛପା ଦେଲେ, ପିଲଟି ଚାଲିଗଲା)

ଦେଖିଲେ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! (ଅଭିମାନରେ) କ'ଣ ବା ମୁଁ ତାକୁ କହିଲି—

ଶଙ୍କର—ଦେଖିଲି ସଜ୍ଜାଣ ବାବୁ, ସେ ଗୋଟିଏ ନାବେଜା । ଯଦି
 ଖାଇ ବସ୍ତ୍ର ରହେ, ଆମ ଜାତିର ସେ ‘ଜଣେ’ ହବ ! ଆଜ୍ଞା
 ବାବୁ ! ଚାହିଁବୁ ତ କହୁତ—Wanted Column ଦେଖ
 କାହିଁକି ?

ସଜ୍ଜାଣ — Better fortune — ସବୁ ତ ଚାହୁଁଛୁ ଆଜ୍ଞା ! ତା’ ଛଡ଼ା
 ସିନେମା ପ୍ରେଜ୍ ବା ଖେଳ ଖବର ନ ରଖିଲେ interviewରେ
 ଅସୁବିଧା ହେଇପାରେ ।

ଶଙ୍କର— Current topic କିଛି ପଡ଼ି ?

ସଜ୍ଜାଣ—କି’ ତିନିଟା କଥା ଜାଣେ, ବାସ୍ ଯଥେଷ୍ଟ ! ପାଞ୍ଚଟା କଥା—
 ଅଣୁ-ପରମାଣୁ, ଯୋଜନା, ଶାନ୍ତି, ନାଗରିକତା ଓ ଆନ୍ତ-
 ର୍ଜାତିକତା ! ଏଇ ହେଲା ମୋ ମତରେ ପଞ୍ଚଶୀଳ !

ଶଙ୍କର—ମନ୍ଦ ନୁହେଁ, ବୁଦ୍ଧି ତୁମର ଅଛି ଦେଖୁଛି । କିନ୍ତୁ ବାବୁ,
 ଆମକୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ କର, ନ ହେଲେ ସିନେମା, ଖେଳ,
 ରାଶିଫଳ କେନ୍ଦ୍ର ତୁମକୁ ମନେ କରାବେ ନି । ହଉ ଯାଅ ।
 (ସଜ୍ଜାଣ ନମସ୍କାର କରି ଚାଲିଗଲା । ଏତିକିବେଳେ ଜଣେ
 ବୈଷ୍ଣବ ଗୀତ ଗାଇ ଚାଲିଗଲେ ସେଇ ବାଟରେ ।)

—ବୈଷ୍ଣବ ଗୀତ—

ପାଦ ତଳେ ତୋର ଆଶର ନେଲି ଯେ

ତା ପାଇଁ ଦାରୁଣ ବ୍ୟଥା

ଚଉବାହା, ଇଏ କି ଅବୁଝା କଥା :

ହାତେ ମାପି ଯିଏ ଚାଲିଲା ଚାଣଣେ,

ଦୁନିଆ ଚଢ଼କ ପଡ଼ି ତାର ମୁଣେ,

ହାତ ସଫେଇରେ ଗୁରୁଦେବ ଯିଏ—

ଭାସି ଯାଏ ଶୀତ ଖଣ୍ଡେ !

ଚଉବାହା... । ୧ ।

ଭାସି ବୁଲେ କୃଷ୍ଣ ଚଳା କଉଶଳ—

କଳାରେ ଯେ ଜନ ଦେଲୁ ହେ କୁଳେ ! •

ପଳରେ ତା' ପାଇଁ ସଫାର ସୋହାଗ—

ସବୁ ସେ ହୁଅଇ ଠୁଳ !

ଚଉବାହା... । ୨ ।

ଆପଣା ବଢେଇ ଆସେ ହୋଇ ବିକ

ସନ ଖଞ୍ଜେ ଯିଏ ଆନେ ପାରେ ଠକ

ସବୁଠେଇଁ ତା'ର ନମିତା ପଡ଼ଇ—

କରିବାକୁ ଭଲ ଲୋକ !

ଚଉବାହା... । ୩ ।

ଅତି ବିଶୁଆସେ ସେବିଲା ଉଦବ,

ପାଦ ତଳେ ଡୋର ନ ମିଳିଲା ଠାବ;

ଶିରେ ଦେଲୁ ତା'ର ଚନ୍ଦନ-ପାଦୁକା

ପଞ୍ଚମ ଦେଲୁ ଲଭ !

ଚଉବାହା .. । ୪ ।

(ବୈଷ୍ଣବର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

କେଉଁ—ଠିକ୍ କଥା, ଠାକୁରଙ୍କ କରଣୀ ଆଉ କାଟିବ ନାହିଁ ।

ବଡ଼ ଦେଉଳ ରହିଥିବ ହେଲେ ମଣିଷ ଆଉ ରହିବେ ନାହିଁ ।

(ଫାର୍ସ ନିଶ୍ଚାସ ପକାଇ ଯାଉଥିଲା 'ବେଳେ ପୀତବାସ ବାବୁ
ତେଣୁ ଆସୁଥିଲେ) କିଏ ପୀତବାସ ବାବୁ...ନା ?

ପୀତ—ଆରେ, କିଏ କେଉଁବାବୁ ! ଏଠି ଠିଆ ହେଇଛ କାହିଁକି ?

ଶଙ୍କର—ନାହିଁ, ଏଇ ବିଶ୍ୱବନ୍ଧୁର ଗୀତ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଟିକିଏ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ଯାଇଥିଲି । କ'ଣ ସତରେ ହେଲା ଆଜ୍ଞା, କାଲି କ'ଣ ହେଲା ? ଟଙ୍କାରେ ପାଞ୍ଚଗା ଗୋଡ଼ ମିଶା ଚାଉଳ, ଖାଇଲେ ବେମାର, ନ ଖାଇଲେ ମଲା । ପିଲାଛୁଆକୁ ନେଇ କେମିତି ଚଳିବା...

ପୀତ—ଆଉ ଚଳିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନ ଶଙ୍କର ବାବୁ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଚଳ ଅବସ୍ଥା ।

ଶଙ୍କର—ଏଇ ଦେଖନ୍ତୁ, କେତେ ବା ଦରମା ପାଇଲି । ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାକ୍ଷଣି କେତେ ମହାଜନ ଅନେଇ ବସିଥିବେ । ସାତ, ଆଠ ଚାରିଖଯାଏ ଠେଲପେଲ କରି ଚଳିବା କଥା, ସେଇଠୁ ଧାର, ଉଧାର, ଟା ଲାଗିବା ଚାଲିବ । ହଁ, ଆପଣଙ୍କ ଖବର କଣ ? ସବୁ ଭଲ ତ ?

ପୀତ—ଭଲ ମନ୍ଦ ଆମର କ'ଣ ଶଙ୍କର ବାବୁ ? କାଲି ପୁଅର ପରୀକ୍ଷା ପିୟ ଦାଖଲ ହବ । ପିଲାଟା ଭଲ ପଢ଼ିବ । ତାକୁ ଟିକିଏ ଅଣ୍ଟେଇ ନ ଦେଲେ...

ଶଙ୍କର—ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ କ'ଣ ମାଟ୍ରିକ ଦବ ଏଥର ?

ପୀତ—ହଁ, ଶଙ୍କର ବାବୁ, ମୋ ଭଲିଆ ହତଭାଗା ବାପର ପୁଅ ହେଇ ତାର ଜନ୍ମ ଏକ ଅଭିଶାପ; ନ ହେଲେ ପାଠ ପଢ଼ିଆ ପିଲା ଖବରକାଗଜ ବିକି ପଇସା ସେଜଗାର କରନ୍ତା ! ଭାଗ୍ୟ, ଭାଗ୍ୟ !

ଶଙ୍କର—କ'ଣ କହିଲେ ? ଓ, ସେଇ ପିଲା । ଠିକ୍—ସେଇପୁଅ ମୁଁ ଠିକ୍ ଅନୁମାନ କରୁଥିଲି । ହଁ, ସେଇତ ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ । ସେମିତି ବାପକୁ ସେମିତି ପୁଅ ।

ପୀତ — କାହିଁକି, କ'ଣ ହେଲା ? (ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ)

ଶଙ୍କର — ଟିକିଏ ଆଗରୁ ସେ କାଗଜ ନେଇ ଲୋ ଏଇ ବାଟରେ ।
ବାଃ, ପିଲଟିଏ ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା, ଆପଣା ଗୋଡ଼ରେ
ଛୁଡ଼ା ହବାର ଗୌରବ-ବେଧ ତାର ଅଛି । ଭାରି ସାହସ
ତାର ! କ'ଣ !

ପୀତ — ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ମୋର ଜୀବନ-ସଂଗ୍ରାମରେ ଏତେ ପିଲଟି
ବେଳେ ବନ୍ଦୁ ମୋତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ବୋଲି ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରି
ନ ଥିଲି । ସେଇଟା ମୋ ଅପାରାଧ ପଣିଆ, ଶଙ୍କର ବାବୁ !
ହୁଏତ ମୋ ଭାଗ୍ୟ ।

ଶଙ୍କର — ହେଲେ ଆପଣ ଦେଖିବେ ଆଜ୍ଞା, ହୁଏତ ସେଇ ପିଲଟି
ଦିନେ ଆମ ମଧ୍ୟସ୍ତର ପରିବାରର ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମଣି ହୋଇ
ବିଶ୍ୱ-ଗଠନ ଦିଗରେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ହବ ! ତାର କେତେ-
ଗୁଡ଼ିଏ ଭଲ ଲକ୍ଷଣ ଅଛି ।

ପୀତ — ପ୍ରଭୁ ତାକୁ ପରମେଶୁ ଦିଅନ୍ତୁ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ରେବ
ବାପର ଦୁଃଖି ପିଲାକୁ ଧୂା ଛଡ଼ା ଆଉ ଦବାକୁ କିଛି ନାହିଁ ।
ଅଳ୍ପ ଦରମା ଶ୍ରେଣୀ ମିଳିଗଲା । ସାହାଯ୍ୟ, କାଲି ତା'ର
ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ତା ଦାଖଲ ହୋଇଯିବ ।

ଶଙ୍କର — ବଜାରରୁ କ'ଣ ସବୁ ଆଣିଲେ ?

ପୀତ — ପରିବାପସ କିଛି ନଉଡ଼ି — ଏ ଖଣ୍ଡିକ କନ୍ୟା — ଝୁଅ
ସକାଶେ ନଉଡ଼ି । ଆମେ ସିନା ଯେମିତି ଯେମିତି ଚଳିଯିବା,
ହେଲେ ମାଇକିନିଆ ଝୁଅ — ତାର ତ ଖଣ୍ଡେ ନ ହେଲେ
ନୁହେଁ; ଖରଚ ବାରଚ କରି ଏଇ ଷାଠିଏଟି ଟଙ୍କା ବଳିଲା ।
ବନ୍ଦୁ ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ତା — (ମାତ୍ର ପକେଟ୍‌ରେ ହାତ ପୁରାଇଲା)

ବେଳକୁ ଯେମିତି ବଜ୍ରପାତ ହେଲା ତାଙ୍କ ଉପରେ ! ‘ଟଙ୍କା ନାହିଁ’ ।)

ଏଁ, ଟଙ୍କା କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଶଙ୍କର ବାବୁ !

ଶଙ୍କର—କ’ଣ ହେଲା ଆଜ୍ଞା ?

ପ୍ରୀତ—କ’ଣ ଆଉ କହିବି ଶଙ୍କର ବାବୁ, ଟଙ୍କା ନାହିଁ । ବଜାର ବାଟଟି ଲୋକ ଗହଳରେ ଆସିଲା । ଦେଖିଲା ଶଙ୍କର ବାବୁ, ମଣିଷର ପାଞ୍ଚ କମିତି ଅଲଗା ହେଇଯାଏ...ଦେଖିଲା ଶାଶୁର କି ବିଡ଼ମ୍ବନା ! (ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଖୋଜି ହଉଥିଲେ) ଗଲା, ପକେଟରୁ କିଏ ନେଇଗଲା, ଶଙ୍କର ବାବୁ, ଉଃ ! ମୋର ଡଙ୍ଗିରେ ଖୁର ଦେଲା... (ସାଗର ସେଇ ବାଟରେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଅଟକି ଗଲେ)

ସାଗର—କ’ଣ ହେଇଛି ଆଜ୍ଞା; ଆପଣମାନେ ଭାରି ବ୍ୟସ୍ତ, କଥା କଅଣ ?

ପ୍ରୀତ - କ’ଣ କହିବି ବାବୁ, ଖାଁଏ ଟଙ୍କା ଥିଲା, ଯେମିତି ହେଲେ ପୁଅର ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ ଦାଖଲ ହେଇଥାନ୍ତା —

ସାଗର—ହଁ, କ’ଣ ହେଲା ?

ଶଙ୍କର—ପକେଟରୁ କିଏ ନେଇଗଲା ଆଜ୍ଞା ! କରାନ୍ତି ମୁଣ୍ଡ, ମାସକର ଦରମା ହାତକୁ ହାତ ଚାଲିଗଲା ।

ପ୍ରୀତ—ବନ୍ଦୁର ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ ଟଙ୍କା—ଶଙ୍କର ବାବୁ, ମୁଁ କ’ଣ କରିବି ! କ’ଣ କହି ପୁଅକୁ ବୁଝାଇବି । ଏତେ ବଡ଼ ସରଗ...ଉଃ, ଭଗବାନ... ଏଡ଼େ ବକଟେ ପିଲା ସବୁ ଆଣା ତୁମେ ଚାରି ଦେଲା !

ସାଗର—କି ମୁହଁଲି କଥା, ସବୁ ଟଙ୍କା ସେଇ ପକେଟ୍‌ରେ ରଖି-
ଥିଲେ ? ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନି ! ଆପଣ ସିଧା ଏଇ
ରସ୍ତାରେ...ମାନେ...ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ୍‌ରୁ ଶୁଦ୍ଧି ଆସିଲେ ତ ?

ପ୍ରୀତ—ଆଉ ତ କୁଆଡ଼େ ଯାଇ ନି ବାବୁ !

ସାଗର—କୁଆଡ଼େ ଯିବି ! ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ, ମୁଁ ସାଙ୍ଗେ
ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶଙ୍କର—(ନୀରବ)

ପ୍ରୀତ—ଦେ ବାବୁଟି...

ଶଙ୍କର—ଆମ ଅଫିସର ଅତେ ବାବୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗ—ମୁଁ ଦପ୍ତରରେ
କେତେଥର ଦେଖିଲିଣି । ପୂଜା ନାଁ, ହଁ, ହଁ, ସାଗର ବାବୁ—
ଶୁଣି ଭଲ ମଣିଷ ।

ପ୍ରୀତ—ଟଙ୍କା କ'ଣ ସତରେ ସେ ବାବୁ...

ଶଙ୍କର—ଆପଣ ପାଗଳ ହେଲେ ଆଜ୍ଞା ! ଟଙ୍କା ଯିଏ ନେଇଛି,
ସେ କ'ଣ ଆଉ Post Office ପାଖରେ ଥିବ ! ସେ
ହୁଏତ କୋଉ ହୋଟେଲ କି ସିନେମା ହଲରେ ବସି
ପୁଣି କହୁଥିବ । ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ—ଛୁଡ଼ା ହେଇ ଲଭ ନାହିଁ ।

ପ୍ରୀତ—ନା, ସେ ଟଙ୍କା ଆଉ ଆସିବ କୋଉଠୁ ! ଉଃ !

ଶଙ୍କର—ଆପଣ ଭୁଲନ୍ତୁ । (ଦୁହେଁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ)

—ପରଦା—

—ତୃତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ—

[ପୀତବାସବାବୁଙ୍କ ଘର । ପରଦା ଉଠିଲପରେ ଦେଖାଗଲା—
ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ଗୁରୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀନ ବଢ଼ା ସଜାଡ଼ିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।
ଆସିଲେ ଅଳକା ଦେବୀ, ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ]

ଅଳକା—(ହାତରେ ସଞ୍ଜ କନା) ଗୁରୁ; ଆଲୋ ମା, ଘରେ ତ
କରସିନି ତେଲ ଟୋପାଏ ନାହିଁ, ବଢ଼ା ସଜାଡ଼ିଲେ କ’ଣ
ହବ । ଡିବରେ କ’ଣ ଟିକିଏ ଅଛି, ସେଇଥିରେ ଘାତ ଗଣ୍ଡିକ
ବସେଇ ଦେ—

ଗୁରୁ—ବନ୍ଧୁ ତୋ ଫେର ପାଠ ପଢ଼ିବ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତା’ର
ପସା, ତାକୁ ତ ହଇରାଣ କଲେ ହବ ନି ବୋଉ !

ଅଳକା—ଏତେ ହଇରାଣ ହେଇ ପୁଅ ମୋର ଫଡ଼ୁଚି, ତା’
କନ୍ଥାଳରେ କ’ଣ ଅଛି କେଜାଣି !

ବନ୍ଧୁ—(ଭିତରୁ) କ’ଣ ବୋଉ ?...

ଗୁରୁ—ନାହିଁ, କରସିନି ତେଲ ନାହିଁ ଯେ—

ବନ୍ଧୁ—ନ ଥାଉ, ମୁଁ ଦାଣ୍ଡରେ ବଢ଼ାଖୁଣ୍ଟି ତଳେ ବସି ପଢ଼ିବି । ବାପା
ଆସିଲେ ତେଲ ନେଇ ଆସିବା ।

ଅଳକା—ହଁ, ଦରମା ନେଇ ଆସୁ ଆସୁ ତାଙ୍କର ଆଜି ଡେରି
ହବ ।

ଗୁରୁ—ବନ୍ଧୁ, ମୁଁ ଗୋବିନ୍ଦ ଅଜାକୁ କହିବି, ସେ ତେଲ ଦେବେ ।

ଅଳକା—(ସଞ୍ଜବଢ଼ା ବଜୁଥିଲେ) ତୁ ଗୋବିନ୍ଦକୁ କହିବୁ ?

ଗୁରୁ—ହଁ, ତାଙ୍କ ପାନେସ ପାଖରେ ଡାକ କହିଲି ଯେ, ସେ ଦେବେ ବୋଲି କହିଲେ । ଆମର ଆସିଲେ ତାଙ୍କ ପାଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କୁ ଦେଇଦିବା ।

ବନ୍ଧୁ—ବୋଉ, ମୋ ମନଟା କାହିଁକି ଆଜି ...

ଅଳକା—କ’ଣ ହେଉଛି ବନ୍ଧୁ ?

ବନ୍ଧୁ—ସେ ବାବୁଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲୁ ବେଳୁ ମୋ ମନରେ ଘାରି କଷ୍ଟ ଆସୁଛି ! ବୋଉ ଲେ, ଭଗବାନ ଆମକୁ କାହିଁକି ଗରିବ କଲେ ବୋଉ ! ଖଟି ଖଟି ବାପାଙ୍କର ଦେହର ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହେଲାଣି; ଅସୁବ ଆମକୁ ଗୁଡ଼ୁନ ବୋଲି ସିନା...

ଗୁରୁ—ଏ ବନ୍ଧୁ ! କ’ଣ ହେଉଛି କ’ରେ ?...

ବନ୍ଧୁ—ନାହିଁ ଅପା, କାଗଜ ବିକିଲି ବୋଲି ମୁଁ କ’ଣ ଭଦ୍ର ଘରର ପିଲା ନୁହେଁ ? ଜଣେ ବାବୁ ମତେ କହିଲେ, “ହଇରେ, ତୁ ତ ଭଦ୍ର ଘରର ପିଲା ପରି ଦେଖା ଯାଉଛୁ ..”

(ଏତକବେଳେ ଗୋବିନ୍ଦ କରସିନି ତେଲ ନେଇ ଆସିଛି)

ଗୋବିନ୍ଦ—ନେ, ମା ! ତେଲ ନେ—

ଅଳକା—(ସଞ୍ଜ ଲଗାଇବାକୁ ଯାଉ ଯାଉ) ଗୋବିନ୍ଦ ତମର ତ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ, ତମ ଘରେ କରସିନି ଫେର ରହିତ କାହିଁକି ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ବିଜୁଳିବଣ୍ଟା ହାଲୁ କ’ଣ ଦେଖୁନ କି ମା ! କରସିନି ଟିକିଏ ନ ରଖିଲେ ତୁମେ ଅନ୍ଧାରରେ ବସିବ ! କମ୍ପାନୀ ଆଲୁଅ ମୋଟେ ଉପରେ ଅସୁବଧା ! ସେ ହାତ କଥା; ଲଣ୍ଠନଟାଏ ଲଗେଇ ଦେଲେ ତ ଗଲୁ...

(ସଞ୍ଜବଣ୍ଟା ନେଇ ଅଳକା ଚାଲିଗଲେ; ତେଲ ପୂରାଇ ଗୁରୁ ଲଣ୍ଠନ ଲଗାଇଲୁ)

ବନ୍ଧୁ—ତମେ ଆମର ବହୁତ ଉପକାର କଲ ଗୋବିନ୍ଦ ଅଜା !
ମୋର ପରୀକ୍ଷାବେଳେ...

ଗୋବିନ୍ଦ—ହଇ ତ, ଭଲ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ବନ୍ଧୁବାବୁ, ତୁମେ ଆମ
ଘରକୁ ଆସ, ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ଚଳେ ସେଇଠି ବସି ପଢ଼ିବ !
ପଢ଼ାରେ କୋଉ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଥିଲେ ବାବୁକୁ କି ଅସୀତା
ମା'କୁ ମୋର ପରୁରବ—

ବନ୍ଧୁ—ନାହିଁ ଅଜା, ତେଲ ତ ହେଲଣି...ମୁଁ ଏଇଠି ପଢ଼ୁଛି ।
(ବନ୍ଧୁ ଲଣ୍ଠନ ନେଇ ଚାଲିଗଲା । ଏତିକିବେଳେ ଦୁଇରେ
ସନ୍ଧ୍ୟା-ଆରମ୍ଭର ଦିଆ ଶୁଭ୍ରଲା; ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରଣାମଟିଏ ଜଣାଇ
ଭିତରକୁ ଠିକାବେଳକୁ ପୀତବାସ୍ୟ ବାବୁ ସଉଦାପତ୍ର ଧରି
ଆସିଲେ)

ବୁଝୁ—ଦରମା ପାଇଲ ବାପା ?

ପୀତ—ହଁ, ମା, ଦରମା ଗଣ୍ଡାକ ପାଇଥିଲି, ହେଲେ ସବୁତଳ ଚଳ
ମା, ହଜିଗଲା !

ବୁଝୁ—ହଜିଗଲା ? (ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନା ହୋଇ)

ପୀତ—ଘେର ହାତରେ ଦେଇ ଆସିଲିରେ ମା, ବନ୍ଧୁର ପରୀକ୍ଷା
ଫିସ୍‌ଟା ବି ଠିକ୍ ସମୟରେ ତାକୁ ଦେଇ ପାରିଲି ନାହିଁ...

ବୁଝୁ—ଘେର ନେଇଗଲା ! ତୁମେ ଇମିତି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନା
ବାପା । ଘେର ସିନା ଟଙ୍କା କେତେଟା ନେଇଗଲା, ଆମ
କପାଳ ତ ନେଇ ଯାଇନା !

ପୀତ—ସବୁ ଶିଶୁରଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ମା, ହେଲେ ଗୁଅ ମୋର ଯେତେ-
ବେଳେ ଦଉଡ଼ି ଆସିବ, ମୁଁ ତାକୁ କ'ଣ କହି ବୁଝେଇବି

କହିଲୁ ! କେତେ କଷ୍ଟ ସହି ପିଲାଟା ପାଠ ନ ପଢ଼ୁଛି !
 ବନ୍ଦୁ ଭଲଆ ପିଲା ଖବର କାଗଜ ବିକି ପଇସା କମେଇବ;
 ଘରେ କରାଯିବା ନ ଥିଲେ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ଲାମ୍ପ ତଳେ
 ବହି ମେଲେଇ ବସିବ...କେଡ଼େ ବଡ଼ ଆଶା ତା'ର ଚୂନା
 ହେଇଗଲା କହିଲୁ ମା ?

ବୁରୁ—ଥାଉ ବାପା, ବନ୍ଦୁ ଆସୁଛି ।

ବନ୍ଦୁ—(ପ୍ରବେଶ) କ'ଣ ହେଇଛି ଅପା ! ବାପା କାହିଁକି ଇମିତି
 ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛନ୍ତି ?

ପୀତ—ବନ୍ଦୁ !...

ବୁରୁ—ଆଜ୍ଞା ବନ୍ଦୁ, ଆମେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ବୋଲି କ'ଣ ବାପା ମା'କୁ
 ଦୁଃଖ ଦିବା — କହେଇବା—?

ପୀତ—ଥାଉ ମା, ଥାଉ । ବନ୍ଦୁ, ତୁ ଆମର ଯା; ମୁଁ ଯାଉଛି
 କେଉଁଠୁ ଦେଖିବେ...

ବୁରୁ—ବାପାଙ୍କର ଆଜି ଦରମା ମିଳିଲା ନି । ଡେରି ହବ । କ'ଣ
 କରିବା କହିଲୁ ?

ବନ୍ଦୁ—ଅପା, ମୋ ପାଖରେ ଝରିଣ ଟଙ୍କା ଯାଏ ଅଛି...ଆଉ
 ୩୮୦ ଟଙ୍କା ମିଳିବ ଯେ । ମୁଁ ଯାଉଛି, ଏଇନେ ନେଇ
 ଆସିବି !

ପୀତ—ଏତେ ଟଙ୍କା ତୁ କେଉଁଠୁ ଆଣିବୁରେ ବନ୍ଦୁ ?

ବନ୍ଦୁ—ନାହିଁ ବାପା, ଆମ ଖବର କାଗଜ ଅଫିସର ବଡ଼ ବାବୁ
 ମତେ କହିଛନ୍ତି, ନିଶ୍ଚୟ ଦେବେ । ସେ ମତେ ଭାରି ଭଲପାନ୍ତି ।
 ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ଗୁରୁ—ଆରେ ବନ୍ଧୁ, ଗଣ୍ଡାଏ କ'ଣ ଖାଇଦେଇ ଯା, ବୋଉ ଏଇନେ ବ୍ୟସ୍ତ ହବ !

ବନ୍ଧୁ—ଅଫିସ ବନ୍ଦ ହେଇଯିବ ଅପା, ମୁଁ ଏଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛି ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପୀତ—ବନ୍ଧୁ ! ଏ କଙ୍ଗାଳ କରନ କୁଳରେ ତୋର ଜନ୍ମ କାଇଁକି ହେଲା ବାପା ? ଏତେ ବୁଦ୍ଧି ! (ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ) ଭଗବାନ, ତୁମେ ଅଛ, ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛ ! ନ ହେଲେ ବନ୍ଧୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଏ ବୁଦ୍ଧି ଆଉ ରଖିଲ କିଏ ?

ଗୁରୁ—ତମେ ଆସ ବାପା, ଗୋଡ଼ ହାତେ ଧୁଅ !

ସାଗର—(ଆସିଲେ, ଗୁରୁ ଟିକିଏ ଆଡ଼ ହେଇଗଲେ) ନଅନ୍ଧୁ, ଆପଣଙ୍କ ଟଙ୍କା ! କୁଅଡ଼େ ଖସିଯିବ ଗ୍ରହଚନ୍ଦ୍ର ? ସାଗର ଆଖିରେ ଧୂଳି ଦେଇ ଖସିଯିବ କୁଆଡ଼େ ଆଜ୍ଞା ! ପକେଟରେ ଆପଣଙ୍କ କେତେ ଟଙ୍କା ଥିଲା—ସାଠିଏ ନା !

(ଛଅ ଖଣ୍ଡି ଦଶ ଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ଦେଲେ)

ପୀତ—(ଟଙ୍କା ନେଇ ଦେଖିଲେ) ନାଁ, ଏ ଟଙ୍କା ତ ମୋର ନୁହେଁ ! ଦଶଟଙ୍କିଆ ନୋଟ ତ ମୋ ପକେଟରେ ମୋଟେ ନ ଥିଲା । ନାଁ, ବାବୁ ! ମୋ ସକାଶେ ଆପଣ କାଇଁକି କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରି...ନା...ନା...ନା...

(ଏତିକିବେଳେ ଅଳକା ଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି)

ସାଗର—ଆପଣ ତ ପରୀକ୍ଷା ଫିସ୍ ଟଙ୍କା ପାଇଲେ... ଆଉ ସବୁକଥା ପରେ । ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ଆଗେ ପରୀକ୍ଷା ଦଉ, ଭଲ ଗ୍ରହରେ ପାଉଁ କରୁ—ମୋ ଟଙ୍କା ସେଇ ମତେ ସୁଦ୍ଧି ଦବ ! ଆପଣ ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତୁ । ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ମୁଁ ସବୁ ମୋ ନିଜର ସାନ

ଭାଇ ବୋଲି ମନେ କରେ, ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ କିଛି ଆପଣ
ଅଛି ?

ପୀତ—ମତେ ଅପରାଧୀ କରନ୍ତି ବାବୁ ! ଏ ଟଙ୍କା ମୁଁ ଯଦି ଫେରେଇ
ଦିଏ, ସେ ମୋର ଅପରାଧ ହବ । ତୁମର ଏ ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ମୁଁ
ଠେଲି ଦେଇ ପାରିବିନି ବାପା !

ସାଗର—ମତେ ଆପଣ ଠିକ୍ ଆପଣଙ୍କ ପୁଅ ପରି ଦେଖିବେ !
ଆପଣଙ୍କ ମନ ଝୁସିରେ ମୋର କ'ଣ ଭାଗ ନବାର ଅଧିକାର
ନାହିଁ ?

ଅଳକା—ଅଗ୍ନିଆ ଅଗ୍ନିଆ ବନ୍ଧୁଟା କ'ଣ ଫେର୍ କୁଆଡ଼େ
ପଳେଇଲା ? (କହୁଁ କହୁଁ ଆସିଲେ)

ସାଗର—ନମସ୍କାର ମାଉସୀ !

ଅଳକା—ତା ସକାଶେ ମୋ ମନଟା କାହିଁକି ଭାରି ଗୋଲେଇ ଘାଣ୍ଟି
ହଉଛି ! କିଛି ଖାଇନି, ଫେର୍ କୁଆଡ଼େ ପଳେଇଗଲା !

ବୁରୁ—(ନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ) ତୁ କାହିଁକି ବ୍ୟସ୍ତ ହଉଛୁ ବୋଉ ? ସେ ଏଇ
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସିବ । (ଏତେବେଳେ ବାହାରୁ ପାଟି ଶୁଭଲ ।
'ବାବୁ' 'ବାବୁ' ଡାକ ଗୋବିନ୍ଦ ପଣି ଆସିଲା)

ଗୋବିନ୍ଦ—ବାବୁ, ତୁମେ ଇଆଡ଼େ ଆସ !

ପୀତ—କ'ଣ ଗୋବିନ୍ଦ ?...

ଗୋବିନ୍ଦ—କହିବାକୁ ଜିଭ ଓଲଟୁ ନାହିଁ ବାବୁ ! (ବାହାରେ କୋଳା
ହଳ ଶୁଭଲ) ମଠର ମାଡ଼ି ପକେଇଛି ବାବୁ...ମୋ ବନ୍ଧୁବାବୁ
ଅଚେତ ହେଇ ପଡ଼ିଛି ! ଆସ ବାବୁ, ଦଉଡ଼ି ଆସ ! (ଆଗରେ
ଦୌଡ଼ିଲେ)

ପୀତ—ବନ୍ଧୁ ! ବନ୍ଧୁ ! ଭଗବାନ ! ଏ କ'ଣ କଲ ତୁମେ ? ବନ୍ଧୁ !

ବନ୍ଧୁ ! (ପାଗଳ ପରି ଚିତ୍କାର କରି ଚାଲିଗଲେ)

ଅଳକା—ଆଲୋ ମୋ ପୁଅ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଲୋ ! ମୁଁ କ'ଣ

କରିବି ? ବନ୍ଧୁ ! (କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଯାଉଥିଲେ)

ସାଗର—ଓଃ ଭଗବାନ !! (ସମସ୍ତଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—ପରଦା—

—

—ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ—

[ଅଘୋର ବାବୁଙ୍କ ଅଳୟ । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା, ଅଘୋର ବାବୁ ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ବାହାରକୁ ଯିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ, ପଛରୁ ଡାକ ଡାକ ଆସିଲେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ।]

ସୁଭଦ୍ରା—ସାର୍ ! ସାର୍ ! ନିଅନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ପାନ ଡବା ।

ଅଘୋର—(ଡବା ନେଇ) ଆଜ୍ଞା, ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ! ଅଘୋର ଭାଇ ବୋଲି ନ ଡାକ ଫେର୍ ସେଇ ସାର୍ ବୋଲି ଡାକିଲ !

ସୁଭଦ୍ରା—କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଦିନର ଅଭ୍ୟାସ କି' ନା...ଭୁଲରେ—

ଅଘୋର—ସତ କଥା ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ! ତମ ଭଉଣୀଙ୍କର ବି ବେଳେ-ବେଳେ ସେଇ ଭୁଲ ହେଇ ଯାଉଛି !

ସୁଭଦ୍ରା — କିନ୍ତୁ ଭୁଲଟା ହେଇଛି ଚମର ! ତମେ ତ ଆମ ଦି' ଭଉଣୀଙ୍କି ଟିଉସନ କରୁଥିଲ, ଗୋଟିକୁ ବାହା ହେଇ ପଡ଼ିଲ କାଇଁକ ?

ଅଦୋର — Love ପାଖରେ ଟିଉସନ୍ ମାନେ ଆଉ କ'ଣ ଥାଏ ସୁଭଦ୍ରା ! ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ତ ମତେ ବାରମ୍ବାର.....

ସୁଭଦ୍ରା — ଅପାର କ'ଣ ଦୋଷ ? ତମେ ତ.....

ଅଦୋର — ଦୋଷଟା ମୋର, ସତ କଥା ! ବଡ଼ ଭୁଲ ମୋର ହେଇଗଲା !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — (ଆସିଲେ) କ'ଣ ଭୁଲ ହେଇଲେ ?

ସୁଭଦ୍ରା — ଅପା, ସାର୍ କହୁଛନ୍ତି, ତତେ ବାହା ହେଇ ତାଙ୍କର ଘର ଭୁଲ ହେଇଗଲା !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — ଭୁଲଟା ତାଙ୍କର ନୁହେଁ ସୁଭା, ଭୁଲ ହେଇଗଲା ମୋର !

ଅଦୋର — ଭୁଲ ଯାହାର ପଛକେ ହଉ, ସବୁ ତକ ଦାଉ ମତେ ଏଇନେ ସମ୍ଭାଳିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ! ତମେ ଦି' ଭଉଣୀଯାକ ମୋ ଉପରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାମତ ଅଟାଉଛୁ ତଳେଇଚ !

ସୁଭଦ୍ରା — ସାର୍ !.....

ଅଦୋର — ପୁଣି ସେଇ ସାର୍ ?

ସୁଭଦ୍ରା — ଅଦୋର ଘର, ଅପା କ'ଣ ଠିକ୍ ତମର ମନଲାଖି ହେଇନି ?

ଅଦୋର — ସେ କଥା ଆଉ ପଚାରିବାକୁ ଅଛି ? ଚେହେରା ଦେଖି ବୁଝୁନ ଯେ ପୁଣି ପଚାରୁଛ ! ତାଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣିଲୁ ନ ହେଲୁ ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ଯେ କାଇଁକ ହେଲା ସେଇକଥା ମୁଁ ବେଳେବେଳେ ଘବେଁ ! ଆଉ ତୁମ ନାଁ ବି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ନ ହେଲୁ ପୁଣିଙ୍କୀ ହେଇଥିଲେ ଭଲ ହେଇଥାନ୍ତା ! ଆଃ ! —

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଫାଳିନୀ କରବାକୁ ତମର ଆଉ ବୟସ ଅଛି ବୋଲି ତମେ ଭାବୁଛ ?

ଅଦୋର—ମାନେ ? ମୁଁ କ'ଣ ବୁଝା ହେଉ ଗଲଣି ?

ସୁଭଦ୍ରା—ତୁମେ ଯାଅ ଅଦୋର ଭାଇ, ଅପା ଏଇନେ କଲି ଲଗେଇବେ !

ଅଦୋର—କଲି ଲଗେଇବାକୁ ଯାହାର ଜନ୍ମ...ସେ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ! ହେଲେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍ଗୀ, ତୁମେ ଆମର ଅତି ଭଲ !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଏଇ ଭଲଟିକି ବାହାହେଲ ନାହିଁ !

ଅଦୋର—ମୋର ନ ସେଇ ଚିନ୍ତା...

ସୁଭଦ୍ରା—କ'ଣ ଚିନ୍ତା ? ଅତି ଫାଳିଲ !

ଅଦୋର—କେମିତି ସତ୍-ପାତ୍ରରେ ଅର୍ପଣ କରିବ ! ବୟସକୁ ସୁସ୍ଥ ରୁଷିଏ ଯୋଗାଡ଼ କଲେ ତ...(ସମସ୍ତେ ହସିଲେ)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ହଉ, ଆସିଲା ବେଳେ ମନେ କରି ଭଲ ଶାଢ଼ୀ ଆଉ ବ୍ଲାଉଜ୍ ଆଣିବ । ସୁଭର କାଲି ପୋଗ୍ରାମ୍ ଅଛି !

ଅଦୋର—ପୋଗ୍ରାମ୍...ଓ...ମିଉଜିକ୍ ! ସତରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍ଗୀ, ତମର ଯେଉଁ ଗଳା...ବେଳେବେଳେ ମୋର ମନେହୁଏ, Wordsworthଙ୍କ ପରି ତମ ବ'ଉରଣୀଙ୍କ ଉପରେ ହଠାତ୍ ଗୋଟିଏ କବିତା ଲେଖି ପକାଏ ! କିନ୍ତୁ ମୋର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ! କବିତା ଦେଖା ଭୁଲରେ ମୋ ପାଖ ମାଡ଼ନ୍ତି ନି...

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—କବିତା ଦେଖା ନ ଆସନ୍ତୁ, ସବିତା ଦେଖା ତ ଆଜିକାଲି ଖୁବ୍ ଦୃଢ଼ ଧାପଡ଼ି କରୁଛନ୍ତି !

ସୁଭଦ୍ରା—ଠିକ୍ ମନେ ପକେଇବୁ ଅପା ! କହିବଟି ଅଦୋର ଭାଇ, ସେ ସବିତା ଦେଖାଟି କିଏ ? ସେ ତ କ'ଣ ତମ ପଛେ ପଛେ ଘାରି ଲୁଗିଛନ୍ତି ?

ଅଘୋର—ତୁମ ଅପାଙ୍କର ସପତ୍ରୀ ହବାର କୌଣସି ଆଶା ତାଙ୍କର ନାହିଁ, ତେବେ ସେ ଜଣେ ନେତ୍ରୀ ଧରଣେ ଲୋକ ... ଚାନ୍ଦା ପାଇଁ ମୋ ପଛରେ ଦଉଡ଼ିଚନ୍ତି । ତେବେ, ଚାନ୍ଦା ପାଣିର ମାରମତଦାର କ'ଣ, ସେ କଥା ମତେ ଜଣା ନାହିଁ ।

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ଚାନ୍ଦା ପାନ୍ଦା କଥା ମିଛ । ମୁଁ ଜାଣେ...

ଅଘୋର—କଣ ଜାଣିଛ ? ମୁଁ କଣ ଏ ବୟସରେ ଆଉ ପ୍ରେମରେ ପଡ଼ିବି ? ଗୋଟିଏ ଭୁଲର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ତ ଏ ଜନ୍ମରେ ସରିବାର ଦୁଃଖ, ପୁଣି ଅନ୍ୟ ଏକ ପ୍ରେମିକା ! ହା-ହା-ହା... (ରୁଲିଗଲେ)

ସୁଭଦ୍ରା—ପାଗଳ

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ସିଆଣିଆ ପାଗଳ ! ଏକ ନମ୍ବର ! ତୁ କଣ ଜାଣିଛ ?

ସୁଭଦ୍ରା—ହେଲେ ଅଘୋର ଭାଇ ଖାଣି ମଣିଷ । ତା'ଙ୍କ କଥାରେ ପଥରଟାଏ ବି ହସିବ । ହସ ଭିତରେ ଖାଣି କଥାଟି କହିବ । ବୁଝିଲେ ଲୋକ ଠିକ୍ ବୁଝିଲେ ହେଲା ।

ଶ୍ୟାମାଜୀ-- ତୁ କ'ଣ ତାହେଲେ କହୁଛ, ମତେ ବାହାହେଇ ସେ ଭୁଲ କରିଚନ୍ତି !

ସୁଭଦ୍ରା—ସତୀଲୁ କି ଅପା ?

(ଅଘୋର ବାବୁଙ୍କ ବୋଉ ଯମୁନା ଦେଇ ଆସିଲେ)

ଯମୁନା—ଆଲୋ ବୋହୂ ! ଅତନୁ କଣ ଫେରିବ ?

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ନା' ତ !

ଯମୁନା—ତା'ର ଆଉ ବେଳ ଅବେଳ କିଛି ନାହିଁ ! କାମ କରିବ ବୋଲି, ଏତେ କାମ ଫେରୁ ମଣିଷ କରିବ !

ସୁଭଦ୍ରା—ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଆଉଁଡ଼ା ବି ଖୁବ୍ ହୁଏ ମାଉସୀ ! ହୁଜୁଣେଲରେ ଯଦି ବସିଥିବେ, ତାଙ୍କୁ ଦିନରାତି ଜଣା ପଡ଼େନା-

ଯମୁନା — ପିଲା ମନ - (ବ୍ୟାମାଙ୍ଗୀର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ପିଲା ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା, ମୁଣ୍ଡରେ କ'ଣ କମ୍ ଗୁଡ଼ିଏ ଦାୟିତ୍ବ ? ବାପ ଯେମିତି ମଝି ନଈରେ ଭସେଇ ଦେଇ ଗଲେ, ଆସଣା ଗୋଡ଼ରେ ଛୁଡ଼ା ଦେଇ ଏ ପିଲା ଦୋ'ଟି ମଣିଷ ହେଇଚନ୍ତି । ଅଘି ଆଉ ଅତି ସଫାରରେ ଭଲରେ ଥାନ୍ତି - ଏତିକି ଛଡ଼ା ମୋର ଆଉ କିଛି ଆଶା ନାହିଁ ମା !

ସୁଭଦ୍ରା — ମାଉସୀ ! ଅତନୁ ଭାଇ ଏକା ଯାହାକୁ ବାହା ହେବେ... ଚମେ ତାକୁ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ଆମକୁ ଦେଖେଇବ ।

ଯମୁନା — (ହସି ହସି) ହଉ, ହଉ, ସେ ପାଗଳା ତ କହୁଛି ମୋଟେ ବାହା ହବ ନାହିଁ !

ସୁଭଦ୍ରା — ବିଶ୍ୱାସିତ ମୁନ ! (ହସି) ଅତନୁ ଭାଇ ବିଶ୍ୱାସିତ ମୁନ ! (କହି ଚାଲିଗଲେ)

ଯମୁନା — ସେ ପାଗଳ ତ ମୋଟେ ଧରୁଥିଆଁ ଦଉନି । ସାଗରକୁ ବି ହାତ ଓଠ ଧରି ଏତେ କହିଲି, ନ ହେଲା ! ହଉ, କଣ କରୁଚନ୍ତି, କରନ୍ତି । (ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ, ଏତିକିବେଳେ ଅତନୁ ଆସିଛନ୍ତି)

ଅତନୁ — କିଏ କ'ଣ କଲା କଲେ ବୋଉ, ସବୁବେଳେ ତ ଖାଲି ଚିଡ଼ି ଚିଡ଼ି ହେଲୁ କଣ, କଥା କଣ ?

ଯମୁନା — ଚିଡ଼ିବ ନାହିଁ ! ମୋ କଥା କ'ଣ କେହି ରଖୁତ ?

ଅତନୁ — କଣ କହ, ମୁଁ ଶୁଣିବି ।

ଯମୁନା — ତୁ ଅସିସନ୍ଧୁ ଆସିବୁ; ଚାଲ, ଆଗେ ଚା' ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସାର, ମୁଁ କହିବି ।

ଅତନୁ — ନାହିଁ, ତୁ ଏଇଠି କହ ।

ଯମୁନା—ଆରେ ଅଛି, କେତେବେଳେ କୋଉ କଥା...ଗୋଟିଏ
 ବୋହୂ ତ ଦେଖିଲି ଆଉ ଗୋଟିଏ ବୋହୂ କ'ଣ ଦେଉଛି ନ ?
 ଅଚନ୍ଦ୍ର--ଓ, ଏଇ କଥା ! ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ତ ଦଶହରା, ଗୋଟେ
 କଣି ଆଣିବ । (ହସି ହସି ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ)

ଯମୁନା—ଆରେ ଶୁଣ (ଅଚନ୍ଦ୍ର ଫେରିଛନ୍ତି) ସେ ଆର ପାଗଳା
 କୁଆଡ଼େ ଗଲା କରେ ? ସବୁ ଦିନେ ଆସେ, ଆଜି ତ କାହିଁକି
 ତାର ଦେଖା ନାହିଁ !

ଅଚନ୍ଦ୍ର—କିଏ, ଧାରେ ? ତୁ ଜାଣିନୁ କି ବୋଉ ? ସାଗର ପର
 ଯାଇଛି.....

ଯମୁନା—କୁଆଡ଼େ ? —

ଅଚନ୍ଦ୍ର—ବୋହୂ ଆଣିବ, ବୋହୂ ! ନୂଆସବାଉ, ଚା' ଜଳଖିଆ
 ଆଣ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଯମୁନା—ତମେ ଦି' ପାଗଳା ଯାକ ଠିକ୍ ଅଛି ! (ପଛପଛ ଗଲେ)

- - ପରଦା - -

— ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ —

[ଡକଟର ଦାସକର ଘର । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା,
ଆରମ୍ଭରେ ବସି ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜନ ବୋଲୁଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗୋପୀରେ
ବସି ଗୀତ ଶୁଣୁଥିଲେ ଅସୀତା ।]

— ଗୋବିନ୍ଦର ଗୀତ —

ମନ, ଚନ୍ଦ୍ରଲୁ ନାହିଁ ତୋର ଘରକୁ
ଆଦର ନେଲୁ ସାତ ପରକୁ ! (ରେ ମନ) । ଘୋଷା ।

ରୂପ ବଜାର ଝଲି, ଭେଳିକରେ ତୁ ଭଳି —
ରସରେ ଗଲୁ ଶ୍ରୀମି, କଷିଲୁ ଦିବା ନିଶି;
ନାଲିଆ ଓଠ ହସ ଦରକୁ ! (ଭୁଲ ମନ) । ୧ ।

ଅଳପ ବହୁଛି ତୋତେ କଳପି ରଖ (ମନରେ !)
ଦେଖିବୁ ଯେବେ ତାର ନଳିନ-ମୁଖ !

ପଞ୍ଚାୟତ ତୁ କର, ଛଅ ଚୋରକୁ ଧର —
ସାତ ସନ୍ଧି କି ଭଜ, ଆଠର ପାଠ ହେଜ;
ନଅ ଦୁଆର କଳା କାରବାରକୁ ! (ଭୁଲ ମନ) । ୨ ।

ତନି ବେନି ଆଗୁଳର ଓଗାଳ ଢେଇଁ,
ନାକ ସିଧା ତନି ଛକ ତା' ଲୁଳା ଭୁଲି !

ଏକରେ କଲେ ଲଘୁ, ଶୂନ୍ୟରେ ହେବ ଥୟ,
ଆଖି ବୁଜାଣି ଖେଳ ଖେଳ ହୋଇବୁ ମେଳ —
ନ ଥିବ ଭୟ ଯମ ଡରକୁ ! (ଭୁଲ ମନ) । ୩ ।

ଅସୀତା—ଗୋବିନ୍ଦ ଦାଦା, ତୁମେ ଏଇଠି ବସି ଭଜନ ବୋଲୁଥାଅ,
ମୁଁ ଯାଉଛି, ଅଜା ଫେରିବା ଆଗରୁ ଜଳଖିଆ ଟିକିଏ ତିଆରି
କରି ରହିଦେବି ! ଅତନୁ ଅବା ସାଗର କେନ୍ଦ୍ର ଆସିଲେ
ମନେ ଟିକିଏ ଖବର ଦେବ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭଜନ ଶୁଣିବ ନି ମା ?

ଅସୀତା—ତୁମେ ଭଜନ ଗାଉଥିଲେ ଶୁଣିବା ଲୋକର ଉଠିବାକୁ
ଛାଡ଼ା ହବ ନି ! କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅନୁସରଣରେ ନୁହେଁ, ଫେରିଲବେଳକୁ
ସତରଫ ଏକା ଅଜାକୁ ଭାରି ଘେନି ଦେଉଥିବ । ଆଜି ଦିନଟା-
ଯାକ ତାଙ୍କର ବାହାରେ ବାହାରେ କଟିଲଣି !

ଗୋବିନ୍ଦ—ହଉ ମା, ଯାଅ (ଅସୀତାର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ତୁମେ ନ ଥିଲେ
ବାବୁଙ୍କର ହାଲ ଯେ କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା—(ମନକୁ ମନ କହୁଁ
କହୁଁ ବାହାରୁ ଆସିଲେ ଅତନୁ)

ଅତନୁ—ଗୋବିନ୍ଦ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଆଜ୍ଞା !

ଅତନୁ—ଡକ୍ଟର ଦାସ ? -

ଗୋବିନ୍ଦ—ବାବୁ ନିଜେ ଗାଡ଼ି ନେଇ କୁଆଡ଼େ ଆଜି ଯାଇଛନ୍ତି
ଯେ...

ଅତନୁ—ନାହାନ୍ତି ତେବେ ! ଅସୀତା...

ଗୋବିନ୍ଦ—ଏଇନେ ଜଳଖିଆ ତିଆରି କରିବାକୁ ଚାଲେ । ଅସୀତା
ମା' ନ ଥିଲେ, ବାବୁ ଆମର ଯେମିତି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ନେଇ
ସବୁବେଳେ ଯାଗଲ—ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇବା ବି ତାଙ୍କର ହୁଅନ୍ତା
ନାହିଁ ! ବସ ବାବୁ ; ଅସୀତା ମାକୁ ଡାକିବ ?

ଅତନୁ—ନା, ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଇଠି ବସିଛି, ଜଳଖିଆ
ତିଆରି ହଉ ! (ଗୋବିନ୍ଦ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା)

ଗୋବିନ୍ଦ — ଭଜନ ଶୁଣିବ ବାବୁ ?

ଅତନୁ — ନାହିଁ, ନାହିଁ, ତୁମେ ଯାଅ ଗୋବିନ୍ଦ !

ଗୋବିନ୍ଦ — ହଉ ବସ, ମୁଁ ଦେଖି, ମା ମୋର କ'ଣ କରୁଛି ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

(ଅତନୁ ବସି ଗୋଟାଏ କ'ଣ ଲେଖୁଥିଲେ)

ସାଗର — (ଆସିଲେ । ଅତନୁ ଲେଖି ଚାଲିଛନ୍ତି, ସାଗର ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ ନାହିଁ । ସାଗର ଆସି ଅତନୁର ସିଗ୍ରେଟ୍ ଟିଟି ପକେଟରେ ପକାଇଲେ ଓ ନିଜେ ସିଗ୍ରେଟ୍ ପିଇଲେ)

ଅତନୁ — ନା, ଦେଖିଲି ତୋର ଭଦ୍ରତାଟି ବେଶ୍ !

ସାଗର — କଣ ବଡ଼ ଚାଲିଯାଏ କରୁ ବୋଲି ତୋଠୁ ଆଜି ଭଦ୍ରତା ଶିଖିବାକୁ ହବ ଅତନୁ ?

ଅତନୁ — ତା ବରଂ ନ କଲୁ, କିନ୍ତୁ ଇମିତି ଜବରଦସ୍ତ ମୋ ଟିଣ୍ଡାକୁ ତୋ ପକେଟରେ ଦାଖଲ କରିବାର

ସାଗର — ବାସ୍, ତୁନି ହେଇ ଯା । ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ଟିଣ୍ଡା ସିଗ୍ରେଟ୍ ବଦଳରେ ତୋର କେତେ ବଡ଼ ଦୋଷ ଉପକାର କରୁଛି ଜାଣୁ ?

ଅତନୁ — ଦୋଷ ଉପକାର, ମାନେ ? —

ସାଗର — ନମ୍ବର ଏକ, T. B. କାନସର ଭଲ ଦୁରାବେଶ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀ-ମାନଙ୍କ କବଳରୁ ତୋର ଉଦ୍ଧାର; ନମ୍ବର ଦୁଇ, ମାଉସିକି ମୁଁ କଥା ଦେଇଛି, ତୋ ସିଗ୍ରେଟ୍ ଖିଆ ଛଡେଇବ । ମାନେ, ସିଗ୍ରେଟ୍ ତୋ ପାଖରେ ଦେଖିଲେ ନେଲି ବୋଲି ତୁ ଜାଣିବୁ ।

ଅତନୁ — ବୋଉ କ'ଣ ଚା'ହେଲେ.....

ସାଗର—ଜାଣନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ସ୍କୈର କିଛି ଦିନ ଆପଣାକୁ
ଲୁଚେଇ ରଖି ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେ ଧୂଆଁ ପିଏ, ଅର୍ଥାତ୍—
‘ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ’ ଲୋକକୁ ସବୁବେଳେ ଚିହ୍ନା ପକେଇ ଦବ
ଠିକ୍ ହାଟ ମଝିରେ.....

ଅତନୁ—ସାଗର !

ସାଗର—ବନ୍ଧୁ ହସାବରେ ତତେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା, ଆଉ ସୁଖ
ଦୁଃଖରେ ସମସ୍ତାଗୀ ହେଇ ତତେ ସୁଖୀ କରେଇବା ମୋର
ସବୁ ପ୍ରଥମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ତୁ ବାଧା
ଦେଲେ ବି ମୁଁ ଶୁଣିବି ନାହିଁ ! ଜାଣିରୁ ତ ମତେ ?

ଅତନୁ—ଜାଣିଚି ! ବନ୍ଧୁ ହେଲୁ ବୋଲି କଣ ମୋ ଉପରେ ମୁରବୀ-
ପଣିଆ କରିବୁ !.....

ସାଗର -- ଆଦାତ ପାଇଲୁ କ’ରେ ? ସତରେ ଅତନୁ, ବନ୍ଧୁ ହେଲେ
ବି ତୋ ଭିତରେ ଆଉ ମୋ ଭିତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେତେ
ତପାତ୍ । ସାଙ୍ଗ ହେଇ କେବେ ସିନା ଫୁଟିବଲ ଖେଳୁଥିଲେ,
କେବେ ସିନା ସାଙ୍ଗ ହେଇ ପାର୍କରେ ବସୁଥିଲେ, ସିନେମା
ଯାଉଥିଲେ; ହେଲେ ଆଜି ତୋ ପୋଜିସନ୍.....

ଅତନୁ - ଦେଖ ସାଗର ! ବଡ଼ ଚାକିରୀ ବଡ଼ ଚାକିରୀ କହି ମତେ
ସଂଥସ୍ତୁ ଆଦାତ ଦେଇରୁ । ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ମନ ଖୋଲି
ଟିକିଏ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାରେ ଏ ବଡ଼ ଚାକିରୀ ଯୋଉଦିନ
ମତେ ବାଧା ଦବ, ସେଇଦିନ ମୁଁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇ ଦେବି ।
ଆଉ ତୁ ବି ମନେ ରଖ, ଇମିତି କଥା ଯଦି ଫେରୁ ତୋଠୁଁ
ଶୁଣେ ...

ସାଗର—ହଁ, ହଁ, ହଠାତ୍ ପ୍ରତିଜ୍ଞଟାଏ କରି ପକା ନା, ଅତୁ ଅରେ
 ଫେରିବୁ । ଅତନୁ, ଅମେ ଦୁହେଁ ସାଙ୍ଗ, ଅତି ଅନୁରକ୍ତ ବନ୍ଧୁ
 କିନ୍ତୁ ଏ ବନ୍ଧୁତାରେ ଯଦି ତୋ ସ୍ତ୍ରୀ କେବେ ବାଧାଦେବ.....
 ମାନେ, ବୁଝୁରୁ ତ ଭାଇ !

ଅତନୁ—ସେ ଭୟ ନାହିଁ ସାଗର, ମୁଁ ଠିକ୍ କରିବି, ମୋଟେ
 ବାହା ହେବି ନାହିଁ !

ସାଗର—ଏ, ମାଉସୀଙ୍କ କଥା ଫେରୁ କ'ଣ ହବ ? ମାଉସୀ ତ
 ଜନ୍ମ ଧରି ବସିଚନ୍ତି, ଏଇସାଲେ ବୋହୂଟିଏ ନ ଦେଖିଲେ
 ଆସନ୍ତା ବର୍ଷକୁ ଆମ୍ବୁହତ୍ୟା...ମାନେ...(ହସି)

ଅତନୁ—ବୁଝିଲି, ଗୋଟାଏ ଚନ୍ଦ୍ରାନ୍ତ ! ଆଜ୍ଞା ସାଗର, ଗୋଟାଏ
 କାମ କର । ତୁ ବାହାଟିଏ ହେଇପଡ଼ । ବୋହୂଟିକୁ ନେଇ
 ମୋ ବୋଉ ଜିମା କରି ଦେ !

ସାଗର—ସାବାସ୍ ! ମୁଁ ବାହା ହେବି...ତା'ପରେ ତୋ ଦରେନେଇ
 ଛୁଡ଼ି ଦେଇ ଆସିବି ! ଏ ତ ବଡ଼ ଚିନ୍ତା-ମଧୁର ପରାମର୍ଶ !
 (ଦୁହେଁ ହସିଲେ) ମୋ କଥା ପରେ, ତୁ ଆଗ ବସାଟିଏ ବାନ୍ଧ,
 ବନ୍ଧୁ-ପତ୍ନୀ ଆସନ୍ତୁ; ତା ପରେ ମୋ କଥା ଦେଖା ଅଛି ।

ଅତନୁ—ମୋ ପାଇଁ ପାତ୍ରୀ ତା'ହେଲେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ସାରିଲୁଣି
 ନାଁ କଣ ?

ସାଗର—ମାଉସୀ ତ ଝିଅଟିକୁ ସବୁବେଳେ ଝୁଲୁଛନ୍ତି । କନ୍ୟା
 ଏକାବେଳେ ତାଙ୍କର ମନଲୁଗା ଆଉ ମୋ ମନ ବି ମାନିବି
 ଯେତେବେଳେ ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ତୋ ପସନ୍ଦ ବାହାରକୁ ଯିବନି ।
 ତା'ଛଡ଼ା ସେ ଝିଅଟି ଉପରେ ଆମେ ଭାରି ଅବିଶ୍ୱାସ କରୁ ।
 ଆମର ଭାରି ଭୁଲ ହଉଛି ଅତନୁ ! (ପିଠିରେ ହାତ ରଖି)

ଅଚନ୍ଦ୍ର—ସବୁ କଥା ତୁ ଖାଲି କହି ଚାଲିଯାଅ ! ମୁଁ କ'ଣ
 ସାଇକୋଲୋଜି କ୍ଲାସର ଜଣେ ସୁବୋଧ ଛାତ୍ର ଭଳି ଅଧ୍ୟାପକ
 ସାଗରଙ୍କର ଅନଭ୍ୟସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତା ଶୁଣି ଯାଉଥିବି ଖାଲି !
 ସତରେ ସାଗର, ଭୟଙ୍କର ବାଜେ ଗପିଯାଉ ତୁ !

ସାଗର—ତୁ ବାହା ହେଇପଡ଼ି ଅଚନ୍ଦ୍ର, ଅସୀତାକୁ ତୁ'ଇ ବାହା
 ହେଇ ପଡ଼ି ! ମୋ କଥା ତ ତୁ ଜାଣିଛୁ...ପାର୍କରେ ବସେ,
 ଧର୍ମଶାଳାରେ ରାତି କଟେଇ ଦିଏ, ହୋଟେଲରେ ନଗଦ
 ବାଜା ଉଭୟ ରେଟ୍‌ରେ ମିଲ୍ ଖାଇ ବଞ୍ଚେ...ଦର ଦ୍ଵାର ନାହିଁ
 କେହି ନାହିଁ; ଯାହା ଜମି ବାଡ଼ି ଥିଲା ଭୂଦାନ ସୂକ୍ଷ୍ମରେ ଦାଦା
 ଶୁଣୁଛୁ ଦେଇ ଦେଲା ! ତାଙ୍କର ପିଲା ଛୁଆ; ସେ ତ ପୁଣି
 ଚଳିବେ ! ମୁଁ ଆଉ ଅସୀତା...ଆମ ଭିତରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ
 ହଉଛି ଗୋଟାଏ ବିଷୟ ହେଉ A note of admiration !
 ହେଇପାରେ ନା ଅଚନ୍ଦ୍ର, ଆପଣା ଆପଣା ଭିତରେ ଆମେ
 ଯେବେ ସାଲିସ୍ କରି ନ ନବା, ତା' ହେଲେ ଏ ଖେଳ ଆମକୁ
 ଦିନ କାଳ ହବ !

ଅଚନ୍ଦ୍ର—ଏ ସବୁ କଥା ହଠାତ୍ ଏଠି କାହିଁକି ସାଗର ?

ସାଗର—ଅସୀତା ସାଙ୍ଗରେ ଆମ ଦୁହେଁଙ୍କର ବନ୍ଧୁତା କମିଛି ହେଲେ,
 ତିନି ତିନିଟା ଜୀବନ କମିଛି ଗୋଟାଏ ରକ୍ତରେ ସମାନ
 ଭାବରେ ଗୁନ୍ଥି ହେଇଗଲା, ସେ ଇତିହାସ ସଂଗ୍ରହ କରି ସମାଧାନ
 କରିବାର ଅବକାଶ ବର୍ତ୍ତମାନ ନାହିଁ !

ଅଚନ୍ଦ୍ର—ସବୁ ଉଦ୍‌ଗାର କରି ଯାଉଛୁ ନା ଆଉ କିଛି ବାକୀ ଅଛି ?

ସାଗର—ଶୁଣ ଅଚନ୍ଦ୍ର ! (ଗମ୍ଭୀର ଓ ଦରଦରା କଣ୍ଠ) ଅତି
 ପବିତ୍ର ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟିଏ ଫୁଲଟିକୁ ଦେବ ମନ୍ଦିରରେ ସ୍ଥାନ ନ

ଦେଇ ଖାଲି ଡେମ୍ଫ ଉପରେ ଗୁଡ଼ି ଦେଲେ କ'ଣ ତା'ର ଜନ୍ମର ସାର୍ଥକତା ଆସିଲା ବୋଲି କୁହାଯିବ ? ଖରା ବର୍ଷାରେ ଡିନ୍ତ ବୁଡ଼ି ସଢ଼ିଯିବା ଅପେକ୍ଷା କାହାରି ଗଳାର ମାଲ ଦେଇ ଶୋଭା ପାଇବା କ'ଣ ତା' ପକ୍ଷରେ ଭଲ ନୁହେଁ ? (ଅତନୁ କ'ଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ମାତ୍ର ବାଧା ଦେଲେ ପଛପଟେ କିଛିକ୍ଷଣ ପଛରୁ ଅସି ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଡଃ. ଦାସ)

ଡଃ. ଦାସ—ବାଃ, ଏଇ ତ ଚରମ ଆଶାବାଦୀର ଦର୍ଶନ ! ସାଗର, ତୁମେ ଜଣେ ଗର୍ଭର ଆଶାବାଦୀ—optimist ! ହାଃ...ହାଃ... ତମର ପରି ନାଗେଜକୁ ନେଇ କେବଳ ବିଶ୍ୱର ଏଇ ମହା-ପରିବାର ଶାନ୍ତିରେ କାଳ କଟେଇ ପାରେ ! ସତ କଥା My dear boy ! ଏ ନିରାଶ—ଘନ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟ ଯଦି କେବଳ ଆଶାବାଦୀ ହୋଇ ପାରିଲା, ତା' ଦୁଃଖ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଲଘବ ହେଇ ଯାଆନ୍ତା ! “ହା-ହତୋସ୍ଥି”ର ସ୍ୱୋଗାନ୍ ଦେଇ ସେ ଆଉ କର୍ମମୟ ରାଜପଥ ଉପରେ ପାଦ ପକେ ନା ନାହିଁ ! ସୁନ୍ଦର !

ସାଗର—ସାର୍, ଅସୀତା ଆମ ଉଭୟଙ୍କର ବାନ୍ଧବୀ !

ଡଃ. ଦାସ—ଅତି ପ୍ରିୟ-ବାନ୍ଧବୀ ! ମୁଁ ଜାଣେ ସାଗର ! ଏଇ ଭଲ ବନ୍ଧୁଲ୍ଲର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁଁ କରେ !

ସାଗର—ଆମ ଭିନୋଟିକୁ ଯେଉଁ ମମତାର ବନ୍ଧନରେ ଆପଣ ବାନ୍ଧ ରଖିଛନ୍ତି... (ମନ୍ତ୍ରୀର ଅଥଚ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ) ତାହା କେବେ ଫଳ କଥା ଚିନ୍ତା କରି ବଡ଼ ବିଗ୍ରହ ମୁଁ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ସାର୍ !

ଡଃ. ଦାସ—ଗମ୍ଭୀରତା ସାଗରର ଧର୍ମ ହେଲେ ବି, ତମର ଆଜର ଏ ଗମ୍ଭୀରତା ଏକ ନୂତନ ସନ୍ତାନର ସଙ୍କେତ ଦିଏ ! ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଅସୀତାର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ...

ସାଗର—ଆପଣେ ଅନୁମାନ ନିର୍ଭୁଲ ସାର୍ !

ଡଃ ଦାସ—ବେଶତ ! ଏଥିରେ ବିକ୍ରନ୍ତ ବା ବିଚଳିତ ହେବାର କଣ ଅଛି ? ତୁମେ ଦିହେଁ ଅସୀତାର ଶୁଭ୍ରଦୁଧାୟୀ ବନ୍ଧୁ, ତମର ମାନଙ୍କ ହାତରେ ଦେଇ ଯାଉଛି ମୁଁ ଏହାର ସମାଧାନ ! ଅସୀତା...ଅସୀତା...(ଡାକ ଡାକ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ସାଗର—ଡକ୍ଟର ଦାସ କ'ଣ କହିଗଲେ ଶୁଣିଲୁ ତ ?

ଅଚନ୍ନ—କିଛି କହି ନାହାନ୍ତି ତ ! ବରଂ ଦେଇଗଲେ ଆମ ହାତରେ ତାଙ୍କ ନାତୁଣୀଟିର ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ ସମ୍ପ୍ରଦାର ବିଚାର ଦାୟିତ୍ବ !

ସାଗର—(ହସି) କହ, ଗ୍ରହଣ କଲୁ ତ ?

ଅଚନ୍ନ—ମାନେ ? ନା, ହେଇ ପାରେ ନା—(ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ)
ହେଇପାରେ ନା—

ସାଗର—କାହିଁକି ହେଇ ପାରେ ନା ?

ଅସୀତା—(ଭିତରୁ ଆସିଲେ) କ'ଣ ହେଇ ପାରେ ନା ସାଗର ?

ଅଚନ୍ନ—ବାଜେ କଥା...ସେ ସବୁ କିଛି ନୁହେଁ ଅସୀତା !

ଅସୀତା—ଉହଁ ! ଅଜା ମତେ କହିଲେ, ସେ ତମ ଦିହଁକି କୁଆଡ଼େ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପ୍ରୋବ୍‌ଲେମ୍ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି; କ'ଣ ଅଚନ୍ନ ? (ଉଭୟେ ମାରବ) ମତେ ଲୁଚେଇବାର ମତଲବ ତା'ହେଲେ ? ବେଶ୍, ମୋର ଜାଣିବା ଯଦି କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ, ଥାଉ ।

ସାଗର—କିନ୍ତୁ ସେ ସେ ତୁମର ଜାଣିବା କଥା ଅସୀତା, ନ କହିଲେ ଅନ୍ୟାୟ ହବ !

ଅସୀତା—ତୁମେ କହିଲେ ବି ମୁଁ ଯଦି ନ ଶୁଣେ ?

ସାଗର--ଶୁଣିବାକୁ ହବ ଅସୀତା ! ତୁମେ ନ ଜାଣି ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ କୌଣସି ସମାଧାନ ହେଇ ପାରେ ନା !

ଅତନୁ--ଥାଉ ସାଗର, କାହାରିକୁ ଅପମାନିତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନା ।

ଅସୀତା--(ମୋର ଶ୍ରବଣେ) କଣ ହେଇଛି ଅତନୁ ? please—

ଅତନୁ--ସାଗର କଥା ତୁମେ କ'ଣ ଜାଣିନ' ଅସୀତା ?

ଅସୀତା--ଜାଣେ, ପେଟ ଭିତରେ କିଛି ନ ରଖି ସବୁ ବାହାରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦିଏ । ମତେ ଲୁଚୁଅ ନାହିଁ ସାଗର !

ସାଗର--ଶୁଣ ଅସୀତା ! ମୁଁ...

ଅତନୁ--ରହ, ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କରୁଛି—

ଅସୀତା--(ବିରକ୍ତରେ) ତମେ ଦିହେଁ ତ ବଡ଼ ସ୍ୱାର୍ଥପର !

ସବୁବେଳେ ନିଜ ନିଜ କଥା ନେଇ ବ୍ୟସ୍ତ ରହିବ; ଅଥଚ...

ସାଗର--ଇଏ ଆମ କଥା ନୁହେଁ, ତୁମ କଥା !

ଅସୀତା--ମୋ କଥା ! (ବିସ୍ମିତ ଭଙ୍ଗୀ)

ଅତନୁ--ହଁ, ତୁମ ବିବାହର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଜା ଆମରି ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଛନ୍ତି ।

ଅସୀତା--(ହସି) ଯେ ତ ଅଜାଙ୍କର ଅତି ବଡ଼ ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧି ! ଆଜ୍ଞା, ତା'ପରେ ତୁମ ଦିହେଁ କ'ଣ କରୁଛ ?

ସାଗର--କୌଣସି ତୃଣପୂ ବ୍ୟକ୍ତିର ସନ୍ତାନ ନ କରି ଆମ ନିଜ ଭିତରୁ...

ଅତନୁ--ସାଗରକୁ ତୁମେ ବିବାହ କର ଅସୀତା, ଦୁଷ୍ଟିନ୍ଦାର ସମସ୍ତେ ରକ୍ଷା ପା'ନ୍ତୁ !

ଅସୀତା — ତମର କଣ ଠିକ୍ ଏଇ ମତ ସାଗର ? —

ସାଗର — ଅତନୁର ବକ୍ରବ୍ୟ ଶେଷ ହେଲେ ମୋର ଯାହା କହିବାର
ଅଛି, ମୁଁ ଆରମ୍ଭ କରିବି ।

ଅସୀତା — ଆରମ୍ଭଟା ମୋ ଉପରେ ଗୁଡ଼ି ଦିଅ ସାଗର ! ତମ
ସାଙ୍ଗରେ ବରୁଣା ଅଛି ବୋଲି ତମ ଦର୍ଶକ ଭିତରୁ ଜଣକୁ ଯେ
ମୁଁ ବାହା ହେବି ଇମିତି କିଛି ସର୍ତ୍ତ ତ ଆଗରୁ ନ ଥିଲା; ନ
ଥିଲା ବୋଧହୁଏ ! ଥିଲା କି ଅତନୁ ? Foolish ! ତମେ ଦି’
ଜଣ ସମାନ ଗଧ, କେହି ମଣିଷ ନୁହଁ ।

ସାଗର — ଦେଖିଲୁ ଅତନୁ, ମୁଁ ଠିକ୍ ଏଇ କଥା କହୁ ନ ଥିଲି ?
ଗୋଟାଏ କଥା ନିତ୍ୟାଧ ଭଳି ତୁ ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପିଲୁ, ଆଜି
ବିନା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ ବି ତୋରି ସାଙ୍ଗେ ଗଧ-ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ ହେଲି ।
ହଁ, ହଁ ! ଇମିତି ହାସ୍ୟଜନକ ପ୍ରସ୍ତାବଟାଏ ଆଣିଲୁ ଯେ — ନା,
ଅସୀତା ! ତମ ବିବାହ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ନୁହେଁ, ଏଇ ଗଧ
ସାଙ୍ଗରେ ।

ଅସୀତା — ସାଗର ! ତୁମେ କ’ଣ ଶ୍ରବୁତ ମୁଁ ତୁମକୁ ଭାରି ଦୃଶା
କରେ ?

ସାଗର — ସେ କଥା ନୁହେଁ ଅସୀତା...

ଅସୀତା — କୌଣସି କଥା ନୁହେଁ, ଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ତୁମେ withdraw
କରି ନିଅ ! ମୁଁ ବିବାହ କରିବି କି ନ କରିବି ସେଥିରେ ତୁମ
ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବାର କିଛି ନାହିଁ ! ହେଲା ? —

ସାଗର — ଲୋକେ କ’ଣ ମନେ କରିବେ ଅସୀତା ?

ଅସୀତା—ଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ସୀତା ଅଗ୍ନିପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ, ମାତ୍ର ଅସୀତା ସେ ଭଲ ବାଜେ ଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ! ନା... ! ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଛ ଅଛନ୍ତି, ବିବାହ ନ କଲେ ଆମ ଜୀବନ ନଷ୍ଟ ହେଇଯିବ ? ତୁମେ ଯାଅ, ଦିଓଟି ଯାକ ବନ୍ଧୁ ବିବାହ କର, ମୁଁ ବରଂ ଯାଇବି ଯେଉଁଠି ମୋର ପ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେରେ ଆସିବି । Fools ! (ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ମୁଣ୍ଡକୁ ନୁଆଇଁ ଡୋ କରି ବାଡ଼େଇ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଠୋ ଠୋ କରି ହସିଲେ । ଅତନୁ ଓ ସାଗର ନିବିଡ଼)

—୧୭—

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଙ୍କ

—ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ—

[ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଘର । ରେଡ଼ା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖା-
ଗଲା ଫାଇଲରେ ପୀତବାସ ବାବୁ କଣ ଲେଖିଛନ୍ତି, ପାଖରେ
ବସିଛନ୍ତି ଶଙ୍କରବାବୁ । ଘୋଟ ଆଳିଆଟିରେ ପାନ ଦି'ଛନ୍ତି ସୁଆ
ହୋଇଛି ।]

ଶଙ୍କର — ସତରବର୍ଷର ଚାକରୀ, ସେଥିପାଇଁ ଟିକିଏ ମାୟା ହେଇ
ଯାଇଛି, ନହେଲେ ମୁଁ explanation ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତି ।
ମୋର ମନ ମତେ ଆଗ କାଇଲି କରିଥାନ୍ତା । ହେଲେ,
ମିଛଟାରେ ହାକିମ ମତେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କଲେ, ନାନାଦି
କଟକଥା କହିଲେ । ସତର ବର୍ଷର ଚାକରୀ, କହିଲେ ଭଲ,
ମୋ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ପଡ଼ିଲା କି ନାହିଁ ?

ପୀତ — (ଲେଖିସାରି) ନଥ । ଯାହା ଲେଖିଲି, ସେତିକି ଯଥେଷ୍ଟ !
ସେ ଯଦି ପ୍ରକୃତ ହାକିମ ହେଇଥିବେ, ନ୍ୟାୟ ବିଚାରର
ଦଣ୍ଡ ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ ତାଙ୍କ ହାତରେ ଥିବ, ସେ କେବେହେଲେ
ତୁମକୁ ଭୁଲ ରୁଦ୍ଧିବେ ନି ! (ଶଙ୍କରବାବୁ କୌପିୟଭୂତି
ପଡ଼ୁଥିଲେ)

ଜେର—ଠିକ୍ ହେଉଛି । ସେ ଭଲ ବୁଝନ୍ତୁ ବା ମନ୍ଦ ବୁଝନ୍ତୁ, ଆମର ଆଉ ବେଶୀ କିଛି ଲେଖିବାର ନାହିଁ । ଆମେ ଶେଷ ହେଲୁ ବୋଲି ଆମର କ'ଣ ଇଚ୍ଛା ମହତ କିଛି ନାହିଁ ? ବୁଝିଲେ ଆଜ୍ଞା, ଅସ୍ତବ ବୋଲି ସିନା ସମସ୍ତେ ଆମକୁ ସନ୍ଦେହ କରୁଛନ୍ତି, ନ ହେଲେ ଲକ୍ଷ କ'ଣ ସମସ୍ତେ ନଉଛନ୍ତି, ନା ସମସ୍ତଙ୍କର ସେ ସୁବଧା ଅଛି !

ପୀତ—ସେ କଥା କାହିଁକି କହୁଛ ଜେର ବାବୁ ! କି ଦୁଃଖରେ ଦରିଦ୍ର କରାନ୍ତି ବୁଲି ଯେ ବସେ ସେ କଥା ଅନୁଭବ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଏ ଜାଣିବ ! ମୁଁ ଯେତେ ବର୍ଷ ସରକାର ଘରର ଶୁକ୍ଳ କଲିଣି, ଯଦି ପଇସା ନବାକୁ ମନ କରିଥାନ୍ତି, ଅଜି ଦୋଚାଲ କୋଠା ପିଟି ପାରିଥାନ୍ତି ! ଘଡ଼ଟାଏ କି ସାଇକେଲଟାଏ ସକାଶେ ଝିଅ ବିଭାଘର ଆଜି ଗ୍ରାଣ୍ଟିଯାଉ ନ ଥାନ୍ତା ! ହେଲେ... (ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ)

ଶଙ୍କର—ହଁ, ଭଲ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ଆଜ୍ଞା, ବିଭାଘର କଥା ଫେର୍ କ'ଣ ହେଲା ? ସଙ୍ଗାଟି ମନ୍ଦ ପିଲା ନୁହେଁ, ଆପଣଙ୍କ ପରି ମୁରବାଟିଏ ଆଖି ରଖିଥିଲେ... ସଙ୍ଗାଟ୍ ବୁଝିମାନ, ମଣିଷ ହେଉଥିବ !

ପୀତ—ହେଲେ ମୋ ଝିଅକୁ ତ ସେମାନେ ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ସେମାନେ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ସୁନା, ସାଇକେଲ, ଓଁ ! ମୋ ଅବସ୍ଥା ତ ତୁମେ ଜାଣିଛ ଶଙ୍କର ବାବୁ, ଝିଅ ଜନ୍ମ କରିବା ଯେତେବେଳେ... ଜବାବ୍ କରି ଠିକ୍ ତ ପାରିବ ନା !

ଶଙ୍କର—ଯାହା ହଉ ଆପଣ ସେ ବୋହୂ ଉଠେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ବଡ଼ ବଡ଼ିଆଙ୍କ କଥା ଅଲଗା, ଆମ ଗରିବ ଘରେ ଜିରାଟିଏ ଫୁଟିଲେ ବାସିବ ! ସାଗର ବାବୁ ଆପଣଙ୍କ ଘରକୁ ଯା'ଆସ କରନ୍ତି

ବୋଲି କରେଇ ଭିତରେ ଲେଖକ କମିତ ଭୁଟ୍‌ଭୁଟ୍ ହୁଅନ୍ତି
ଶୁଣୁଛନ୍ତି ତ? ଏଗୁଡ଼ାକ ସଙ୍ଗଣ କାନକୁ ଗଲେ...

ପ୍ରୀତ—ଆଉ ଶଙ୍କରବାବୁ ! ଏ ସବୁ କଥା ଆଜି ଥାଉ ! ସାଗର-
ବାବୁଟିକୁ ସେମାନେ କେହି ଚିହ୍ନି ନାହାନ୍ତି ! ହେଲେ ମୋର ତ
ଆଉ ଚିହ୍ନିବାକୁ ବାକି ନାହିଁ ! ସେ ଦିନ ସେ ମୋର ଯାହା
କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କ ରକ୍ଷା ମୁଁ ସାତ ଜନ୍ମରେ ବି ସୁଦ୍ଧି ଯାରିବି ନି !
ହେଲେ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ହାତ ଯଶ ତାଙ୍କର ରହିଲା ନାହିଁ !
ପଥର ଦେବତା ମଣିଷର ସବୁ ଗୁହାରିକୁ କାନ ବୁଲି
ଦେଲେ !

ଶଙ୍କର—ସେ ପଛ କଥା ମନେ ପକେଇ ଦୁଃଖ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ
ପ୍ରୀତବାସ ବାବୁ ! ସେ ଗୋଟିଏ accident, ଜୀବନର ସେ
ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଘଟଣ ! ମଣିଷ କେତେ ଆଶା କରେ, କେତେ
ଜଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା କରେ; ହେଲେ ସବୁ ଯେମିତି ଓଲଟି ଯାଏ !
ଯାହାହୁଏ କେତେବେଳେ କୋଉ କଥା, ଆପଣ ହିଁ ଅନିମିତ୍ତ
ଶେଷ କରିଦେଇ ବସନ୍ତ ! ତେଣିକି ଭ୍ରାତା !

ପ୍ରୀତ—ସତ ଯେ, ମୁଁ ତ ସେମାନଙ୍କ ଜବାବକୁ ପାରି ଉଠୁନି !
ତାଙ୍କର ବହୁତ ଦାଗ ! ମୋର ଏତେ ବଳ କାହିଁ ? ଭୁଲ୍‌ଧୀ
ପକ୍ଷ ପାସଟିଏ ମୁଁ ଦେବି ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ସେମାନଙ୍କୁ ତୁମେ
କହିବ, ଚାହୁଁଛି ମୋର ଗୋଟିଏ ରହ, ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ
ମଧ୍ୟ ଘର ସେ ସମ୍ଭାଳି ନବ ! ଘର ତଳେଇବାକୁ ହିଁ ଅ ମୋର
କେବେ ହେଲେ ପଛେଇବ ନାହିଁ ! ତାଙ୍କର ଯଦି ଭଲ
ହିଁ ଅଟିଏ ଲେଖା ଥାଏ, ଭଲ ଘରଣୀଟିଏ ଦରକାର ଥାଏ,
ମୋ ଘରେ ସମ୍ଭାଳି କରନ୍ତୁ । ନହେଲେ ତଉଲ କରି ଟଙ୍କା ସୁନା
ଦବା ମୋ ଶକ୍ତିର ବାହାରେ ! ହଉ, ଶଙ୍କରବାବୁ, ତୁମେ ଯାଅ ।

ଶଙ୍କର—ମୁଁ ଦିନେ ସଞ୍ଜକୁ ଏଠିକି ଡାକି ଆଣିବି । ଶିକ୍ଷିତ ପିଲା,
ସେ ନିଜେ ଯଦି ମଙ୍ଗିଯିବ ତାହେଲେ ଅସୁବିଧା ଆଉ କିଛି
ରହିବ ନାହିଁ । ହଉ ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଆସୁଛି । ନମସ୍କାର !

(ଉଠିଲେ)

ପୀତ—ହଁ, ଆସ । (ହାତ ଉଠାଇଲେ । ଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)
ଭଗବାନ ! କ'ଣ ତୁମେ କଲ ? କ'ଣ କଲେ ତୁମେ ଆଉ
ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହବ ! ସରଗ ଚାନ୍ଦ ପରି ପୁଅକୁ ମୋର ଶେଷ କରି
ଦେଲ; ବାପ ହେଲ ଝିଅ ନାଁରେ ଶୁଣିବାକୁ ହେଲ; ଆଜି
କ'ଣ ତୁମର ଇଚ୍ଛା ! (ଭାବ ଆବେଗରେ) ଜନ୍ମ ଜନ୍ମର
କଳଙ୍କ ଧୋଇ ମତେ ମଣିଷ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲୁ...ଏଇ କ'ଣ
ମୋ ସୁକୁନ୍ତର ପୁରସ୍କାର ! (ଆଖିରେ ଲୁହ । ବନ୍ଦୁ ଆସିଛି ।
ଅଭ୍ୟୁତ୍ତ ଚେହେରା, ଦୂର୍ଦ୍ଦଶା ପତ୍ତର ସେ ଯେ କେବଳ ବଞ୍ଚି-
ରହିଛି, ଆକିକାର ବନ୍ଦୁ ସେଇ ଜାଇ ରହିବାର ଏକ ନିର୍ଜୀବ
ପ୍ରମାଣ । ଗୋଡ଼ ଛୋଟା, ହାତ, ମୁହଁ ବିକଳାଙ୍ଗ, ବାଡ଼ିରେ
ଭରଦେଇ ଆସିଛି)

ବନ୍ଦୁ—ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ ବାପା !

ପୀତ—ବନ୍ଦୁ ! (ଜାବୁଡ଼ି ଧରିଲେ ଆବେଗରେ । ବନ୍ଦୁର ହାତବାଡ଼ି
ଖସି ପଡ଼ିଲା; ପୀତବାସ ବାବୁ ଧରେଇ ଦେଲେ) ମୋ ହାତକୁ
ତୁ ସିନା ବାଡ଼ି ବଢ଼େଇ ଥାନ୍ତି ରେ ବନ୍ଦୁ ! ହେଲେ ମୁଁ ଆଜି
ତୋ ହାତକୁ...ଉଃ... (ବାସ୍ତାକୁଳ କଣ୍ଠରେ)

ବନ୍ଦୁ—ତୁମେ କାନ୍ଦ ନ ବାପା, ତମ ବନ୍ଦୁ ଯେ ତମର ଆଗରେ ବସି
ଛିଡ଼ା ହେଇଛି; ତୁମେ କାନ୍ଦନାହିଁ ବାପା !

ପୀତ—ବନ୍ଦୁ ! ଉଃ !

ବନ୍ଧୁ—ସାଗର ଭାଇ କହିଛନ୍ତି ତୁମେ ଶୁଣିନ ବାପା, ଦଶ ଜଣରେ
ଜଣେ କରି ସେ ମତେ ଛୁଡ଼ା କରେଇବେ !

ପ୍ରୀତ—କାହା ଗୋଡ଼ରେ ଆଉ ଛୁଡ଼ା ହବୁର ବନ୍ଧୁ, ତୋ' ଗୋଡ଼
ସେ ଭଗବାନ ଛୋଟା କରିଦେଲେ !

ବନ୍ଧୁ—ବାପା, ତୁମେ ତ ସବୁଦିନେ କୁହ “କିଶୁର ଯାହା କରନ୍ତି
ସବୁ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ !”

ପ୍ରୀତ—(ମନ ତାଙ୍କର ଯେମିତି ବଢ଼ୋସ୍ତା ହୋଇ ଉଠିଲା) ମଙ୍ଗଳ
ପାଇଁ ! କିଶୁର ! ଭଣ୍ଡ ! ଏ ବିଶ୍ଵ-ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଶସ୍ତ୍ର ! ନଷ୍ଟୁର;
ହୃଦୟ-ସ୍ଥାନ !... (ଚାଲିଗଲେ)

ବନ୍ଧୁ—ବାପା ! (ଚାଲୁକୁ ଆସିବାର ଦେଖି) ଅପା ! ମୁଁ ସେ
ମଟର ତଳେ ପଡ଼ି ମରି ଯାଇଥିଲେ ଭଲ ହେଇ ଆଆନ୍ତା,
ନୁହେଁ ଲେ ଅପା ?

ବନ୍ଧୁ—(ଦୂର ସ୍ଵରରେ) ବନ୍ଧୁ ! ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ଭଳିଆ ଶୁଭ୍ ବଡ଼
କଥା ଏଥର କହିଲୁଣି ! ଯା—ଆଉ ତ କିଛି କାମ ନାହିଁ
ବାପାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୁକ୍ତି କରିବାକୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା ।

ବନ୍ଧୁ—ଅପା, ଗୋଟେ କଥା ପଚାରିବି, ଚିଡ଼ିବୁ ନ ?

ବନ୍ଧୁ—କ'ଣ ?—

ବନ୍ଧୁ—ଅପା, ତୁ ବାହାହେଇ ଗଲେ, ତୋ ଶାଶୁ ଘରକୁ ମୁଁ
କ'ଣ ଏଇ ରୂପ ନେଇ ଯିବି ? ତୁ ମତେ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କୁଣ୍ଠେଇ
ପକେଇବୁ ତ ଅପା !

ବନ୍ଧୁ—ବନ୍ଧୁ ! (କୋଡ଼ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି) ମୋ ଶାଶୁ ଘରକୁ ତତେ
ଆଉ ଯିବାକୁ ହବ ନାହିଁରେ ବନ୍ଧୁ ! ତତେ ଛାଡ଼ି ମୁଁ ଏଠୁ
କୁଆଡ଼େ ଯିବି ନ !

ବନ୍ଧୁ—ବାହା ହବୁ ନି ? ବାପା ବୋଉଙ୍କୁ ତୁ ବି ତା'ହେଲେ
କେତେକବାକୁ ଠେକ୍ କରନ୍ତି ! (ଅଳକା ଦେଖି ଆସିଲେ)

ଅଳକା—ଯାହା କମାଳରେ ବିଧାତା ସବୁଦିନେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲେଖିଛି,
ନ କାନ୍ଦ ସେ ଆଉ କ'ଣ କରିବ ! ଆଶା ମୁହଁରେ ଫେର
ଇମିତି ପଦ୍ମାର ପଡେ ! ଯୋଉ ଡାଳ ଧରିଲେ ସେ ଡାଳ
ଭାଙ୍ଗିଲ—

ବନ୍ଧୁ—ବୋଉ ! ଚତେ ପରା ମୁଁ କେତେଥର ମନା କରିଛି, ବନ୍ଧୁ
ଆଗରେ ତୁ ଆସିବୁ ଲୁହ ଗଡ଼େଇବୁ ନି ! ଅଛା କହିଲୁ ଭଲ,
ଆମେ କାନ୍ଦିଲେ କି ମୁଣ୍ଡ ବାଡେଇଲେ ବନ୍ଧୁ କ'ଣ ଆଉ
ଭଲ ହେଇଯିବ ନା ପରୀକ୍ଷା ଦବ ?

ବନ୍ଧୁ—ପରୀକ୍ଷା କାହିଁକି ଦେବି ନି ଅଗା ? ସାଗର ଭାଇଙ୍କ କଥା ତୁ
କ'ଣ ଶୁଣିବୁ ! ମୁଁ ଫେର ଏବେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବି । ଦେଖିବୁ
ରହ ଅପା, ମୁଁ ଭଲ ନମ୍ବର ରଖି ପାରି କରିବି ।

ବନ୍ଧୁ—କେମିତି ପାରି କରିବୁ ମି ! ପାଠ ପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ଖାଲି ବଡ଼
ମଣିଷଙ୍କ ଭଳିଆ କଥା କହିଲେ କ'ଣ ଭଲ ନମ୍ବର ରହିବ,
ନା ସାଗର ଭାଇ ତୋ' ସକାଶେ ପରୀକ୍ଷାଦେଇ ପାରି କରିବେ !

ବନ୍ଧୁ—ନାହିଁ ଅପା ! ପଢ଼ାପଢ଼ିରେ ମୁଁ କେବେ ହେଲା କରୁ ନି ।
ମୋର ସିନା ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି—ହେଲେ ମୋ ମନ ତ
ଭାଙ୍ଗିଯାଇ ନି ! ମୁଁ ପାରି ନ କରିବି କାହିଁକି ? ଦେଖିବୁ ରହ ।
(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବନ୍ଧୁ—ବୋଉ ! ତତେ ମୋ ରାଣ, ତୁ ବନ୍ଧୁ ଆଗରେ ଆଉ ଦିନେ
ଏମିତି କଥା କହିବୁ ନି । ପିଲା ଲୋକ, ତା ମନ ଭାଙ୍ଗି ଯିବ
ନାହିଁ !

ଅଳକା—ହେଲେ, କ'ଣ ଆଉ ବାକି ରହିଲା ଯେ ?.....

ରୁରୁ—କାହିଁକି ? ଖାଇ ବସ୍ତ୍ର ଆମର ପାଖରେ ଅଛି...ଏଇ କ'ଣ
ବଡ଼ କଥା ନୁହେଁ ! ସେ ଯଦି . . .

ଅଳକା—ତୁନି ହୁ ରୁରୁ, ତୁନି ହେଇ ଯା, ସେ କଥା ତୁ କହ ନି ।
ଦ୍ରୋଣା ହଉ, କେମ୍ପା ହଉ, ମୋ ଧନ ଏ ସଂସାରରେ ଖାଇ
ବସ୍ତ୍ର ରହୁ । ହେଲେ ମା, ଆମେ ତ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ଦେଲୁଣା ।
ଅଜି ବୋଲି ଆଜି ନାହିଁ କି କାଲି ବୋଲି କାଲି ନାହିଁ—
ତୁ ତୋ ଶାଶୁ ଘରକୁ ଚାଲିଗଲ, ତମ ବନ୍ଧୁର ଖବର କିଏ
ଧୁଣିବ ଲୋ ମା' ?—

ରୁରୁ—ସେ କଥା ତୁ ଭାବନା କର ନା । ଶାଶୁଘର ? ମୋ
ଭାଇଟାକୁ ମୁଁ ଅନେଇବି ନି, ବାହାଘର ଶାଶୁ ଘରକୁ ଯିବି !
ନାହିଁ, ବୋଉ ! ତତେ ମୋ ରଣ, ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖାଇବୁ;
ବାପ ଛୁ କହ; ସେ ମୋ ବାହାଘର ନାଁ ଧରିବେ ନାହିଁ । ନାହିଁ
ତ ମୁଁ ବିଷ ଖାଇଦେବି ।

ଅଳକା—ରୁରୁ ! ପୁଅ, ହିଅ ଦୋଷି ଜନ୍ମ କରିଥିଲି କ'ଣ ଏଘା
ଦେଖିବି ଶୁଣିବି ବୋଲି ?

ରୁରୁ—ହଁ, ବୋଉ ! ତୁ ଖାଲି ଠାକୁରଙ୍କୁ ଡାକ; ସେ ଆମକୁ ବଳ
ଦିଅନ୍ତୁ, ସାହସ ଦିଅନ୍ତୁ, ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ! ଆମର ଆଉ କିଛି
ଦରକାର ନାହିଁ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅଳକା—ଠାକୁର କିଏ ମା ? ଠାକୁର କେହି ନାହିଁ ! ଠାକୁର ଯଦି
ଥାଆନ୍ତା, ଆମ ଗରିବଙ୍କ ଡାକ କଣ ସେ ଶୁଣନ୍ତା ନାହିଁ !
ମୈକମ୍, ପ୍ରଭାଣ, ପୋଥି ସବୁ ମିଛ ! ମିଛ ସବୁ; ମିଛ !
(ଫେରି ଆସିଲେ ପୀତବାସ ବାବୁ)

ପୀତ—ତୁମ କାନ୍ଦୁଚ ରୁରୁ ବୋଉ ! ଭଗବାନଙ୍କୁ ତୁମେ
ଅଭିଶାପ ଦଉଛ ? ଦିଅ, ଯେତେ ପାର ସେତେ ଅଭିଶାପ

ଦିଅ, କେତେକ ତା'ର କିଛି ହବ ନାହିଁ ! କେତେକ ନିନ୍ଦା,
କେତେକ କୁସା, କେତେକ ଅଭିଶାପ, ସବୁ ହଜମ କରି ତେବେ ବି
ସେ ଘନବନ୍ଧୁ ବୋଲି ଗର୍ବରେ ପରିଚୟାବନ ବାଜା ଉଡ଼ାଉଛି;
ତାକୁ ଲଜ ସରମ୍ବ କିଛି ନାହିଁ ବରୁ ବୋଉ ! ପୃଥିବୀ
ରମାତଳକୁ ଚାଲିଗଲେ ବି ତା'ର ଟିକିଏ ହେଲେ ଶୋଚନା
ନାହିଁ ! କାନ୍ଦ, ଭୁମେ କାନ୍ଦ, ବନ୍ଦୁ ବୋଉ ! ହେଲେ ପଥର
ମୁଁ, ମୁଁ ମୋଟେ କାନ୍ଦିବି ନାହିଁ । (କହୁଁ କହୁଁ କାନ୍ଦ ପକାଇଲେ)

—ପରଦା—

...୦...

—ଦ୍ଵିତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ—

[ଅଳିନ୍ଦ । ଡକ୍ଟର ଦାସ ହସି ହସି ତେଣୁ ଆସିଲେ,
ପଛରେ ଆସୁଛି ଗୋବିନ୍ଦ ।]

ଡଃ ଦାସ —ଆରେ ଗୋବିନ୍ଦ ! ସେଦିନ ମୁଁ ଚିତେ କହିଥିଲି ନା,
ଆଗ ତୁ ପାଇବୁ !

ଗୋବିନ୍ଦ —କ'ଣ ବାବୁ ?

ଡଃ ଦାସ —ଯା, ସେ ମାସ୍ତୁଆ ଖଣ୍ଡକ ନେଇଆ । ଯା—(ଗୋବିନ୍ଦ
ତରତର ହୋଇ ମାସ୍ତୁଆ ଆଣିଲା) ହଁ, ସେଇଠି ବସିପଡ଼ !
ନେ, ଯାକୁ ହାତରେ ରଖିଆ—(ଦବାକୁ ଯାଇ ହାତ ମୁଠା
ଫେରେଇ ନେଲେ) ନା, ନା, ତୁ ହତଭାଗା ପାଣି
ଗୋଟାଏ ଗ୍ଲାସ୍ ନେଇ ଆ । ଆଜି ତୋର ଜନ୍ମଦିନ !

ଗୋବିନ୍ଦ —ମୋ ଜନ୍ମ ଦିନ ତାରିଖ ତ ମତେ ଜଣା ନାହିଁ ବାବୁ,
ଭୁମେ କିମିତି ଜାଣିଲ ?

ଡଃ.ଦାସ—ପାଣିଆଣ ! (ଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ହାଃ, ହାଃ,
 ଗୋବିନ୍ଦକୁ ନେଇ ମୋର ପ୍ରଥମ experiment ! (ବସି
 ପଡ଼ିଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ପାଣିଗ୍ରାସଟିଏ ନେଇ ଆସିବ) ହଁ—
 ଗ୍ରାସରୁ ପାଣି ଟିକିଏ ପିଇ ଦେ ! ନେ, ଏ ମୋଦକ ପାଟିରେ
 ପକା । (ଗୋବିନ୍ଦର ତଥାକରଣ) ହଁ, ଆଉ ଟିକିଏ
 ପାଣି ପିଇ ଦେ ! ବେଶ୍, ଯା ! ଆଜି ତୋର ଜନ୍ମଦିନ—

ଗୋବିନ୍ଦ—ଏ ମୋଦକରେ ଗୁଜ୍ଜ ପାକ ତ ନାହିଁ ବାବୁ ?

ଡଃ.ଦାସ—ନିଶ୍ଚୟ ନା ଅଭ୍ୟାସ ଦେଇଛି ! ହଲରେ ଗୋବିନ୍ଦ, ତତେ
 ପରୁଷରୁ ବେଶି ହବ ନା ?

ଗୋବିନ୍ଦ—କେଜାଣି ବାବୁ, ମୋ ଜନ୍ମଦିନ ଆଉ ମୋ ବୟସ କଥା
 କିଏ ଜାଣିବ !

ଡଃ.ଦାସ—ତତେ ଆଉ ହବ ନା । ଆଉ ଶ୍ରେକ ଶୋଷ କିଛି ହବ ନା,
 ବୁଝିଲୁ ! ବଞ୍ଚିଥିବାତକ ଖାଇବା ଟିନା ତୋର ଗଲା !
 ତତେ ମୁଁ ଅମୃତ ଲଢ଼ୁ ଖୁଆଇ ଦେଇଛି ! ହଁ—

ଗୋବିନ୍ଦ—କ'ଣ କହୁଛ ବାବୁ ! ଶ୍ରେକ ଶୋଷ ମତେ କିଛି
 ବାଧୁକ ନାହିଁ ?

ଡଃ.ଦାସ—ଆଉ ତୋର ଶ୍ରବଣ କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ତୋର ନୃତ୍ୟରେ
 ଗୋବିନ୍ଦ, ମୋ experiment ଯଦି ସଫଳ ହୁଏ, ଏ
 ମୋଦକ ପ୍ରକୃତରେ ଅମୃତ ଲଢ଼ୁର କାମ କରିବ ! ଘର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଗ
 ବର୍ଷର ସାଧନା ମୋର ଜୟଯୁକ୍ତ ହବ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଭାରି ଭଲ ହବ ବାବୁ । ମତେ ଗଣ୍ଡାଏ ଲଢ଼ୁ ଦିଅନ୍ତୁ ।
 ମୁଁ ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଘରେ ଦେଇ ଆସିବି । ବଡ଼ ଅବସ୍ଥା
 ହଉଚନ୍ତି ତାଙ୍କ ପିଲାମାନେ । ଭଦ୍ରଲୋକ ସେ...

ଡଃ. ଦାସ—କଳ୍ପନା ବନ୍ଦ କରି ବେଷେଇବାସର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର ।
ହତଭାଗା, ତୋ'ର ଶ୍ରେଣୀ ଶୋଷ ସିନା ନାହିଁ, ହେଲେ ମୋର
ଅଛି, ବୁଝିଲୁ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ବାବୁ, ତମେ ବି ସେ ମୋଦକରୁ ଗଣ୍ଡାଏ ଖାଇଦିଅ,
ତା'ହେଲେ ମତେ ଆଉ ଏ ବୁଢ଼ାଦିନେ ବେଷେଇ ଘରକୁ
ଯିବାକୁ ହୁଅନା ନାହିଁ । ଚଣ୍ଡାଳ ପେଟ ମକାଶେ ସିନା ଏତେ
ନାଟ ! ଭଲ କରତ ବାବୁ, ତମର ଏ ମୋଦକ ଯୁଗେ ଯୁଗେ
ଥାଉ, ଖାଇବା ଦାଉ ଯାଉ ! ନ ହେଲେ ଧୋଇ, ମରୁଡ଼ି
ଯୋଗୁ ବୁଢ଼ଳ ଯୋଉ ମହଙ୍ଗା ହେଇବ—

ଡଃ. ଦାସ—ଯା, ଅସୀତା ନାହିଁ ବୋଲି ତୁ ହତଭାଗା ଭୂ'ରେ ଚିନ୍ତ
ବି ଠିକ୍ କରି ମିଶେଇ ପାରୁନୁ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ମୋ ସାତ ପୁରୁଷରେ ଜେନ୍ତୁ ପୁଅ ଶୁ ନ ଥିଲେ ବାବୁ !
ଏ ବୁଢ଼ା ଦିନକୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଫେର୍ ତମର ପୁଅଶୁ ହେଲା !
ହଁ; କର୍ମରେ ଥିଲା, ଦଇବ ଦେଲା, ନ ହେଲେ ତମ ରାନ୍ଧବା
ଫେର୍ ମୁଁ ରାନ୍ଧି ! ବାବୁ ଏଥର ପୁଅଶୁଟିଏ ରଖ

ଡଃ. ଦାସ—ଓହୋ, କଷ୍ଟ ଦେଖି ତରଳ ପଡ଼ୁଛି ! ଯା; କୁଣ୍ଡରେ ପାଣି
ଭର୍ତ୍ତି କର । ମୁଁ ଆଜି ଅସୀତା, ଅତନୁ, ସାଗର ସମସ୍ତକୁ
ଡ଼କେଇ ପଠଉଛି । ଡ଼ାଇଭର ବରୁଟିକୁ ଛୁଟି ଦେଇନୁ ତ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ବିଚର କହୁଥିଲା' ଘରେ ତା'ର ବେମାର । ବାବୁ !
ଆମ ଡ଼ାଇଭର ବିଚରଟିକୁ ଆଜି ଗୋଟିଏ ମୋଦକ ଦେଇ
ଦିଅ ! ତା' ପିଲାଏ ସେଥିରୁ ଫାଳେ, ତେନାଏ ଖାଇ ଦିଅନ୍ତୁ

ଡଃ. ଦାସ—ଶବରଦାର୍ ଗୋବିନ୍ଦ ! ଏ ମୋଦକ କଥା ତୋ'ଛଡ଼ାଆଉ
ସେମିତି କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି । ତୁ ଖାଇରୁ, କେମିତି କାମ

କରୁଛି ଆମ ପରୀକ୍ଷା କରେ...ତାପରେ ସାଗରକୁ ମୁଁ
ଜବାବ୍ ଦେବି !

ଗୋବିନ୍ଦ — ହଉ ବାବୁ ! ଜାଣିଲେ ଲୋକ କଣ ଆଉ ଅପ୍ତ ପଡ଼ିବେ ?
ରକ୍ତଲେଖରେ ପାଦୁକ ନବା ପାଇଁ ଯେମିତି ଭିଡ଼ ହେଇଯାଇ-
ଥିଲା, ସେମିତି ଯାହା ଆମ ଦୁଆରେ ଲାଗିଯିବ । ନାହିଁ ବାବୁ,
ଯଦି କହିବି 'ବିଚରା ସେ ଡ୍ରାଇଭରକୁ, ନ ହେଲେ ଆଉ
କାହାକୁ ନୁହେଁ' । (ଗୁଲି ଯାଉଥିଲା)

ଡଃ. ଦାସ — ହତଭାଗା ବୁଦ୍ଧିର ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଭଙ୍ଗା ହାଣ୍ଡି !
ହଇରେ ଗୋବିନ୍ଦ, ତତେ ତ...

ଗୋବିନ୍ଦ — (ଫେରି) ବଅସ କିଏ ଗଣିବ ବାବୁ !

ଡଃ. ଦାସ — ଆରେ ନାହିଁ, ଅସୀତାକୁ ଦେଖି ଆସିଲୁ ? କେମିତି ଅଛୁ ?

ଗୋବିନ୍ଦ — କେମିତି ଅଛୁ କଣ ବାବୁ ! ମା' ମୋର ସେଠି ଯନ୍ତ୍ରାରେ
ପଡ଼ି ଏକଦମ୍ ଛଟପଟ !

ଡଃ. ଦାସ — ଅର୍ଥାତ୍ ? —

ଗୋବିନ୍ଦ — ବହୁ କୁଟୁମ୍ବ ଘର, ମୁଁ ତମକୁ ସେତେବେଳେ କହୁଥିଲି;
ତୁମେ ତ ମୋଟେ ଶୁଣିଲ ନାହିଁ ! ସାଗରବାବୁଟି ସାଙ୍ଗରେ
ବାହାଘର କରିଥିଲେ କେତେ ଭଲ ନ ହେଇ ଆଆନ୍ତା
କହିଲ ! ସାଗରବାବୁଙ୍କର ଯେମିତି କେହି ନାହିଁ, ମନ କରି
ଥିଲେ ଏଇଠି ଘର ଜୋଇଁଆ ହେଇ ରହିଥାଆନ୍ତେ । ଅସୀତା
ମା' ବି ତମ ପାଖରେ...

ଡଃ. ଦାସ — ହଉ, ତୋ କାମରେ ତୁ ଯା । ହତଭାଗାକୁ ଯଦି ପଦେ
ବିଆ ପରୁରବ ସେ ଦଶ ପଦ କହିବ । ଅତି କଦର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱଭାବ ଏ
ଲୋକଟାର ! ହୁଁ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଲେ ବାବୁ, ଗୋବିନ୍ଦର ସାଗରୀ !

ଡ୍ରାଇଭର—(ବିଚାର କରି ଆସିବୁ) ବାବୁ କ'ଣ ? ହେଁ ଗୋବିନ୍ଦ
ଭାସୁ ? ମାଲିକ୍‌ଜୀ ବଡ଼ ଭଲ ଗୁଣ୍ଠା !

ଗୋବିନ୍ଦ—(ବାପା ଦେଇ) ଆରେ ବାବୁ, ତମ ପକ୍ଷ କହିଲି ତୁ
ଓଡ଼ିଆ ଶିଖ ? ହାଁ ହଲେଇ ମୁହଁ ହଲେଇ ତେଜ କ'ଣ ଯେ
ବୁଝେଇବ କହିଲ ? ନୋ କଥା ତ ମୁଁ ବୁଝି ନାହିଁ କି ମୋ
କଥା ତ ତୁ ବୁଝି ନାହିଁ ! କି ଡ୍ରାଇଭର ତୁ ଆଉ ହେଲେ !

ଡ୍ରାଇଭର—ଗୋବିନ୍ଦ ଭାସୁ !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଭେଷ ! ଭଲ ତ ଆଉ 'ଭାସୁ' କଣ ? ଏ ରଜେଇ, ତୁ
ବାବୁ ଓଡ଼ିଆ ବର୍ଣ୍ଣବୋଧକ ଖଣ୍ଡେ ଆଣି ଦେଲୁ । ଓଡ଼ିଆ କହି
ବୋଲି ଶିଖ ! ନ ହେଲେ ଯିବି ବାବୁର ବୁଦ୍ଧି ପଢ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଡ୍ରାଇଭର—କ'ଣ, ଓଡ଼ିଆ କ'ଣ ଭାଷା ହେ, ଭିର ହୁଏ ଭାଷା ନେହିଁ ?
ହୁଏ ବସ୍ତୁ ଭାଷା ହେଁ ଗୋବିନ୍ଦ ଭାସୁ, ତୁମ୍ଭେ ଥୋଡ଼ା ହୁଏ
ଦେନା—ହଁ !

ଗୋବିନ୍ଦ—କଥା ତ କହୁରୁ, ସେମିତି ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କ ଭଳିଆ ହେଁ ହେଁ
କାହିଁକି ହଜୁର ? (ଅଭିନୟ କରି) ଆରେ, ମୋଦକ,
ମୋଦକ ଖାଏନା ? —

ଡ୍ରାଇଭର—ମୋଦକ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ହଁ, ଲଡୁ, ଲଡୁ ! (ଅଭିନୟ କରି) ଖାଇବୁ ?

ଡ୍ରାଇଭର—ହଁ ଭାସୁ, ମିଠାଇ ଖିଲି ! କହୁର ଖିଲି—

ଗୋବିନ୍ଦ—ରହ ବାପା, ଯେତେବେଳେ ଖିଲେଇବ ଖିଲେଇବ ।
ବାବୁ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ବାହାରି—ମୁଁ ଆଗ ତଳେ କେଉଁ

ଅଛି ! ଆରେ, ଶ୍ରେକା ଶୋଷା କୁଞ୍ଜ ରହଣୀ ନାହିଁ ହେ...
ରୁଲିଯାଗା ହେ...ବୁଝିଲୁ ?

ଡ୍ରାଇଭର—ଶ୍ରେକା ଶୋଷା ରୁଲିଯାଗା କ'ଣ ଗୋବି ଘାୟା ?
ହାମକୋ ଥୋଡ଼ା ସମ୍ବେଦନା —

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଇଟି ତା' କଥାକୁ ଶୁଣ ! ଆରେ ଏଇଟା ଇମିତି
କ'ଣ କହୁଛି ! କିଛି ବୁଝିନ ! ଓଃ - ହିନ୍ଦ କଥା ଗୁଡ଼ା କି
ବିଚିକଟିଆ ! ଆମେ ଘାଇ କହିଲେ ତାଙ୍କର ଘାୟା ! ସମକୃଷ୍ଣ !

ଡ୍ରାଇଭର—ଗୁସ୍‌ସାମତ୍ କରନା...ଗୋବିନ୍ଦ ଘାୟା !

ଗୋବିନ୍ଦ—ପଳା, ପଳା, ଲଢ଼ୁ ଫଡ଼ୁ କିଛି ନାହିଁ । ଝାଡ଼ୁ ଖିଆ
କରମଯାହାର; ସେ କୋଉଠୁ ଅମୃତ ଲଢ଼ୁ ଖାଇବ ? ପଳା—
(ରାଗରେ ପ୍ରସ୍ଥାନ—କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି ରଜେନ୍ଦ୍ର ବିଚର
ଅନେଇଚି କାକା ହୋଇ)

—ପରଦା—

—ବୃତ୍ତିତ୍ୱ ଦୃଶ୍ୟ—

ଅଦୋର ବାବୁଙ୍କ ଦର । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା
ସୁରଦ୍ରାଞ୍ଜୀର ଜନ୍ମ ଦିନ ଉପଲକ୍ଷରେ ସୁଭଦ୍ରା ଓ ତା’ର ସାଥୀ
ହିଅମାନେ ନୃତ୍ୟ ଗୀତର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଛନ୍ତି ।]

—ଶ୍ୟାମାଞ୍ଜୀ ଓ ସୁଭଦ୍ରାଞ୍ଜୀର ନୃତ୍ୟ ଓ ଗୀତ—

ଗୀତକ୍ଷମ ଆସିଲାରେ ମନ୍ଦିରେ—

ତପ୍ତ ଝଞ୍ଜା ବାଆ ଜନ ମନ ଭାରେ ।

ବନ ଚନ୍ଦ୍ର କୋଳେ, ବିହଗ ଆକୁଳେ...

ପରାଣ ପିୟାସାରେ ଭାଲେ ମାରବେ;

ମନ୍ଦିରେ ମନ୍ଦିରେ ନିଦାଘ ଭାବନା—

ରାଜବଧୂ କହେ ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟରେ;

“ଥିଲେ ଅନୁକମ୍ପା, ଦିଅ ସୁନା ଚମ୍ପା”

କୁମାର ଶୁଣି ହସି ନିଏ ମେଲଣି ।

ପକ୍ଷୀରାଜ ଚଢ଼ି ଦୂର ଦେଶ ଯାଏ

ରାଜବଧୂ ଝୁରେ ପରାଣ-ପ୍ରିୟରେ । ୧ ।

ବରଷା ଦେଲା ଦେଖା, ବିଜୁଳର ଚମକେ—

ଛୁମୁଝୁମୁ ଛୁମୁଝୁମୁ ଝର ଝର ବାରି ଝରେ

ବରହଣୀ ରାଜବଧୂ ମନେ ମନେ ଝୁରି ମରେ,

କପାଳର ଗୋରୁଚନା ପୋଛେ ଆଖି କଜଳରେ

ଛାତି ସାରା ଚମକେ !

୭୦

ଅଗ୍ନି ପରାଣା

ଛନ ଛନ ଛନ ମନ ଥନ ଥନ ଅଗ୍ନି ମାରେ

ମୁକ୍ତା ପଳ ଝଲ ଅହା ମୃଦୁଳ କପୋଳ ଘରେ

ମାୟାଭୂମି ଶିଖର ବାଳା ପତି ପଥ ଅନ୍ତଃପରେ

ରତି ସାରା ଦମକେ । ୧ ।

ହସୁଳ ହସ ଶୁଭେ—

ଥର ଥର 'ପ୍ରତି ଥର', ଶୋଭଇ ପ୍ରାଣ ପ୍ରିୟରେ ।

ବେଦନା 'ଭାଷା' 'ସିଂହାର' ସମୟ

କାନ କାହିଁ କେଉଁ ସୁଦୂର ଦେଶେ

ବ୍ୟଥା ଜୀବନ ଭରେ ଗତେ ଭାବିଲ

ତୋଳି ବୁଲେ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦୁ । ୨ ।

ମୃଦୁ ମଧୁର ବସନ୍ତେ —

ମଳୟ ବହେ, ମଦରାଜେ କୋଇଲି ଗାଏ

ହସିବୁଣୀ ଚିତୋଷା ଯକାନ୍ତେ । ୩ ।

ମଦନ-ମହାଶବ୍ଦ ଶୁଳଧର ଯାଜେ

ବାଉଳା ବନା-ବିଷ୍ଣୁ ମୁଗଧ-ସୌରରେ

ଲଳନା ଫୁଲ । ଥର ଥର ଚରଣକୁଳେ

କାନ ମୋହନ ମୁଗଧ ଚନ୍ଦ୍ରେ !

ସଜନ, ମନସ କୁହୁଳ ପ୍ରସବଣ—

କଣକେ ସାଜେ ଚନ୍ଦ୍ର ଶୃଙ୍ଗାର ସବିତୀ

ସଦୃଶା 'ପରାଣ' ପ୍ରିୟ ଓପାରେ ପରବତୀ—

ଭାବ 'ଲୁଚାଇ' ମୟନ— ପ୍ରାନ୍ତେ । ୪ ।

ଯମୁନା (କୃଷ୍ଣ ପରେ) 'ବାଃ' । ତପନ ସବୁ ଘୋର ଭଲ ନାଚଲ

'ସ୍ୱପ୍ନ', 'ହୃଦୟ' ଆମ 'ସ୍ୱପ୍ନ'ର 'ଉପେକ୍ଷା' ନାଚ ଗାଉଣା ସବୁ

ନ ଥାଏ ! ସେତେବେଳେ ଘୋର 'ଆକଟ' ଲେ ମା, କୁଆଁର

ସୁନନ୍ଦ-ଗୀତା ବି ତୁମ ନେତ୍ର ଖୋଲୁଥିଲୁ ।

ସୁଭଦ୍ରା—ଦେଖିଲୁ ମାଉସୀ ! ଅସୀରା ଅପା କଥାକୁ ଦେଖିଲୁଟି !
ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଆସୁଛ ବୋଲି କହି କୁଆଡ଼େ ଗଲ ଯେ
ତାଙ୍କର ଦେଶ ଦର୍ଶନ ନାହିଁ ! ଆଉ ଅତରୁ ଗଲ ବି ଇମିତି
ପଲକ, ଜଳଦି ଅସିବାକୁ କହିଥିଲେ ବୋଲି ଜାଣି ଜାଣି ଅଜ
ଡେରି କଲେ !

ଯମୁନା—କରେଣ କଥା; ହାତରୁ କାମ ନ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେ
କ'ଣ ଆସିବ । ଆଉ କେଉଁ କାମ ନ ହଉ ପଡ଼ିଲେ ଧରଣ ଗ
ଲମରେ ତା ର ହେଲା ନାହିଁ । ଆଲୋ ନବାହୁ ! ପିଲାମାନଙ୍କୁ
ନେଇ ଯା, ସେମାନେ ଗାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ହ, ବୋଉ, ଯାଉଛି । ଆମେ ମେଲୁ, ଶାନ୍ତି, କନକ,
ତମେ ସବୁ ଚାଲିବ ଟି, ଚାଲ । ସୁଭା, ତମେ ସବୁ ସେ, ପଟକୁ
ଚାଲ, ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ସୁଭଦ୍ରା—ହଁ, ଆସ । (ହିଅମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଏଇଟା ଲିଙ୍ଗ ଭଲ କଥା ନୁହଁ ବୋଉ ! ଘରେ ଆଜି
ବହଳ ବହଳ ଲାଗିଛି; ନ ଯାଇଥିଲେ କ'ଣ ଚଳି ନ ଥାନ୍ତା ?
ଆମ ମନ ଭିତରେ ଲିଙ୍ଗ ନ ଥିଲେ ବି ଲେଟେ କଣ କହିବେ ?
ଯେତେହେଲେ ଘରର ବୋହୂ; ସାଗରବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ
ଯେତେବେଳେ ସେତେବେଳେ କୁଆଡ଼େ ଯିବାଟା.....

ଯମୁନା—ଆଜ୍ଞା, ସେ ଆସୁ ମୁଁ ତାକୁ କହିବି ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଆମେ ଲୋକଙ୍କୁ କହିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦବା କାଇଁକି ଯେ ?

ଯମୁନା—ତୁ ଠିକ୍ କଥା କହିବୁ, ମା ! ଯେତେହେଲେ ଘରର
ବୋହୂ ! ଦାଣ୍ଡକୁ ଏକଥା ବଡ଼ ଖରପ ଦିଶିବ । ନା, ତୁ
ଚାଲ, ସେ ଆସିଲେ ମୁଁ ତାକୁ ତାଙ୍କି କରାଦେବି ।

(ଯମୁନା ଓ ଶ୍ୟାମାଙ୍କୀଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ ।
 କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ଫେରି ଆସି ଦାଣ୍ଡଆଡ଼େ ବୁଝିଲେ ।
 ଫେରିଲବେଳକୁ ଅଦୋରକୁ ଭେଟିଲେ—ଖନ୍ଦାଶାଳରୁ ସିଧା
 ଆସିବନ୍ତୁ ସେ)

ଅଦୋର—ଛନଟନ ହୋଇ କାହାର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରହିଛ
 ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ?

ସୁଭଦ୍ରା—କ’ଣ କହିଲେ ସାର୍ ?...

ଅଦୋର—ଏ, ହେଃ - ପୁଣି ସେଇ ସାର୍ ସମ୍ବୋଧନ ? ଅଭ୍ୟାସଟା
 ମୋଟେ ଛୁଡ଼ି ପାରୁ ନ ଦେଖୁଣ ! ବାକି ସାବଧାନ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ,
 (ନାଟକୀୟଭାବରେ) ତୁମ୍ଭେ ପତି-ଗୃହରେ ଆମକୁ ଯଦି
 ଭୁଲରେ ‘ସାର୍’ କିମ୍ବା ସେଇଭଳି କିଛି ସମ୍ବୋଧନ କର
 ତାହେଲେ କିନ୍ତୁ କଥାଟା ଅନ୍ୟ ରଚନ ହେଇଯିବ ! ମାନେ
 ଲୋକେ idea କରିବେ...

ସୁଭଦ୍ରା—ହଉ, ଆଉ ।

ଅଦୋର—ମୁଁ କିନ୍ତୁ ସହଜରେ ଗୁଡ଼ୁନି ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କୀ ! ଖନ୍ଦାଶାଳରେ
 ନାନା ଧନ୍ଦାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ରହି କିଛି ଉପସ୍ଥେଗ କରି ପାରିଲି
 ନାହିଁ ! ମୋ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରେମିୟାଲ୍ ହଉ !

ସୁଭଦ୍ରା—ମାନେ ?—

ଅଦୋର—ଓଡ଼ିଶୀ ନୃତ୍ୟ ! ସଚରାତର ତୁମେ ଯୋଉ ନାଚ
 ନାରୁତ, ତାକୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶକାଳପାସ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଖ !
 ମାନେ...ସଫେଦ୍ “ବକୁରୁଚର ପଗଡ଼ି ପରି ସାବା” ସଫେଦ୍
 ବୃନ୍ଦନା ହେଇଥିବ, ମୋ ସାମ୍ନାରେ ନୁହେଁ, (ଏତିକିବେଳେ
 ଶ୍ୟାମାଙ୍କୀ ଫେରିଲେ) ତୁମ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସାମ୍ନାରେ ପକେଇବ !
 କିନ୍ତୁ ମୋ ପାଇଁ ମାତ୍ର ଖଣ୍ଡିଏ ଓଡ଼ିଶୀ ! ନାହିଁ କରନା

ସୁଭଦ୍ରାଜୀ, ଏ ତୁମ ସାର୍ବଜ୍ଞ ଅନୁରୋଧ !

ସୁଭଦ୍ରା—ଅଘୋର ଭାଇ, ତୁମ ଯେ ଗୋଟିଏ କ'ଣ...

ଅଘୋର—ହାସ୍ୟ-ରସିକ, କଳାନୁବର୍ତ୍ତୀ, ଗୁଣଗ୍ରାସ୍ତ୍ର ତୁମର
ଭଗ୍ନୀପତି ଶ୍ରୀ...ଶ୍ରୀ...

ସୁଭଦ୍ରା—ଅପା, ତୁ ବି ହସୁରୁ ? ହସ, ହସୁଥାଅ ହେଃ-ହେଃ
(ସୁଭଦ୍ରା ଶତେଇ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ)

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ଆଜ୍ଞା, ଗୋଟାଏ କଥାର ଜବାବ ଦେବ ! ତୁମେ
ମଣିଷ ନା ମାଙ୍କଡ଼ ? କଥା ତ କୁହ, ଶତେଇହେଲ ଭଲଆ
ମୁହଁକୁ କର କାର୍ଯ୍ୟକ !

ଅଘୋର—ଏ କଥା ତୁମେ ମତେ ପଚାରୁଛ ? (ରୁଷିଆଡ଼କୁ ବୁଲି ଚାଲି ଯିବ)
ନା, ମାଙ୍କଡ଼-ନାମ ଧାରଣ ଜାବ ତ ମୋ ବ୍ୟତୀତ ଏଠି ଆଉ
କେହି ନାହିଁ ! ବାଃ, ପତି-ଭକ୍ତି ତ ତୁମର high class
ଶ୍ୟାମା ! ବାଃ—ଔଧିମର ଏ ଜନ୍ମ ସାର୍ଥକ !

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ନିର୍ଲକ୍ଷ !

ଅଘୋର—କିଏ—ମୁଁ ?

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ହଁ, ତୁମେ, ତୁମେ ! ଲଜ୍ଜା ଥିଲେ ତୁମେ ଏ କଥା
ବରଦାସ୍ତ କରନ୍ତି ! ଆଜ୍ଞା, ମତେ କହିବ ଟି, ସେ ସାଗରବାବୁଟି
ତୁମର କ'ଣ ହୁଅନ୍ତି ?

ଅଘୋର—(ମାରବ :

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ଯାହା ବି ହୁଅନ୍ତୁ, ଅସୀତା ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଏ ଅବାଧ
ମିଳାମିଶା...ବୋଉ କଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ଜାଣେ ନା, ମତେ କିନ୍ତୁ
ଭାରି କଦର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ! ଦେଖ, ଅଜି ସୁଭାର ଜନ୍ମଦିନ;
କିନ୍ତୁ ନ ହେଲେ ବି ଆଉ ପାଞ୍ଚୋଟି ହିଅ ଆମ ଘରକୁ ଆସିବନ୍ତି,
ସେମାନେ ସବୁ କ'ଣ ମନେ କରିବେ ?

ଅଦୋର—ମତେ କ'ଣ କରବାକୁ କହୁଛ ଯେ ?—

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ସାଗରକୁ ଆମ ସୁଗ୍ରୀବ ସାଙ୍ଗରେ ନିଜ ଦିଅ । ତାହା-
ହେଲେ ଅନ୍ତତଃ ବଦ୍ଧନାମର ଉପୁ ଆଉ ନ ଥିବ !

ଅଦୋର—ସାଗର ଆଉ ସୁଗ୍ରୀବ ! ନା, ସାଗର ବଳ ହେଲେ ଭଲଆ
ଲଗୁ ନା !

ଶ୍ୟାମାଜୀ—କାହିଁକି, ସୁଗ୍ରୀବ କ'ଣ ଭଲ ହିଁତ ନୁହେଁ ?

ଅଦୋର—ତମ ଅନ୍ଧକି ଏଇ ଲଗିମଲ ପଥ ମୋ' ଅନ୍ଧକି ! ନିଶ୍ଚୟ
ଭଲ ଲଗିବ—ଆମ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ମଧୁର ଦାମାନ୍ତ-ପ୍ରଣୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ
ଧର ନିଅ, ଏଇଟା ସମ୍ଭବ ! ହେଲେ—ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ
Evening-in-Paris ଭଳି ବାସିବେ ଉପ-କୋଉ ଥିବ ?

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ତୁମେ ନିତାନ୍ତ ନବୋପ !

ଅଦୋର—ନିତାନ୍ତ, ନିତାନ୍ତ !—ମାକଡ଼-ଗୁଡ଼ାଙ୍କି ! ନବୋପ ନ
ହେଇଥିଲେ; ତଡ଼େଇ ବସା ବାନ୍ଧିଲେ; ଏଗୁଡ଼ାକାହାତଗୋଡ଼
ଥାଇ ବର୍ଷାର ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ମାତ ସହିଥାନ୍ତେ !

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ତାହେଲେ ତୁମେ କ'ଣ କହୁଛ ଏଇ ଅଭିନୟ ସବୁଦିନ
ଶୁଣିଥିବ, ଆଉ ଅନ୍ଧ କାନି ବନ୍ଦ-କରି ନବୋପ ଦର୍ଶକ ଭଳି
ଆମେ ସବୁ ତୁମ୍ଭ ହେଇ ବସିଥିବା ? ଯେତେବେଳେ ଅସୀତାର
ନିତାନ୍ତ ରହିବାର କଥା, ଠିକ୍ ସେହିକେଳେ ସାଗରବାବୁଙ୍କ
ସାଙ୍ଗରେ.....

ଅଦୋର—ଶ୍ୟାମା !

ଶ୍ୟାମାଜୀ—କ'ଣ ? ଭାରି ଖୁସି ଲାଗୁଛି, ନା ? ତମର ଆଉ ଇଚ୍ଛା
ମଧୁର କିଛି ନାହିଁ ନା ! ତୁମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହେଇ ବସ; ମୁଁ
ଆଜି ସାଗରକୁ ଖୋଲିଖୋଲି ଯିବୁଛି ।

ଅଦୋର—ଦେଖ, ଯାହା ତୁମେ କରୁଛ କର, କିନ୍ତୁ ସାବଧାନ !

ଅତନ୍ତ ମନରେ ଆଦାତ ଦେଲ ଭଲ ଜ୍ୟୋତି କାମ କର ନା !
ତାହେଲେ ଏ ଘରର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ନଷ୍ଟ
ହେଇଯିବ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନା serious କଥାଟାକୁ ତୁମେ ଏତେ
ହାଲ୍‌କା ଭାବରେ ନିଅ କିମିତି ! (ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଅସୀତା
ଓ ସାଗର ବାହାରୁ ଆସିଲେ) ଓ, ଅସୀତା ! ଆସିଲୁ ?

ଅସୀତା—(ସହଜ ସ୍ଵାଦ୍ ଭଙ୍ଗୀରେ) ହଁ, ଅଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଟିକିଏ
ଡେରି ହେଇଗଲା ! ବେଶୀ ଡେରି ହେଇନି ବୋଧହୁଏ ଅପା ?

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ନା, ଭିତର ଶାନ୍ତି, କନକ, ମେନ୍ତୁ ତତେ ବୁଝି
ବସିଚନ୍ତି, ଯା । ଅଜାଙ୍କୁ ତ ଦେଖି ବୁଝି ଆସିଲୁ...ଏବେ
ସମସ୍ତଙ୍କର ଖାଇବା ଗବର ଟିକେ ବୁଝ ।

ଅସୀତା—ତୁମେ ବସ ସାଗର, ତମର ଆଜି ଏଠି ନିମନ୍ତ୍ରଣ ! ମୁଁ
ତୁମ ପରମ ବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ଏଠିକି ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଛି ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ସାଗର—ଅତନ୍ତ ଫେରିବି ନୂଆବୋଉ ?

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ନା, ଆରେ, ଯାଉଛ କୁଆଡ଼େ ? ବସ ।

ସାଗର—ନା, ନୂଆବୋଉ ! ଜରୁରୀ କାମରେ ଯାଉଛି । କାଲି
ଆସିଲେ ବରଂ...

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ସାଗରବାବୁ ! (ଶାସନ ଭଙ୍ଗୀରେ)

ସାଗର—କୁହ । (ବସିଲେ)

ଶ୍ୟାମାଜୀ—ତୁମେ ଚାଲିଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ମନ କଷ୍ଟ କରିବ ! ତା'ର
ଜନ୍ମଦିନର ନିମନ୍ତ୍ରଣ...

ସାଗର—ମୋର ତ ଏ ଘରର ସବୁଦିନେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ! କେବେ ନ
ଖାଇବି କହିଲ ! ହୋଟେଲ୍‌ରେ ତ ଅନ୍ୟ ଦିନ ମୋର ମିଲ,
ବନ୍ଦ !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଆଜ୍ଞା ସାଗର ବାବୁ, ଆମ ସୁଭାଷି ବିଷୟରେ ତମର
ଧାରଣା କ'ଣ ! ସୁଭାଷ କ'ଣ ଭଲ ହିଅନ୍ତି ଏ ନୁହେଁ ?

ସାଗର—ଦେଖ ନୂଆବୋଉ, ହଠାତ୍ ମତେ ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ?—

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ - କୁହ ନା — ।

ସାଗର—(ହସି) ନୂଆବୋଉ, ତୁମେ ମୋ ସହିତ ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବ
ବୋଲି ମନେ କରୁଛ ନା କ'ଣ ? ନ ହେଲେ ଯଦି ଅନ୍ୟ
ଛକ୍କା ଥାଏ ତା'ହେଲେ ମୁଁ ବରଂ...ଗୋଟିଏ ବରପାତ୍ର
ଯୋଗାଡ଼ିବେ ରହିଲି !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ମୁଁ ଯଦି ତୁମର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଏ ସାଗର ବାବୁ !

ସାଗର—ଉତ୍ତରୀଣୀକୁ ଭକାରୁଣୀ କରିବ କାଇଁକି ନୂଆବୋଉ !
ସାଗର ରହଗର୍ଭା, ହେଲେ ଏ ସାଗର ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ! ହଁ
ନୂଆବୋଉ, ଶୂନ୍ୟଗର୍ଭ ! କିଛି ନାହିଁ । ଜଣେ ସାଧାରଣ
ବରପାତ୍ରର ଯେତକ ଯୋଗ୍ୟତା ନିହାତି ଦରକାର, ସେତକ
ବି ମୋର ନାହିଁ ! ବିଶ୍ୱାସ କର ନୂଆବୋଉ, ସାଗର
ନିତାନ୍ତ ଦରିଦ୍ର ! ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ଫାର୍ମରେ ସାଧାରଣ ଶକ୍ତି ଏ
ରୁକଣ ବ୍ୟଞ୍ଜିତ ତା'ର ଆଉ ସମ୍ଭବ କିଛି ନାହିଁ !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଏକଥା କହ ତୁମେ ଆପଣାର ପୌରୁଷ ଉପରେ ଆଜ୍ଞ
ଆଶୁର ସାଗର ବାବୁ ! ତୁମେ ପୁରୁଷ, ଦିନେ ନା ଦିନେ
ବିବାହ କରିବାର ଦରକାର ପଡ଼ିବ ନିଶ୍ଚୟ !

ସାଗର—(ହସି) ବିବାହ କରିବାର ଥିଲେ ବହୁ ପୂର୍ବରୁ କରିଥାନ୍ତି
ନୂଆବୋଉ, ଆଉ ହୁଏତ ଏଇ ଅସୀତାକୁଲ୍ ବିବାହ କରି
ପାରିଥାନ୍ତି ! ସେ କଥା ତୁମେ ବୁଝି ପାରିବ ନ—

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ସବୁ ମୁଁ ବୁଝୁଛି ସାଗର ବାବୁ ! (ଅଭିମାନ ଓ ହେୟ-
ମିଶ୍ରା କଣ୍ଠରେ) ବିବାହର ପ୍ରୟୋଜନ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ନାହିଁ !
ମୁଁ ଜାଣେ ସବୁ !

ସାଗର — ନୂଆବୋଉ ! (ଆହତ କଣ୍ଠସ୍ବର)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — ଧନ୍ୟବାଦ ! ସୁଭା ପାଇଁ ବରପାତ ଖୋଜିବାର
ଦରକାର ମଧ୍ୟ ନାହିଁ !

ସାଗର — ନୂଆବୋଉ ! (କିଛି ସମୟ ପାଇଁ କ'ଣ ଯେମିତି ଭାବ
ଧୀରେ ଧୀରେ କଷ୍ଟ ଛୁଡ଼ି ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ)

ସୁଭଦ୍ରା — (ଭିତରୁ ଆସିଲେ) ପ୍ରେ କ'ଣ, ଆପଣ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି
ସେ ? ଆସନ୍ତୁ, ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ଆପଣଙ୍କ ଅପେକ୍ଷାରେ
ଅଛନ୍ତି — ଅସୀତା ଅଧା ମତେ ପଠେଇଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ଡାକ
ନବାକୁ !

ସାଗର — ପେଟ ପୂରି ଯାଇଛି ସୁଭା, ଅସୀତା ଅପାଙ୍କୁ କହିବ ଆଉ
ଖାଇବା ଦରକାର ପଡ଼ିବ ନାହିଁ !

ସୁଭଦ୍ରା — ଏଇଟା କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟାୟ ସାଗର ବାବୁ, ଆପଣମାନଙ୍କ ପାଇଁ
ଏ ନାଚ ଗୀତର ଆୟୋଜନ, ଶିଆପିଆର ବ୍ୟବସ୍ଥା; କିନ୍ତୁ
ଆପଣ, ମାନେ ଦୁଇଟି ଯାକ ବନ୍ଧୁ କି ପ୍ରକାର ଭଦ୍ରତାଳକ
କହିଲେ ? ତାଙ୍କର ଦେଖା ନାହିଁ; ଆପଣ ଚାଲି ଯାଉଛନ୍ତି ।

ସାଗର — ଆଜିକି ପାଇଁ ଚାଲି ଯାଉଛି ସୁଭା, ନ ହେଲେ ଯୋଉ
ପରିବାର ସହିତ ମୋର ବହୁ ଦିନର ଦକ୍ଷିଣ ସମ୍ପର୍କ ସେଠି
ନିମନ୍ତ୍ରଣର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି ! ଯୋଉ ଘରେ ସାଗର ପାଇଁ ଟିକିଏ
ମମତା ଅଛି । ସେଠି ସାଗର ସବୁବେଳେ ରହିଛି ।
ଲୌକିକତାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ସୁଭଦ୍ରା — ସାଗର ବାବୁ ! ସାଗର ବାବୁ ! ଆସିବ, ସତକୁ ସତ
ଚାଲିଗଲେ; ଦେଖିବୁ ଅପା ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — ହଁ, ଦେଖିଲି ! ଜଣେ ଅନୁରାଗୀ ଉପରେ ଅନୁରାଗୀ
ଅଜାତି ଚାଲିଛି, ଅନ୍ୟ ଜଣେ ପ୍ରତ୍ୟାଶାନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ !
ଏ ପ୍ରକାର ନିଷ୍ଠୁର ଆବେଦନ ତତେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ହବ ସୁଦ୍ଧା !

ସୁଭଦ୍ରା—(କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି) କ'ଣ ହେଉଛି ଅଗା ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—କିଛି ହେଉନା । ଯାହା କିଛି ହେବ, ସେ ତାର ଆରମ୍ଭ ମାତ୍ର !

ସୁଭଦ୍ରା—ଅପା ! (ଅଚାନୁର ପ୍ରବେଶ)

ଅଚାନୁ—ଶୁଣ! କଣ୍ଠରେ ଦୁଇଟିଯାକ ଭଉଣୀ ଆଳାପ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଅତିଥିମାନେ କାହାନ୍ତି ? ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ କ'ଣ ଗତମ ? (ହସି)

ସୁଭଦ୍ରା—ବାଃ, ତୁମ ଭାରି ଭଲ ମଣିଷ ! ତୁମ ଜବାବରେ ଠିକ୍ ନାହିଁ...ତଡ଼ ଠକ ତୁମେ ! ବେଳାବେଳା ଫେରିବ ବୋଲି ଜବାବ କରିଥିଲ...ନା ?

ଅଚାନୁ—କାମ ରୂପରେ ସବୁ ଭୁଲିଯିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ସୁଭା ! ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଏତେ ଦାୟିତ୍ବ ଯେ ଟିକିଏ ବିଶ୍ରାମ ନେବାକୁ ସମୟ ନାହିଁ । କାଲି ସକାଳୁ ପୁଣି ଯାନଙ୍କର ବନ୍ୟା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ତତ୍ତାଣି ଲେନ୍ ବାଣ୍ଟିବାକୁ ! ସାତର ଆସିବ ?—

ସୁଭଦ୍ରା—ଆସିଥିଲେ...ହଠାତ୍ ଖୁଲିଗଲେ !

ଅଚାନୁ—ମାନେ ?

ସୁଭଦ୍ରା—ଅସୀତା ଅଗା ଆଉ ସେ ଟିକିଏ ଆଗରୁ ସାଙ୍ଗ ହେଇ ଫେରିଲେ । ତା'ପରେ ହଠାତ୍ ଉଦ୍‌ଘାଟକଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ସୁଭା, ତୁ ଯା—ଅଚାନୁ ଭାଇର ଟାଇବା ବ୍ୟବସ୍ଥା କର, ମୁଁ ଯାଉଛି । (ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅଚାନୁ—ସାଗରକୁ ଅଟକେଇଲାନି ନୁଆବୋଡ଼ ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ନୁଆବୋଡ଼ ବିଚାର ସେ ତାକଡ଼ କାହିଁ ଅଚାନୁ ? ଅସୀତା ଚାହିଁଥିଲେ ଅବା—(ଅଚାନୁ ଖାଲି ହସୁଥିଲେ)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ତୁମେ ହସ୍ତର ଅଟନ୍ତି, ହେଲେ ଲଜ୍ଜାରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ
ଚଳକୁ ଦେଇ ଯାଉଛ ! ଡକ୍ଟର ଦାସକୁ ଦେଖା କର
ଆସିବାର କଥା ପଦ, ତୁମ ନଈ ଅସୀତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ
ଚାଲିନି ? ସାଗର ତୁମର ବନ୍ଧୁ ; ଅସୀତାର ସେ କ'ଣ ?...

ଅତନୁ—ଅସୀତା... ? (ଦୃଷ୍ଟିରେ)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ସୁନ୍ଦର ଅତି ଜନ୍ମ ଦିନ... ହିଅ ରୁଡ଼ିଏ ଆସିଚନ୍ତି...
ସେମାନେ କ'ଣ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ କହିଲ ! ଆଜି ଯାଇ ନଥିଲେ କ'ଣ
ଚଳି ନଥାନ୍ତା ? ସେଥିରେ ଧୂଣି ନିମନ୍ତ୍ରଣକୁ ଏତି ଦେଇ ବାବୁ
ଜରୁରୀ କାମ ବୋଲି କହି ଚାଲିଗଲେ । କ'ଣ ଏ ସବୁର ଅର୍ଥ ?

ଅତନୁ—ଅର୍ଥ ! (ଟଙ୍କାର କରି ହସି ଉଠିଲେ ଯେମିତି) ଅସୀତା
ଆଉ ସାଗର, ଏମାନଙ୍କୁ ତୁମେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛ ନୁଆବୋଉ ?
ଜାଣିନା, ଜାଣିନା ତୁମେ ନୁଆବୋଉ, ସାଗରକୁ ତୁମେ
ଜାଣିନା ! (ଆବେଗଭର କଣ୍ଠରେ)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ମୁଁ କିନ୍ତୁ କହି ରଖି ଅତନୁ, ପୁର ଶେଷ ଫଳ ଭଲ
ନୁହେଁ ! ମଣିଷର ମନ ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର ; ଅନ୍ଧର ସଦା ତା'
ଉପରେ ଦାଗ ଲାଗିଯାଏ—

ଅତନୁ—(ଯମୁନା ଦେଶକୁ ଆସିବାର ଦେଖି) ବନ୍ଦ କର ନୁଆବୋଉ,
ବନ୍ଦ କର । ଆଜ୍ଞା ବୋଉ, ସାଗରର ଏଠିକି ଯିବା ଆସିବା
କ'ଣ ବନ୍ଦ କରିଦେବ ? (ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀଙ୍କର ଡ୍ରସ୍ଥାନ)

ଯମୁନା—କାହିଁକି ଅତି ? ସାଗରକୁ ଘର ବନ୍ଦ କରିବା କଥା
ଉଠି କାହିଁକି ?

ଅତନୁ—ତା' ହେଲେ ଅସୀତା ସାଙ୍ଗରେ ତା'ର ମିଳାମିଶାକୁ ତୁ
ପସନ୍ଦ କରୁଛ ?

ଯମୁନା—(ମାରବ)

ଅତନୁ—କହ, ତୁନି ହେଲୁ କାଇଁକି ? କହ...

ଯମୁନା—କଣ କହିବ ! ବଡ଼ ଘର ପିଲା...ଆଗରୁ ତମମାନଙ୍କ
ସାଙ୍ଗରେ ସେମିତି ଚଳି ଆସିବ । ହଉ, ହଉ, ମୁଁ କହିଦେବି ।
ସାଗର ଆସୁ, ମୋ ପାଖରେ ବସୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ
କଥାବାର୍ତ୍ତା ଗପସପ କରୁ, ହେଲେ ବୋହୂ ସାଙ୍ଗରେ ଏତିକି
ସେତିକି ପିବା ଅପିବା...ଆମ ଘରକୁ ଏକଥା ଭଲ
ଘେନେଇବ ନି । ଅସୀତା ତ ଏଇନେ ଝିଅ ହେଇ ନାହିଁ,
ଘରର ବୋହୂ, ଘରର ଇଚ୍ଛା ! ଆ, ତୁ ଖାଇବୁ ଆ, ଡେରି
ହେଲାଣି । ଆଲୋ ବୋହୂ, ବୋହୂ ! (ଡାକି ଭିତରକୁ ଗଲେ ।
ଅତନୁ ପକେଟରୁ ସିଗାରେଟ୍ କାଢ଼ି ଲଗାଇଲେ । କୋଟ୍
କାଢ଼ି ଆଲଣାରେ ରଖିଦେଲେ)

ଅସୀତା—କଣ କରେଇ ସଗଳ ?—(ଆସିଲେ)

ଅତନୁ—ହଁ !

ଅସୀତା—ପରମବନ୍ଧୁ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? ସାଗରକୁ ଦେଖିବି ସେ !

ଅତନୁ—ସେ କଥା ପ୍ରିୟ-ବାନ୍ଧବୀ ଜାଣନ୍ତି, ମୁଁ କିମିତି ଜାଣିବି !

ଅସୀତା—ଭୋକ ଶୋଷ କ'ଣ ଅଜି ବନ୍ଦ ହେଇ ଯାଇଛି ତୁମର ?

ଅତନୁ—ହଁ !

ଅସୀତା—ଅଜାଙ୍କର hunger pill କଥା କାନରେ ପଡ଼ିବ ନା

ପାଟିରେ ପଡ଼ିକଇବ ? ଶୁଣିବ, ଗୋବିନ୍ଦ ବିଚାରର ଭୋକ

ଶୋଷ ସବୁ ବନ୍ଦ ହେଇ ଯାଇଛି ଅଜାଙ୍କ ଔଷଧ ଖାଇ !

ଅତନୁ—ଶୁଣିବ । ଆଜ୍ଞା ଅସୀତା, 'ସନ୍ଦେହ' ବୋଲି ଯୋଉ ଶବ୍ଦ

କିଏ ପୂର୍ବକୁ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି କହି ପାରିବ ?

ଅସୀତା—କିଏ ଆଉ ? ମନ, ସନ୍ଦେହ ମନ ! ଅତନୁ, ତମେ କ'ଣ

ସାଗର ସହିତ ମୋର ମିଳାମିଶାରେ ସନ୍ଦେହ କରୁଛ ?

ଅଚରୁ—ଯଦି କୁହେ...

ଅସୀତା—କୁହ, ଅଟକିଗଲ କାଇଁକ ?

ଅଚରୁ—ନା, ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସେମିତି କୌଣସି ସର୍ତ୍ତ ଅବଶ୍ୟ
ନ ଥିଲା —

ଅସୀତା—ଏ ସର୍ତ୍ତ କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚୟ ଥିଲା ଯେ, ଆମ ଚିନିଜଣଙ୍କର
ବନ୍ଧୁତା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ ରହିବ । ହଉ, ତୁମେ ଭିତରକୁ ଆସ ।

ଅଚରୁ—ଅସୀତା, ସାଗର ମୋ ବନ୍ଧୁ, ତୁମର ମଧ୍ୟ ସେ ବନ୍ଧୁ—
ମାତ୍ର ସେ ଅଚରୁ ନୁହେଁ, ସେ ସାଗର !

ଅସୀତା—ଅ-ଚ-ରୁ !

ଅଚରୁ—ମଣିଷକୁ ତୁମେ ଜାଣ ନ ଅସୀତା, ସେ ବଡ଼ ଅକୃତଜ୍ଞ !
ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଅଜାଣତରେ ସେ ବହୁତ ଦୁରକୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ଅସୀତା—ହଉ, ଦୟା କରି ଖାଇବା ଘରକୁ ଚାଲିବ ଟି—

ଅଚରୁ—Don't mind ଅସୀତା !

ଅସୀତା—Mind କରିବାର କିଛି ନାହିଁ, ତୁମେ ଚାଲ !

(ଉଦୟଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—ପରଦା—

—ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ—

[ଅଳକା । ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଘର, ଭିତରପଟୁ ଆସିଲେ ପୀତବାସ ବାବୁ, ଅଳକା ଦେଖି ଓ ସଙ୍ଗାତ୍ ! ସଙ୍ଗାତ୍ ନିମନ୍ତ୍ରିତ । ପୀତବାସ ବାବୁ ସାଗର ଅପେକ୍ଷାରେ ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ତାଙ୍କ ଭାବ ଭଙ୍ଗୀରୁ ଜଣା ପଡ଼ୁଥିଲା । ଆଗେ କଥା କହିଲେ ଅଳକା ଦେଖି]

ଅଳକା — ଜାଣିଲ ବାପା, ସେଇ ଗୋଟିଏ ବୋଲି ମୋର ହିଅ ।
ପୁଅଟିକୁ ତ ଦେଖତ — ତମକୁ ମୁଁ ଜୋଇଁ ବୋଲି ପାଇବି ନାହିଁ, ତମେ ହବ ମୋ ପୁଅ, ମୋ ବନ୍ଧୁର ବଡ଼ଭାଇ ।

ପୀତବାସ—ଦେଖ ବାବୁ, ତମେ ଶିକ୍ଷିତ, ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ! ତମ ହାତରେ ମୁଁ ଇମିତି ରହୁଛି ଏ ଦେବି, ଜୀବନର ଯେ କୌଣସି ଅବସ୍ଥାରେ, ଯେ କୌଣସି ପରିସ୍ଥିତିରେ ପ୍ରକୃତ ସାଥୀ ରୂପେ ସେ ତମ ଘର ସମ୍ଭାଳି ନବ । ପାଠ ପଢ଼ା ତା’ର ଏଇ ଘରକରଣରେ ଶେଷ ! ଏତେ ଦୈନ୍ୟ ଭିତରେ ସେଇ ମା’ ମୋର ଏ ଦରଭଙ୍ଗା ସଂସାରକୁ ଚଳେଇବି ସିନା; ନ ହେଲେ ଆମେ ସମସ୍ତେ ହଜିରୁ ମେସିନ୍ ! ଆମର ସେଇ ସବୁ ! (କହୁଁ କହୁଁ ଆଖି ତାଙ୍କର ଲୁହରେ ପୂରି ଆସିଲା)

ସଙ୍ଗାତ୍—ଆପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନି !

ଅଳକା—ବ୍ୟସ୍ତ କଥା କ’ଣ କହିବି ବାପା, ଭୋକ ନାହିଁ କି ଶୋଷ ନାହିଁ, ଦିନ ରାତି ଅଖିକି ଆଉ ନିଦ ବି ନାହିଁ !

ପୀତବାସ—ତମ ବାପା, ଦାଦା ବହୁତ ଯୌତୁକ ଦାଣ୍ଡ
କରୁନନ୍ତି । ଦବାର କ୍ଷମତା ମୋର ନାହିଁ, ଶକ୍ତି ଅନୁସାରେ
ଯେତେକ ପାରିବ ସେତେକ ଦେବ ।

ସଙ୍ଗତ—ବାପା ଦାଦା ହଉଛନ୍ତି ମୁରବା । ତାଙ୍କ ଜବାବୁକୁ ଶ୍ରୀ
କୌଣସି କାମ କଲ ଭଲ ସାହସ ମୋର ନାହିଁ । ମୋତେ
ଅପଣ ଭୁଲ ବୁଝିବେ ନାହିଁ !

ଅଳକା—ହେଲେ, ତୁମ ବୁଝେଇ ଦେଲେ ସେମାନେ ବୁଝିଯିବେ
ବାପା ! ତୁମ ପାଠ ପଢ଼ି ଉପଯୁକ୍ତ ହେଇତ, ତମ କଥାର
ବି ବହୁତ ଦାମ୍ ଅଛି ବାବୁ !

ସଙ୍ଗତ—କିଛି ଗୋଟାଏ ଜବାବ୍ ଦେଇ ଦବା ମୋ ପକ୍ଷରେ
ଅବଶ୍ୟକ...ଦେଖନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞା, ଆପଣ ତ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି !

ପୀତବାସ—ଜାଣେ ବାବୁ, ଜାଣେ ! ତମର ଯୋଗ୍ୟତା ନେଇ
ତମେ ଯୋଉଠି ବେଶୀ ଯୌତୁକ ପାଇବ, ସେଠି ତୁମର
ବାପା, ଦାଦା ଯଦି ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବ କରନ୍ତି, ତା'ହେଲେ
ସେମାନେ ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ କହିବି ନାହିଁ ।
ବୋହୂଟିକୁ ଘରକୁ ଆଣିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଜାନି-ଯୌତୁକ,
ଆୟୁ ଅଳଙ୍କାରରେ ଘର ପୁରୁ ଉଠୁ—ଏ କଥା କିଏ ନ
ବୁଝେ ? ହଉ, ଶିଶୁର ତୁମର ମଙ୍ଗଳ କରନ୍ତୁ ।

(ବାହାର ପଟ୍ଟ ଯାଗର ଆସିଲେ)

ଯାଗର—ଆୟୁ ଆୟୁ ମୋର ଟିକିଏ ଡେରି ହେଇଗଲା ମାଉସୀ,
କିଛି ମନେ କରିବ ନାହିଁ । ଆଉ, ସଙ୍ଗତ ବାବୁଙ୍କର ଖବର
କ'ଣ ?—

ସଙ୍ଗତ—ନମସ୍କାର, ଆଜ୍ଞା !

ସାଗର—ନମସ୍ତେ ! (ହସି ହସି) ଶୁଭକୁ ଆମର ଦେଶିନୀ ବୋଧେ?
ସଙ୍ଗତ—(ଲଜରେ) ଥାଉ, ଆଜ୍ଞା—

ସାଗର—ଦେଶିନୀ ତାହେଲେ ? ଶୁଭ, ଶୁଭ, ଏଠିକି ଟିକିଏ
ଆସିଲୁ !

ଅଳକା—ଇଆଡ଼େ ଆସିଲୁ ମା ! (ଶୁଭ ଆସି ଅଧୋବଦନରେ
ଛୁଡ଼ା ହେଲା)

ସାଗର—ହଉ, ଯା—(ଶୁଭର ପ୍ରସ୍ଥାନ) ଇମିତି ସୁନା ଫୁଲଟି
ତୁଳନାରେ ଦଣ୍ଡା, ସାଇକେଲ, କି ବସ୍ତାଖର୍ଚ୍ଚ—ସେ ସବୁ କ’ଣ
ବଡ଼ ? ଯୋତୁକର ଚାଲିକା ମୁଁ ତମକୁ ଦଉଛି ଶୁଣ । ଖୁବ୍
ଭଲ ସୁସ୍ଥ ସୁନ୍ଦର ଗାଈଟିଏ ଦବା—ଯଥେଷ୍ଟ ଖିର ମିଳିଲା
ଭଲ । ଶୁଣ ପାଇଁ ଭଲ ବଳଦ ଦୁଇଟି—ଦେଖିଲା ଭଲ,
ବେଶ୍ ଆଖି-ଦୁହୁଣିଆ; ଆଉ ଭଲ ସିଲେଇ କଳ ଗୋଟାଏ,
ଖୁବ୍ ମଜବୁତ—ବାସ୍ ଏତିକି ।

ପ୍ରୀତିବାସ—ତାଙ୍କ ବାପା ଦାଦା ଯାହା ଶୁଦ୍ଧଦନ୍ତ, ମୋ ଶକ୍ତିର
ବାହାରେ ।

ସାଗର—ଆପଣ ମତେ ଟିକିଏ ସମୟ ଦିଅନ୍ତୁ ମଉସା ! ସଙ୍ଗତ
ବାବୁ, ତମର ମତ କ’ଣ ?

ସଙ୍ଗତ—ଏଥରେ ମୋର ନିଜର କିଛି ନାହିଁ, ଆଜ୍ଞା ! ମୁରଗୀ-
ମାନଙ୍କ କଥାରେ ଅବାଧ ହେଉ ମୁଁ କିଛି କରି ପାରିବି
ନାହିଁ ।

ସାଗର—ବୁଝିଲି, ତାହାଲେ ଦାନ ଉପରେ ଖୁବ୍ ଚଡ଼ା ଦକ୍ଷିଣା
ଶୁଣୁଛ ! ବଂଶ-ଶତାବ୍ଦୀର ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ! ମୁଁ ତୁମକୁ
congratulate କରୁଛି । (ନାଟକୀୟ ଭଙ୍ଗୀରେ ହସିଲେ)
ତୁମେ ଏବେ ବି ସେଇ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପଡ଼ି ରହିଛ !

ସଙ୍ଗତ୍—ଦାଗରୁ ଆପଣମାନେ କିଛି ହେଲେ ପୂରଣ କରନ୍ତୁ !
ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ଦଣ୍ଡା, cycle...

ସାଗର—ହାତରେ ଦଣ୍ଡା ଯଦି ଏତେ ବାନ୍ଧବାର ସଉକ୍,
ସାଇକେଲ୍ ଡେଇଁ ହାତୀନାଳି ପିନ୍ଧି ବୁଲିବାର ଯଦି ଏତେ
ଆଡ଼ୁଡ଼ା...ନିଜେ ରେଜିଟାର କରି କଣ ପକାଅ, ତା'ହେଲେ
ସିନା ଜାଣିବା ! ଏ ଗରିବ ଶୁଣୁର ଘର ଉପରେ ଏତେ
ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି କାହିଁକି ?

ସଙ୍ଗତ୍—ଦେଖନ୍ତୁ, ଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆଣି ..ଇମିତି କଥା
ଆପଣମାନେ ମତେ ଶୁଣାଇବେ, ଏ ଧାରଣା ଥିଲେ ମୁଁ ବରଂ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଇ ଆସିଥାନ୍ତି, ଅବା ଆସି ନ ଥାନ୍ତି—

ପୀତବାସ—ତୁମେ ଯାଅ ବାବୁ ! ସଙ୍ଗତ୍ ବାବୁ, ତୁମେ ଯାଅ—

ସାଗର—ଆଜ୍ଞା, ସଙ୍ଗତ୍ ବାବୁ ! ତୁମ ମୂରଖଙ୍କର ଅନ୍ୟାୟ ଦାଗ
ସବୁ ଯେତେବେଳେ ପୂରଣ କରାଯାଏ ! କଣ, ରାଜି ? କଣ କହୁଛ ?
“ମୌନଂ ସମ୍ମତ ଲକ୍ଷଣମ୍” ? କିନ୍ତୁ ମନେ ରଖ ସଙ୍ଗତ୍ ବାବୁ,
ନିତାନ୍ତ ଦଣ୍ଡା, ସାଇକେଲ୍ ଦେଇ ଯଦି ବାହାଘର କରିବାକୁ
ପଡ଼େ, ତାହେଲେ ତୁମ ଭଲ ନିଜକୁ ନ ଥିବା ଗୋଟିଏ
ଯୁବକ ସହିତ ନୁହେଁ ।

ସଙ୍ଗତ୍—(ଆହୁତ ହୋଇ) ଆପଣ ଯେତେବେଳେ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା
ବିଚାରରେ, ତା'ହେଲେ ନିଜେ ବରଂ ବାହା ହେଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ—
ମୋ ଉପରେ ଏତେ ଜବରଦସ୍ତି କାହିଁକି ?

ସାଗର—ସଙ୍ଗତ୍ ବାବୁ ! (ଉତ୍ତେଜିତ କଣ୍ଠସ୍ଵର)

ପୀତବାସ—ଆଉ ସାଗର, ଆଉ !

ସଙ୍ଗୀତ—ସଞ୍ଜେ ଡେଇଟି ଆଜ୍ଞା, ଗୋଟିଏ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଲୋକ
ଆମେ—ଏକାଠି କାମ କରୁ—ନ ହେଲ ବା ଟିକିଏ
ଅପମାନିତ କଲେ—ମୁଁ ଦୁଃଖ କରୁନି । ନମସ୍କାର । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ସାଗର—ନିଲମ୍ ହବାକୁ ବୁଝୁଛି ନା ? ଯାଅ, ବାପା ଦାଦାଙ୍କୁ
ତମର କହିବ, ତମ ବାଦାଘର ସେମାନେ ଗୋଟାଏ
ଟ୍ରେଜରୀ କି ଗୋଟାଏ ବ୍ୟାଙ୍କ୍ ସାଙ୍ଗରେ କରି ଦେବେ !
ଦେଖିଲେ ତ ମଉସା, ଯୁବକଟି ଅପଣାକୁ ‘ନିଜର ନାହିଁ’
ବୋଲି କେମିତି ଚିତ୍କେଇଲା ! ଛି-ଛି ! (ଅଭିମାନରେ)

ପୀତବାସ—ପ୍ରକୃତରେ ସାଗର, କନ୍ୟାଦାୟତ୍ରସ୍ତ ପିତା ୠଁ ବଳି
ହତଭାଗ୍ୟ ସଂସାରରେ ଆଉ କେହି ନାହିଁ !

ଅଳକା—(କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି) ବନ୍ଧୁଟା ଯେମିତି ସ୍ଥାନ-କପାଳ, ଏ ଟୋକଟା
ବି ସେମିତି ସ୍ଥାନ-କପାଳ । ଠାକୁରେ ଆମ ଭଲ ଚାହାନ୍ତି ନି !

ବୃଷ୍ଟ—(ଆସିଲେ) ବୋଉ. ସତରେ ଏ ଘରେ କ’ଣ ମୁଁ ଗୋଟିଏ
ଅଭିଶାପ ? ସମସ୍ତ କ’ଣ ମୋର ପାଇଁ...

ପୀତବାସ—ଭଗବାନ ! ଗରବ ବାପ ମା’ କୋଳରେ ହିଅ ତୁମେ
ଦିଅ କାହିଁକି ? କାହିଁକି ! ଖୋଇ ପେଇ ପିଲାକୁଆଙ୍କୁ ମଣିଷ
କରି ଦୁନିଆ ଆଗରେ ଛୁଡ଼ା କରେଇବାର ତାଙ୍କର ଯୋଉ
ବାପ ମା’ଙ୍କର ନାହିଁ ତାଙ୍କ ଘରେ କେବେହେଲେ ପିଲା ଖେଳ
ତୁମେ ଲଗେଇବ ନାହିଁ ଭଗବାନ ! ତୁମକୁ ତୁମର
ନିୟମ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅଳକା—ସାଗର, ତୁମେ ବୃଷ୍ଟକୁ ନେଇ ଭିତରକୁ ଆସ, ଯେ
ପାଗଳ ହେଇଯିବ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ବୁରୁ—ତୁମ ମତେ କହିଦିଅ ସାଗର ଭାଇ, ଏଠାରେ ମୋ ଜନ୍ମ କଣ ସତକୁ ସତ ଗୋଟାଏ ଅଭିଶାପ ?

ସାଗର—ମୋ ଧ୍ୟାନ ତୁ ଶୁଣି ଦେ'ନା ବୁରୁ ! ଏଇଠି...ଏଇ ମାଟି ଉପରେ ଛୁଟି ଦେଇ ଆମରି ଦେଶର, ଆମରି ଘରର ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ଧୂଆଁ ଆଳି ଆପଣାକୁ ଅସମର୍ଥ ଆଉ ନିଜଭ୍ରାତୃବୋଲି ସ୍ଵୀକାର କରିଗଲା । କ ନିର୍ଲ୍ଲଜ ! ଏଇ ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା ଆଉ ମନୁଷ୍ୟତାକୁ ମୁଁ ନିର୍ଲ୍ଲଜତା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି କହିବି ନାହିଁ । ସେ ବଦରତା ନୁହେଁ; ସ୍ଵାଧୀନତା, କ୍ଳାବତା !

ବୁରୁ—ସତେ କ'ଣ ମୁଁ ଇମିତି ଅଭାଗୀ ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯେ, ମତେ ଘରୁ ନ ତଡ଼ିବାପାଇଁ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିସ୍ତାର ନାହିଁ !

ସାଗର—ଗରିବ ଘର ଝିଅ ବୋଲି ହୁଏତ କାଲି ସକାଳେ ଏଇ ନିର୍ଲ୍ଲଜ ସଙ୍ଗତ ଗୋର ଦୁର୍ନାମ କରିବ । ହେଲେ ତୁ ଭରସା ରଖ ବୁରୁ, ତୋ ସାଗର ଭାଇ କେବେହେଲେ ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଧରୁ କରିବି ନାହିଁ !

ବୁରୁ—ଦୁର୍ନାମକୁ ମୁଁ ଡରୁ ନି ସାଗର ଭାଇ, ମୁଁ ଡରୁଛି ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ! ପୁରୁଷ ବୋଲି, ଝିଅମାନଙ୍କ ଉପରେ ତୁମର ବହୁତ ଜୋର ନା ?—

ସାଗର—ହଠାତ୍.....

ବୁରୁ—ସାଗର ଭାଇ ! ଦୁର୍ନାମ ହୁଏତ ମୋ ଜୀବନରେ ସବୁ ଦିନେ ଲାଗି ରହିଥିବ—ରହୁ, ଶୁଣ କ'ଣ ! ବନ୍ଧୁଟି ପାଇଁ ମତେ ଯଦି ମରିବାକୁ ହୁଏ, ତା'ହେଲେ ମୁଁ ରାଜି !

ସାଗର—ବନ୍ଦୁ କଥା ମୁଁ ବି ଘାବୁନି ବୁଝୁ ! ଗୋଡ଼ ଛୋଟା ବୋଲି
ଛୋଟ ହେଇ ସେ ରହିବ ନାହିଁ । ଆଦାତ ପାଇଲେ ବି ପ୍ରହରୀ
କେବେ ଲୁଚିନି , କି ଲୁଚି ରହି ପାରେନା !

ବୁଝୁ—ତମର କଥା ସତ ହଉ, ସାଗର ଭାଇ ! ବନ୍ଦୁ ଖାଇ ରହୁ,
ଭଲରେ ଥାଉ ! ତୁମେ ଆସ—ତୁମକୁ ଅନେଇ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
କୁଣିଆଟି ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଓଃ, ନିମନ୍ତଣ
ଖାଇ ଫେରିଲ ବୋଧହୁଏ ?—

ସାଗର— ନା, ବୁଝୁ, ଭୋକ ହେଲଣି, ବୁଲ । (ଉଭୟଙ୍କର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

—ପରଦା—

—ପଞ୍ଚମଦୃଶ୍ୟ—

ଓଡ଼ିଆଟର ଦାସକ ଦର । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା
 ଶ୍ରେୟନର ଆୟୁକ୍ୟ ହେଲେ ଲୋକେ ସେମିତି ଗଡ଼ନ୍ତି, ଠିକ୍
 ସେମିତି ଗୋବନ୍ଦ ବଚର ଗୋଟିଏ ଗୋଟା ଉପରେ ଗଡ଼ନ୍ତି ।
 ହାତରେ ଦି'ଶଣ୍ଢ ବନ୍ଧୁ ଧରି ଆସିଲା ଡାଇଭର ରଣଜିତ ।]

ଡାଇଭର—ଓ, ଗୋବନ୍ଦ ଭାୟା ! ନମସ୍ତେ, ଗୋବନ୍ଦ ଭାୟା !

ଗୋବନ୍ଦ—ବାବା ରଣଜିତ ! ମୋ ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଟିକିଏ ଚପି ଦେଲୁ !

ଡାଇଭର—ଠିକ୍ ହେଁ ଭାୟା—(ମୁଣ୍ଡ ଚପି ଚପି) ଗୋବନ୍ଦ ଭାୟା !

ଗୋବନ୍ଦ—ଧେର ଚୋର ! କଥାଟା ନ କହି ତୁ ଏଇଠି ଏଇଠି
 କେତେଥର କେତେଟା ଭାୟା, ଭାୟାକହିଲୁଣି ? ମୋ କାନମୁଣ୍ଡା
 ଖାଲି ଭାଁ ଭାଁ ହେଇ ଯାଉଛି ତୋ ପାଟିରେ ।

ଡାଇଭର—ଗୋବନ୍ଦ ଭାୟା, କିତାପ୍ ଲୋ । ତୁମ ହାମକୁ ଓଝିଆ
 ବର୍ଣ୍ଣବୋଧକ୍ ପଡ଼ାଉ, ହାମ ତୁମକୁ ହିନ୍ଦକେ ପହଞ୍ଚି କିତାବ୍
 ପଡ଼ାଏଜେ । (ଦୁଇଟି ବହି ଆଣିଛି)

ଗୋବନ୍ଦ—ସେ କଥାଟି ନେହି ପଟେଙ୍ଗ୍...ତୋ ଓଝିଆ କି ହିନ୍ଦ
 କିତାପରେ ମୋର ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । ଏଇଠେ ମୁଁ ଗଡ଼ିଲି
 ସଞ୍ଜିଯାଏ । ତୁ ଯା—ମୋ ପେଟଟା ଫମ୍ପେଇ ଦେଇ ମତେ
 ଏକଦମ କାବୁ କରି ପକେଇଚି ରେ ରଣଜିତ !

ଡାଇଭର—କ୍ୟା ? ଏ ଗୋବନ୍ଦ ଭାୟା, ଚବିପ୍ପେଟ୍ ଆଜ୍ଞା ନେହି
 କ୍ୟା ? କ୍ୟା କୁଛୁ ଗଡ଼ୁ ବଡ଼ୁ...

ଗୋବିନ୍ଦ—(ବିରକ୍ତରେ) ମୋ ମୁଣ୍ଡ ପାଖରେ ତୁ କାହିଁକି ଗୋଟିଏ
ଭଡ଼ ଭଡ଼ ହଜର୍ କହିଲୁ ! ବାପ ରଜେନ୍ଦ୍ର, ତୁ ଏଇନେ
ଯା—ମୁଁ ଆଗ ଭଲ ହୁଏ, ଚେଣିକି ଯାଇ ପଡ଼ାନ୍ତି ହବ ।

ଡ୍ରାଇଭର—ଲେକିନ୍.....

ଗୋବିନ୍ଦ—ତୁ ଗୋଟିଏ ପାଣିରଜୋକ, ବୁଝିଲୁ ! ତୋ ମୁହଁରେ ନୁଣ
ନ ମାଡ଼ିବାପାକେ ତୁ ନ ଛୁଡ଼ୁ । ଓହୋଃ, କ'ଣ ତୁ କହୁଛ
କହିଲୁ ? (ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି)

ଡ୍ରାଇଭର—ଏ ଉଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର ଯୋ ହେଁ ନା...ଏ ତ ସବ୍
ବିଲ୍‌କୁଲ୍ ଆଲୁକା ମାଫ୍‌କ୍ ଗୋଲ୍ ହେଁ ବରବର୍.....

ଗୋବିନ୍ଦ—ତବ ପରା କେତେ ଥର କହିଲଣି, ତୁ ସେମିତି କଥା
କଥାକେ ବଳଦ ଅଡ଼େଇଲ ପରି ହେଁ ହେଁ ହବୁ ନି...ଆଜ୍ଞା
ରଜେନ୍ଦ୍ର ! ମୁଁ କ'ଣ ଚୋର ଅଟେ ?

ଡ୍ରାଇଭର—ଗୁସ୍‌ସା ମତ୍ତ କରନା ଗୋବିନ୍ଦ ଶୟା ! ତୁମ୍ଭାର ଭାଷା
ପଢ଼ିଲେ ଲିଖନେମେ ମେରା ଇନ୍ଦନା ଝୁଙ୍କ୍ ହେଁ ! ଥୋଡ଼ା
ପଡ଼ାଓ ନା ଗୋବିନ୍ଦ ଶୟା ! ହାମ୍‌କୁ ତୁମ୍ ଏ ଉଡ଼ିଆ କିତାବ୍
ପଡ଼ାଓ.....

ଗୋବିନ୍ଦ—ମୁଁ ତତେ ପଡ଼େଇବି ! ମୁଁ କ'ଣ ପାଠ ପଢ଼ିବି ସେ
ତତେ ପଡ଼େଇବି ! ଚଣ୍ଡାଳ ମତେ ନ ପଚାରି ଯୋଡ଼େ କିତାବ୍
ତୁ କଣିଲୁ କାହିଁକି ! ଓଃ, ପେଟଟା ତ ଏକଦମ୍ ଫାମ୍‌ସି ଦେଇଛି;
ଭିଡ଼େଇ ଦେଇଛି ସେ ଦମ୍ ବନ୍ଦ ହେଇ ଯାଉଛି.. ଓହୋଃ !

(ବ୍ୟସ୍ତ ହେଇ ଆଉଜି ପଡ଼ିବା)

ଡ୍ରାଇଭର—ଗୋବିନ୍ଦ ଶୟା, କ୍ୟା ଓ ମୋଦକ୍ ଇନ୍ଦନା ବୁରା ଥା ?
ଓଁ ଲଡ଼ୁ, ଲଡ଼ୁ.....

ଗୋବିନ୍ଦ—ହଁ ରେ ବାପ ସେ ଦକ୍ଷିଣା ଲଭୁ... ଖାଇ ତ ଦେଇଛ, ଯାଉଛି କୁଆଡ଼େ ? ତୁ ଖାଇଥିଲେ ବି ମହା ଜାଣନ୍ତୁ । ମେଟ ତ ମେର କ'ଣ ଦେଇ ଯାଉଛରେ ରଜେଇ ! ପାମି ହେ, ଆଉ ଖୁସି ରଜେ ବି ହେ । ରଜେଇ ! ମୋ ବାବା, ମୁଁ ଏଥର ମହା ହେଁ—ତୁ କିଛି କରବଳେ ନେଇଁ ହେ ?

ଡ୍ରାଇଭର—ଆଜ୍ଞା ଶ୍ରୀମାତା ସବୁର, ସବୁର ! ହାମ୍ ଥୋଡ଼ାସା ଜଞ୍ଜର ତୁମକୁ ପିଲାଏଙ୍ଗେ—(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଗୋବିନ୍ଦ—ତୁ ଆଉ କ'ଣ ପିଲାଏଙ୍ଗେ କରିବୁ ! ଗୋବିନ୍ଦ ତ ଏଇଠି ମଲାଏଙ୍ଗେ, କ'ଣ କରେଙ୍ଗେ ! ଡଃ—ତଣ୍ଡାଳ କି ବୁଦ୍ଧି କଲ ରେ ! ବାବୁକୁ ନ ପଚାରି ମୁଁ ଯାହା ହୁଡ଼ିଲି ! ଓହୋଃ (ପୁଣି ଖେବାଇ ଅଭିନୟ) । ଡକ୍ଟର ଦାସ ବାହାରୁ ଆସିଛନ୍ତି, ହଠାତ୍ ଗୋବିନ୍ଦର ଏ ଦୁର୍ଗତ ଦେଖି ଅଟକିଗଲେ)

ଡଃ ଦାସ—ଗୋବିନ୍ଦ, କ'ଣ ହେଲା ? କଥା କ'ଣ ?...

ଗୋବିନ୍ଦ—ଏ ନନ୍ଦଦୋଷ ରଥ ଏଥର ଅଟଳ ବାବୁ ! କି ବଟିକା ତୁମେ ମତେ ଖୋଇଲ; ଲେଉଟେ ଗଡ଼ି ପୁଞ୍ଜାଏ ପାସ୍ତୁଟା ପିଠା ଅଜି ଖାଇ ଦେଲ; ଆଉ ଯିବି କୁଆଡ଼େ ! ଦଣ୍ଡାଏ ହବ ଇମିତି ଗଡ଼ୁଛି ଏଠି ! ଓହୋଃ, ମୋ ପେଟ...

ଡଃ ଦାସ—ହଇରେ ଗୋବିନ୍ଦ ! ତତେ ପରା ପରୁଣ ଟପି ଗଲଣି—ବୁଢ଼ା

ହେଲୁଣି—ଲେଉଟ ସମ୍ଭାଳି ନପାରି ଗୁଡ଼ାଏ ପିଠା ଗିଲି ଦେଲୁ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—କେତେ ପାଟି ମାରି ଜଗି ଚଳିବି କହିଲ ? କି ମୋଦଳ ମତେ ଦେଲ ଯେ... ସମସ୍ତେ ମହା ମଉଜରେ ବସି ଖାଉ ଥିବେ, ମୁଁ ତାଙ୍କମାନଙ୍କ ପାଟିକି ଜଳଜଳ କରି ଅନେଇ ଥିବି ! ଖାଇବାକୁ ମନ କଲେ ବି ପେଟଟା ସବୁବେଳେ ଯେମିତି ଟୁମ୍ !

ଡଃ.ଦାସ — ଚକଚକା ପିଠା ଖାଇଲୁ ? — ଏ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ପାଞ୍ଚ ଛ' ଟା ଖାଉଁ ଖାଉଁ ତ ଖାଇଦେଲି !

ଡଃ.ଦାସ—ଓଲୁ କୋଉଠିକାର ! ଶ୍ରେକ ହେଲା ବୋଲି ଖାଇଲୁ ନା
ସେମିତି ଖୁସିରେ...

ଗୋବିନ୍ଦ—ଶ୍ରେକ ଆଉ ରଖିତ ସେ ହବ ! କ'ଣ ତ ଟିକିଏ
ଖୋଇ ଦେଇତ ସେ ଗଲା ନନ୍ଦଦାସ ରଥ ଅତଳ !

ଡଃ.ଦାସ—ଆଜି ଇମିତି ଲଗୁଛି. ନା ସବୁ ଦିନ ଇମିତି ଲାଗେ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ସବୁବେଳେ ପେଟଟା ଯେମିତି ଭରତି ହେଇ ରହିଛି !

ଡଃ. ଦାସ—ସେ ବଟିକା ଖାଇଲା ଦିନୁ ଶ୍ରେକ ଆଉ ହେଇନି ତ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ନା ! ହେଲେ କ'ଣ ହେଲା ବାବୁ, ଶ୍ରେକ ନ ଥିବାରୁ
ସବୁବେଳେ ଅଳସୁଆ, ମାୟାପରି ଲାଗୁଛି । ଏକଦମ୍ ଅତଳ !
ଦେଖୁନ, କିମିତି ମାଦଳ ମିତି ଗଡୁଛି ! କୋଉ କଥାରେ ସରଗ
ନାହିଁ...କିଛି ନାହିଁ !

ଡଃ. ଦାସ—(ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ) ନା, ନା, ସେ କିମିତି ସମ୍ଭବ ହେଲା !

କି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତେ କ'ଣ ଏ Hunger pill
ଖାଇଲେ ଇମିତି ଅତଳ ହେଇଯିବେ ! (ଡ୍ରାଇଭର ରଜେନ୍ଦ୍ର
ସୋଡ଼ା ବୋତଲ ନେଇ ଫେରିଛି) ସେ କ'ଣ ?

ଡ୍ରାଇଭର—ସୋଡ଼ା ପାନୀ ସା'ବ୍ !

ଡଃ. ଦାସ—କ'ଣ ଗୋବିନ୍ଦର ବରଦ ? ଦରକାର ନାହିଁ, ନେଇ ଯା--

(ରଜେନ୍ଦ୍ର ଚାଲିଗଲା) ମୁଁ ପୁଣି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବି ! ହେଲେ...

ସେ କ'ଣ ହେଲା ! ସାଗରର ସେଦିନ କଥା କ'ଣ ତା'ହେଲେ
ଠିକ୍ ହେଲା ? ଫର୍ଦ୍ଦ ୪୦ ବର୍ଷର ସାଧନା ମୋର ସତକୁ ସତ
କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଦିବସ ଭଗ୍ନ-ସ୍ତମ୍ଭରେ ପରିଣତ ହେଇଗଲା ?

ଗୋବିନ୍ଦ, ପେ କେମିତି ହେଲା ? ପରମାତ୍ମା ଶକ୍ତି ବୋଲି ମଣିଷର ଯାହା ଦରକାରୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତାକୁ ଆବିଷ୍କାର କଲ, ଅଥଚ ସେଇ ଫେର୍ ହେଲା ମଣିଷର କାଳ ! ଆଃ, କି ଭ୍ରମ, କି ଭ୍ରମ ! (ଅବଶେଷ କରି) ଆଜ୍ଞା ଗୋବିନ୍ଦ, ତୁ ଥା—ମୁଁ ପୁଣି ତୋର ଶ୍ରେକ ଶୋଷ ସବୁ ଫେରେଇ ଆଣିବି !

ଗୋବିନ୍ଦ—ଯାହା କରୁଚ କର ବାବୁ, ହେଲେ ତୁମେ ମନ ଦୁଃଖ କର ନ । ଉତ୍ତରୁ ଯେତେ ଦିନ ଯାକେ ଉତ୍ତର ନ ଆସିବ, ଗୋବିନ୍ଦ ତମକୁ ଛାଡ଼ି ଯିବ କୁଆଡ଼େ ! (ରୁଲଗଲା)

ଡଃ.ଦାସ—ପେ କ'ଣ ହେଲା ? କିମିତି ହେଲା ! ୧୦ ବର୍ଷର ସାଧନା— (ଅତନୁ ଆସିଲେ) କିଏ... ଅତନୁ ! ସାରେ ସେଦିନ ଠିକ୍ କହିଥିଲା ଅତନୁ ! ମୋର ଫର୍ଦ୍ଦ ସାଧନା ସତକୁ ସତ ଏକ ବିରାଟ ଭଗ୍ନ ସ୍ତୁମ୍ଭରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଆଜି ମତେ ଯେମିତି ଲାଗୁଛି... କୌଣସି ଏକ ପ୍ରିୟଜନର ସମାଧି-ମନ୍ଦିର ନିକଟରେ ମୁଁ ଛୁଡ଼ା ହେଇଛି, ବଡ଼ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ... ଅତି ଅସହାୟ ଭାବରେ !

ଅତନୁ—କ'ଣ ହେଲା ଆପଣଙ୍କର ଅଜା ?

ଡଃ.ଦାସ—ଶ୍ରେକ ଶୋଷ ନ ରହିଲେ ସଫାର ଅତଳ, ଅତନୁ ! ଗୋବିନ୍ଦ ଠିକ୍ experiment କରି ଦେଖିଲି ମୋ ଥିଓରି ଭୁଲ୍ କାମ କଲା । ମଣିଷର ଶାନ୍ତ୍ୟ ପାଇଁ ଅନେକ୍ଷଣ ନ ରହିଲେ ବି କାମ କରିବାର ଉତ୍ସାହ ତା'ର ଏକାବେଳକେ ଲିଭିଗଲା । ପୃଥିବୀ ହେଇଗଲା ପଞ୍ଜୁ ! ହଁ, ଅତନୁ ମୋ ଥିଓରି ଭୁଲ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କଲା ।

ଅତନୁ—ଏ ସବୁ ଆପଣ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ?

ଡଃ.ଦାସ—ମୁଁ ଠିକ୍ କହିଛି ! ସଂସାର ସୁଖୀ ଆଉ ସୁନ୍ଦର ହବାକୁ ହେଲେ “ସୁଧା” ଉଦ୍ଧବା ଦରକାର । ‘Struggle for existence’ ବୋଧହୁଏ ବିଧାତାଙ୍କର ଛେଳା !

ଅଚନ୍ଦ୍ର— ମୁଁ ଆସିଥିଲି ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ କଥା କହିବାକୁ । ଅସୀତାକୁ ଆପଣ ଟିକିଏ ସାବଧାନ କରେଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଡଃ.ଦାସ—ମାନେ ?—

ଅଚନ୍ଦ୍ର—ସବୁ ମୁଁ ସହିନିବି, ହେଲେ ବୋଉ ମନରେ ମୁଁ କଷ୍ଟ ଦେଇ ପାରିବି ନି । ସାଗର ସାଙ୍ଗରେ ଅସୀତାର ଏତେ ବେଶୀ ଦନିଷ୍ଠତା ଆଉ ମିଳାମିଶା...ବୋଉ ଆଖିକି ଅନ୍ତତଃ ଭଲ ଦେଖା ଯାଉନି ।

ଡଃ.ଦାସ—କିନ୍ତୁ ଯେ’ ତ ତୁମ ବୋଉଙ୍କ କଥା ନୁହେଁ ଅଚନ୍ଦ୍ର ! ଯେ ତୁମର ମନ କଥା । ବେଶ୍, ମୁଁ ଅସୀତାକୁ କହିଦେବି । ଯାହା ତୁମେ ନ ଚାହୁଁ, ସେ ବା ତା’ କରିବ କାହିଁକି ? ରୁ’ ଟିକିଏ ଆଶରେ ଗୋବନ୍ଦ ! ଏଇ ଗୋବନ୍ଦ ଲୋକଟା ମୋର ଶତ୍ରୁ — ବୁଝିଲି ଅଚନ୍ଦ୍ର ! ସାଗରକୁ ସନ୍ଦେହ କଲୁ ଭଲ ଦୁର୍ଘଳ ତ ତୁମେ ନୁହଁ ଅଚନ୍ଦ୍ର...(ହଠାତ୍) . ନା, ନା, ତୁମ ମନ ଭିତରେ ଦୁର୍ଘଳତାର ଖାଟକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ସୁବିଧା ଦିଅ ନାହିଁ ! ତା’ହେଲେ ତୁମେ ସମସ୍ତେ ଠକିବ । ସାଗର ଗୋଟାଏ ଜୁଲୁ । ମୋର ବିରାଟ ସାଧନାକୁ ଯେ ଗୋଟାଏ ଭଗ୍ନସ୍ତ୍ରୁପ ବୋଲି ପ୍ରମାଣ କରିଦେଲା; ସେ ଯିଏ ସିଏ ମଣିଷ ନୁହେଁ ! ତେବେ ବି...ଅସୀତାକୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ କହିବି । (ରୁ’ ନେଇ ଗୋବନ୍ଦ ଆସିଛି)

ଗୋବିନ୍ଦ — ଅସୀତା ମା'କୁ ମୋର କିଛି କହିବାକୁ ହବ ନି ବାବୁ,
 ସେ ପରି ତୁମ ନାତୁଣୀ...ବାଦକୁଆ...କ'ଣ ସେ ଜାଣିନି ସେ,
 ତାକୁ ଫେର୍ ତମେ କହିବାଯାଏ କଥା ଯିବ ।

ଡଃଦାସ — ହତଭାଗା ! ରୁ' ରେ ଠିକ୍ ଚିନ୍ତା ଦେଇରୁ ନା ଦବାକୁ
 ହବ ?

ଗୋବିନ୍ଦ — ବାବୁ, ଏ କାମ ଆଉ ମୋ ଦେଇ ହେଇ ପାରିବ ନି ।
 ମୋ ସାତ ପୁତୁଷରେ କେନ୍ଦ୍ର ପୁଣ୍ୟାସ ନ ଥିଲେ, ମୁଁ ଏଇଠି
 କରୁ କରୁ ହେଲି । ମୋର ଭୋକ ଶୋଷ ନାହିଁ...ମୁଁ ଫେର୍
 ତମ ରକ୍ଷା ରହିବି !

ଡଃଦାସ — ତତେ ଶୁଣି କଷ୍ଟ ହଜିବି ନା, ରେ ଗୋବିନ୍ଦ ! ହଉ, ହଉ,
 ଏଥର ଗୋଟିଏ ପୁଣ୍ୟାସ ଦେଖ ! ମୋ ଜୀବନର ଦାୟିତ୍ଵଟା
 ତୋ ହାତରେ ଦେଇଥିଲି...ଅସୀତା ମା' ତ ମୋର ନାହିଁ...
 ତୋ ଛତା ମୋର ଆଉ କିଏ ଅଛିରେ ଗୋବିନ୍ଦ ! (ଅତନୁ
 ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ରୁ' ପିଉଥିଲେ)

ଗୋବିନ୍ଦ — ବା...ବୁ ! (ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖି)

ଡଃଦାସ — ଜୀବନ-ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ଆମେ ଦୁଇଟି ଯାକ ଆସି ଛୁଡ଼ା ହେଇ
 ଥାଇ ରେ ଗୋବିନ୍ଦ ! କୁଆଡ଼େ କେତେବେଳେ ଘୁସି ଯିବା...
 ତା'ର ତ କିଛି ଠକଣା ନାହିଁ । ହଉ, ତୋ' କାମରେ ତୁ
 ଯା ହତଭାଗା, ତୁ ଯା — (ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରସ୍ଥାନ)
 ହଁ, କଣ ତୁମେ ବହୁଥିଲି ଅତନୁ ?

ଅତନୁ — ମୋ ଶ୍ରୀ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ଜଣେ ବନ୍ଧୁର ବନ୍ଧୁତା
 ରହିପାରେ ମାତ୍ର ଏତେ ଅବାଧ ମିଳାମିଶା, ଏଇଟା କଣ

ସୁନ୍ଦର ଦଶରଥ ଅଜା ! (କଥା ସରିବା ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ପାତା ଓ ସାଗର ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ)

ସାଗର—ଏଇ କଥାଟା ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଆଗରେ କହି ତାଙ୍କ ମନରେ ଆଦାତ ଦବା ଅପେକ୍ଷା ମତେ ଖୋଲିଖୋଲି ପଚାରିଥିଲେ ଭାରି ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଅତରୁ ! କେବେହେଲେ ଭୁଲରେ ସୁଦ୍ଧା ମୁଁ ତୁମ ଘର ମାଡ଼ି ନ ଥାନ୍ତି । ହେଲେ ତୁ ଏତେ ଦୁର୍ବଳ... ଏତେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣମନ !—ଉଃ, ମୁଁ କଲ୍ପନା କରିପାରୁନି ତୁ ଏ କଥା କହି ପରୁରୁ କେମିତି ?

ଅତରୁ—ମୋ ଦୁର୍ବଳତାର ସୁସଂଯୋଗ ନେଇ ଫାଇଦା ଉଠାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନା ସାଗର ! ମୁଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦେକିଛି—ଶୁଭ୍ ଦେଖିଛି ମୁଁ ।

ଅର୍ପାତା—(ଅତରୁ ପ୍ରତି) ଅତରୁ ! ତମର ଇଚ୍ଛା କଣ ମତେ କହି ଦିଅ । ସବୁ କଥା ମୁଁ ଆଜି ଖୋଲିଖୋଲି ଭାବରେ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁଛି ।

ଅତରୁ—ଅର୍ପାତାକୁ ଆଗଣ କହନ୍ତୁ ଅଜା !

ଡଃ. ଦାସ — ଦେଖ ବାବୁ, ସେ ଦିନ ଏଇ ଘରେ ବସି ତମେ ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଅର୍ପାତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟତ ମୀମାଂସା କରିଥିଲ । ଆଜି ବି ତୁ ଏଇ ମୀମାଂସାର ଭାବ ମୁଁ ତୁମର ହାତରେ ଦେଇ ଯାଉଛି । ତୁମେମାନେ ସମସ୍ତ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ, ବୁଦ୍ଧିମାନ; ମୋର କ'ଣ ଦରକାର ଏଠି ? ଥିଏଟର ଯେତେବେଳେ ମୋର ବାସ୍ତବରେ ଭୁଲ୍ ହେଇଗଲା, ସେଇ ଭୁଲ୍ ଯଦି ଏଇଠି ପୁଣି ହେଇଯାଏ ! ନା, ମୁଁ ଚାଲି ଯାଉଛି । (ଚାଲିଗଲେ ଘର ଭିତରକୁ)

ଅସୀତା—ଆହୁରି କ'ଣ ବାକି ଅଛି କହିବାକୁ କହିଯାଅ ଅତ
ସାଗରକୁ ନୁହେଁ, ଯାହା କହିବାର କଥା ମତେ କୁହ ।

ଅତନୁ—(ବିଦ୍ରୁମ ଭାବ କଣ୍ଠରେ) ଓଃ ନିଜ ଉପରକୁ ସବୁ ଟାଣି
ନେଇ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁଟିକୁ ଏକାବେଳକେ ନିଷ୍ଠୁଳକ କରିବାର
ଚେଷ୍ଟା ? ବିରସ ତୁମେ ଅସୀତା, ବଡ଼ ବିରସ ତୁମେ; କିନ୍ତୁ
ତୁମେ ତା' ପାରିବ ନାହିଁ । ସାଗର ଧରା ପଡ଼ିଯାଇଛି ?

ଅସୀତା—ଅତନୁ ! କଣ ତୁମେ କହି ଯାଉଛ ?...

ଅତନୁ—ମତେ ବିବାହର ନାମ ମାତ୍ର ବନ୍ଧନରେ ପକେଇ ଅସୀତା
ସାଙ୍ଗରେ ଶାବନକୁ ବେଶ୍ ଉପଭୋଗ କରୁଛୁ ସାଗର !
ସତରେ ତୁ ଏତେ ଧୂର୍ତ୍ତି ବୋଲି ମୁଁ ଜାଣି ନ ଥିଲି...

ଅସୀତା—ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତୁମେ ଇମିତି
ଅପମାନନ କରି ପାରିବ, ଏ ଧାରଣା ମୋର ନ ଥିଲା !
ଅତନୁ, ତୁମେ ଦିନେ କହିଥିଲ ନା, ସାଗର ପାଇଁ ତୁମେ
ରୁନିଶ୍ଚି ଗୁଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବ, ବିବାହ ମଧ୍ୟ କରିବ ନି—ଦେଖ,
ସେଇ ସାଗର ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମ ସାମ୍ନାରେ...

ଅତନୁ—ସାଗରକୁ ଚିହ୍ନି ନ ଥିଲି, ଏବେ ଚିହ୍ନିଲି । ବିବାହ ସେ
କରିନି—ଅବିବାହିତ ଶାବନର ରୋମାନ୍ସ ସବୁ ଦିନେ
ଉପଭୋଗ କରିବ ବୋଲି ! ଅସୀତା ଶାବନରେ କେବଳ
ନୁହେଁ, ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ରୁକ୍ମ ଶାବନରେ ମଧ୍ୟ ସେ
କଳଙ୍କ ବୋଲି ଦେଇଛି—ଶୟତାନ ! ଲମ୍ପଟ !

ଅସୀତା—ତୁନି ହୁଅ, ଅତନୁ ! ଗୋଟାଏ ଇଚ୍ଛାର ଲୋକ ଭଲ କଥା
କୁହ ନ ତୁମେ—

ଅତନୁ—Shut up ! ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ ।

ସ ଗତ.—ଧନ୍ୟବାଦ, ମୁଁ ବୁଲି ଯାଉଛି । ହେଲେ ଯିବା ଆଗରୁ ମୁଁ କହି ଯାଉଛି ଅତନୁ, ସାତେକ୍ତୁ ତୁମେ ଅଳ୍ପ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ହରେଇଲ ! ସେ ଭୁଲରେ ହେଲେ ତୁମ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଜୀବନ ସୀମାରେ କେବେ ଦେଖା ଦବ ନ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—ସାଗର ! ସାରେ ! (ଦୌଡ଼ି ଯାଇଛି) ଶୁଣିଯାଅ ସାଗର ! (ଫେରି) ଅତନୁ ! ଏଡ଼େ ହୃଦୟହୀନ ତୁମେ ହେଇ ପାରିଲ ! ରକ୍ତ ମାଂସର ମୋଡ଼ ତୁମର ଏତେ ବେଶୀ ଯେ, ତୁମେ ସାଗର ଭଳି ବନ୍ଧୁକୁ ଆଦାତ ଦେଇ ପାରିଲ ?

ଅତନୁ—ପ୍ରିୟ-ବାରଣ ଯେ ଆଜି ବନ୍ଧୁଙ୍କର ପ୍ରଶଂସାରେ ଏକାବେଳେକେ ପଞ୍ଚମୁଖ ! ହା...ହା...ହା...ଚମକାର !

ଅସୀତା—ଇଏ, ତୁମର ଏ ଅଧଃପତନ କାହିଁକି ହେଲା ଅତନୁ ? ମଣିଷ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦବାକୁ ତୁମରୁ ଲଜ୍ଜାବୋଧ କରିବା ଉଚିତ ! ଆମର ସରଳ ଜୀବନରେ ଏ ଝଡ଼ ତୁମେ କାହିଁକି ଉଠେଇଲ ! କାହିଁକି ?...

ଅତନୁ—ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ତୁମେ ନିଜ ମନକୁ ପଚାର ଅସୀତା ! ଗୋଟାଏ ସୁନାର ସଫାରକୁ ଜାଲି ପୋଡ଼ି କିଏ ଛାରଖାର କରି ଦେଇଛି ସେ କଥା ତୁମେ ନିଜକୁ ପଚାର, ଉତ୍ତର ସେଇଠି ପାଇବ ! (ବୁଲି ଯାଉଥିଲେ) ସାଗରକୁ ଭୁଲି ପାରିବା ଭଲ ହୃଦୟ ଯଦି ତୁମର ନ ଥାଏ, ତା'ହେଲେ ମୁଁ ତୁମକୁ ପ୍ରସ୍ତ କହି ଯାଉଛି ଅସୀତା, ଅତନୁର ସଫାରକୁ ଫେରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ତୁମର ନାହିଁ—ନା ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—ଅ-ତ-ନୁ ! (ଆଖିରେ ଲୁହର ବନ୍ୟା, ନିବାକ୍ ଭାବେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି । ଆସିଲେ ଡକ୍ଟର ଦାସ)

ଡଃ.ଦାସ—କଣ ହେଲା ମା ? ସେମାନେ ଚାଲେ କୁଆଡ଼େ ?—

ଅସୀତା—ଅସୀତାକୁ ଏକା ଛାଡ଼ି ସେ ଦୁହେଁ ଆପଣା ଆପଣା ବାଟରେ ଚାଲିଗଲେ ଅଜା ! କେହି କାହାର ମନ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ବି କଲେ ନି...

ଡଃ.ଦାସ—ଅତନୁ ତତେ ଛାଡ଼ିଗଲା...ମାନେ ?

ଅସୀତା—ତାଙ୍କ ସଂସାରରେ ମୋ ପାଇଁ ଆଉ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ଅଜା, ହୁଏତ...

ଡଃ.ଦାସ—(ସଞ୍ଜି ପଡ଼ିଲେ ମଧ୍ୟ ଦୃଢ଼ କଣ୍ଠରେ) What ? ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ? ଅସମ୍ଭବ ! ପୁଣି ହେଉ ପାରେ ନା । ଡ୍ରାଇଭର ! ଗାଡ଼ି ବାହାର କର । (ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । ଅସୀତା କାନ୍ଦୁଥିଲେ)

—ପରଦା—

—

—ଶଷ୍ଠଦୃଶ୍ୟ—

[ଅଘୋର ବାବୁଙ୍କ ଅଳୟ । ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଆଲୋକିତ ହେଲା ପରେ
ଦେଖାଗଲା, ଯମୁନା ଦେଶ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ ଘର ଭିତରୁ
ବାହାର ଆସିଲେ । ପାହାନ୍ତା ସମୟ ।]

ଯମୁନା—(ଗୁଣ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ) ପୁଅ ମୋର ଆଉ ଗଲା କୁଆଡ଼େ ?
ଅନେଇ ଅନେଇ ରାତି ପାହିଲା... ସେ ଅଘିଟା କ'ଣ ହେଲେ
ଫେରିଲା ? ଡଃ, ବୋହୂ, ବୋହୂ ! ଏ ବୋହୂର କଣ ନିଦ
ଭାଙ୍ଗୁଛି ହେଲେ...

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — କଣ ବୋଉ ? (ଆସିଛନ୍ତି)

ଯମୁନା—ଦି'ଟା ଯାକ ଭାଇ କୁଆଡ଼େ ଗଲେ, ରାତି ଆସି ପାହିଲା !
କଣ ମୁଁ କରିବି କହିଲୁ ଭଲ ? ଖବର ତ କିଛି ପାଇବାକୁ
ନାହିଁ । ଘରେ କ'ଣ ଆଉ କିଏ ଅଛି ଯେ କୁଆଡ଼େ ପଠେଇ
ଦେବି ! ମୁଁ ଏବେ କରିବି କଣ ! ଏ ଘରଟା ଇମିତି
କାହିଁକି ହେଲା ବୋହୂ ! ଅତିର କଣ ହେଲା ମତେ କହିଲୁ ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ହବ ଆଉ କଣ ? ପିଲା ମନ ତ ଯେତେହେଲେ...
କାହାର ଭଲ ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ନ ହବ କହିଲ ! ଯେତେ ସାଜ
ହେଲେ ବି ସାଗର ସାଙ୍ଗରେ ଅସୀତାର...

ଯମୁନା—ନାହିଁ, ନାହିଁ ଅତି ତ ମୋର ସେମିତିକା ପିଲା ନୁହେଁ ।
ଅସୀତାକୁ ଚିହ୍ନିବାରେ ତା'ର କଣ କେବେ ଭୁଲ ହେଇ
ପାରେ ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ତୁମେ ବୁଝୁନ ବୋଉ... (କଣ କହିବାକୁ ଯାଉଥିଲା-
ବେଳେ ଯମୁନା ବାଧା ଦେଲେ)

ଯମୁନା—ତୁ କିଛି ଜାଣିନୁ ବୋହୂ, ହେଲେ ମୁଁ ସବୁ ଜାଣିଛି ।
ନିଇତି ରୀତିରେ ମୋ ପାଦ ଉପରେ ଅସୀତାର ଲୁହ ଗଡ଼ି
ପଡ଼େ । ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ବୋହୂଟା ମୋର କଣ୍ଠା
ହେଇ ଗଲଣି ! ମୁଁ କଣ କିଛି ବୁଝି ପାରୁ ନ ଶ୍ରୀରାମ ? ଅତି
ମୁଣ୍ଡକୁ କିଏ ଖରାପ କରି ଦେଇଛି ?...

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଏଇନେ ଲୁହ ଗଡ଼େଇଲେ କଣ ହବ ! ଘରକୁ ଘରଣୀ,
ଆଗ ପଛ ଟିକିଏ ଶ୍ରବଣ ନ; ପର ଲୋକଟା ସାଙ୍ଗରେ...

ଅଦୋର—(ଫେରି ଆସିଲେ । ଶୁଣିଛି । ସାରା କଟି ଯାଇଛି ତାଙ୍କର
ଅତିନୁକୁ ଖୋଜିବାରେ) ବୋଉ !

ଯମୁନା—କରେ, ପାଇଲୁ ? ଦେଖା ହେଲା ? ପୁଅ ମୋର ଭଲ
ଅଛି ତ ?

ଅଦୋର—ଅତିନୁ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଲା ନାହିଁ ବୋଉ !
ଅତିନୁ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଯାଇଛି ବୋଲି ତାଙ୍କ ଅତିନୁ
ଜମାଦାର ଖବର ଦେଲା । (ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ଚାଲିଗଲେ)

ଯମୁନା—ଅତିନୁ ତ ଆସିଲା, ଗଲା ଫେରୁ କୁଆଡ଼େ ?

ଅଦୋର—ଖବର ନେଇ ବୁଝିଲି କୁକୁର ବା ଯାଇ ନ ।

ଯମୁନା—ସେଇଠୁ ? ପୁଅ ମୋର କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଅତିନୁ ?—

ଅଦୋର—କୁକୁର କେତେବେଳେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ସେ ଖବର
ଆଉ କିଛି ମିଳିଲା ନ ବୋଉ ! ମୁଁ ସ୍ତେଷନଯାଏ ଚାଲି ଯାଇଥିଲି,
ଗାଡ଼ରେ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଛି ବୋଲି ବ କିଛି ଜଣା ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ ।
ପ୍ରାଣବାସ ବାବୁ ତ କହୁଥିଲେ, ତାର ଟୁର ପ୍ରୋଗ୍ରାମ ବ କିଛି
ନାହିଁ ।

ଯମୁନା—ଏଁ ! ଚାହାନ୍ତଲେ ପୁଅ ମୋର କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଅଘି ?
 ରାତିଟା ଯାକ ବୁଲିଲୁ, କୋଉଠି କିଛି ଖବର ପାଇଲୁ ନି !
 ଅତି ତ ମୋର ରାତିରେ କୁଆଡ଼େ ରହି ଯିବାର କଥା ନୁହେଁ !
 କ'ଣ ହେଲା ? ଯାନବୋହୁ ଆଉ ମୁଁ ରାତିଟାଯାକ ବାଡ଼େଇ
 ହଉଛି—ତୁ ବି କ'ଣ ହେଲେ ଆସୁଛୁ ? ଉଃ, ମୁଁ କ'ଣ
 କରିବି ରେ ଅଘି ?

ଅଘୋର—ବୋଉ, ଗୋଟାଏ କଥା ତତେ ମୁଁ କହି ନ ଥାନ୍ତି ;
 କାହିଁକି ନା ଶୁଣିଲେ ତୋ ମନ ବେଶୀ ଖରାପ ହବ...ହେଲେ
 ନ କହିଲେ ବି ଚଳୁନି !

ଯମୁନା—(ଶଙ୍କାକୁଳ ଭାବରେ)ଆରେ, କହ ରେ ଅଘି, ତୁ ମତେ
 କିଛି ଲୁଚୁ ନା ! କ'ଣ, ଅତି ମୋର ଜୀବନରେ ଅଛି ତ
 ବାପା ? ତୋ' ଭାଇ ବଞ୍ଚିଛି ତି ! (ପାଗଳା ପରି)

ଅଘୋର—(ବଡ଼ ବିକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ) ଛି, ବୋଉ ! ମୋ ରାଣ...ତୁ
 କାନ୍ଦ ନା, ଅତିର ଦେହ କିଛି ଖରାପ ହେଇ ନି । ସେ
 ଯୋଉଠି ଥାଉ ପଛକେ ଭଲ ଅଛି ନିଶ୍ଚୟ ! ହେଲେ...

ଯମୁନା—ମତେ ଲୁଚୁ ନା ଅଘି ! ତୁ ମତେ କିଛି ଲୁଚୁ ନା । କହ,
 ନହେଲେ ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇ ଦେବି ! ହଁ, ଚୋରି ଆଗରେ
 ମୁଁ ମୁଣ୍ଡ ବାଡ଼େଇ ଦେବି !

ଅଘୋର—ଅତି ଅବାଟକୁ ଚାଲି ଯାଇଛି ବୋଉ, ଶୁଣିଲି...

ଯମୁନା—କ'ଣ ଶୁଣିଛୁ ଅଘି, କହ ରେ...

ଅଘୋର—ସେ ମଦ ଖାଉଛି !

ଯମୁନା--କ'ଣ କହିଲୁ ଅଘି ! ମଦ ! ଅତି ମଦ ପିଉଛି ? ତୁ ମଦ
 ପିଉଛୁ ତ ? ଆଉ କିଛି ଶୁଣିଲୁ ନି, ଏଇଘା ଶୁଣି ଆସିଲୁ !
 (ରଗରେ)

ଅଘୋର—ଶୁଣ୍ ବୋଉ, ମୁଁ ଠିକ୍ ଖବର ରଖିବି ! ଅତି ମଦ
ପିଇବା କଥା ତା'ର ଜଣେ ଦିଏ-ଜଣ ସାଙ୍ଗ ଜାଣନ୍ତି ! ମୁଁ
ଠିକ୍ ଖବର ବୁଝିବି ।

ଯମୁନା—ହଇରେ, ସାଗର ଜାଣିବି ?...

ଅଘୋର—ଜାଣେ ବୋଲି ତ ମନେ ହେଲା ତା' କଥାବାରିରୁ !

ଯମୁନା—ଅତି ମୋର ସେତି ନାହିଁ ତ ?...

ଅଘୋର—ନା ! ଶୁଣି ବାରିବି ପରେ ମୁଁ ଫେରିଲି ସାଗର ପାଖରୁ ।

ଯମୁନା—ଆଉ ତେବେ ମଦ ପିଇ ସେ କ'ଣ ରେଳ ଚଳେ
ଶୋଇ ଗଲା ? ଅଧି, ଅତି କ'ଣ ମୋର ଆଉ ଜୀବନରେ
ନାହିଁ ? ବୋହୁ ! ବୋହୁ !

ସୁଭଦ୍ରା—(ଆସିଛି) ଅପାକୁ ଡାକ ଦେବି ମାଉସୀ । ହେଲେ ଅସୀତା
ଅପା ତ ଘରେ ନାହିଁ !

ଯମୁନା—ଘରେ ନାହିଁ ?

ଅଘୋର—(ବ୍ୟସ୍ତ ଭାବରେ) କୁଆଡ଼େ ଗଲେ ? ସାନବୋହୂଙ୍କର
ପୁଣି କ'ଣ ହେଲା !

ସୁଭଦ୍ରା—ଛୋଟା ପିଲାଟିଏ ଖଣ୍ଡିଏ କ'ଣ ଚିଠି ନେଇ ଆସିଥିଲା,
ଅସୀତା ଅପା ସେ ଚିଠି ପାଇଲା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସେଇ
ପିଲାଟି ସାଙ୍ଗରେ ଚାଲିଗଲେ ! ମତେ କହିଲେ...

ଯମୁନା—କ'ଣ କହି ଯାଇଛି ? ଅତିନୂର ଚିଠି...

ସୁଭଦ୍ରା—ଚିଠିଟା କାହାର ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ, ହେଲେ ମତେ ଲାଗୁଛି
ଅତିନୂ ଭାଇଙ୍କ କଥା କିଛି ! କହିଗଲେ, ଦଣ୍ଡାକରେ ଫେରିବେ !

ଯମୁନା—ଚାଲିଲୁ, ଚାଲିଲୁ, ମୁଁ ଦେଖି—

ସୁଭଦ୍ରା—ସେ ଚାଲି ଗଲେଣି ମାଉସୀ !

ପମ୍ମୁନା—ରୁଲ୍, ମୁଁ ଆଗ ଦେଖିବି । ଅଗ୍ନି, ତୁ ବାପ ଯିବୁଟି,
କୁଆଡ଼େ ସେ ଯାଉଛି ଦେଖ । (ଫେରି) ନା, ନା,
ରାତିଟା ସାରା ବୁଲି ବୁଲି ଥକିବୁ, ଆଉ ଯିବୁ କୁଆଡ଼େ ! ଆ,
ଦରକୁ ଆ—ସେମାନେ ସୁଆଡ଼େ ଯିବେ ଯାଆନ୍ତୁ । ସମସ୍ତେ ତ
ମନେ ମନେ ମୁରବା...କିଏ କାହା କଥା ଶୁଣୁଛି ! ହଉ ।
(ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଅଦ୍ଦୋର ଓ ସୁଭଦ୍ରା ମଧ୍ୟ ଗଲେ)

—ପରଦା—

...୦...୦...

—ସପ୍ତମ ଦୃଶ୍ୟ—

[ସାଗରର ହୋଟେଲ୍ ଫ୍ଲାଟ । ହୋଟେଲରେ ଗୋଟିଏ
ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ବଖରା । ବୋଧହୁଏ ହୋଟେଲ ମାଲିକଙ୍କର ରୁଚିଜ୍ଞାନ
ଅଛି । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ, ଦେଖାଗଲା ଅସୀତା ଓ ସାଗର
କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ସାଗରକୁ ଦେଖିଲେ ମନେ ହେଉଛି,
ଶାଶୁରୀ ଓ ମାନସିକ ଚନ୍ଦ୍ର ରେ ତାର ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ଭଗ୍ନ ହୋଇ
ଆସୁଛି । ଅସୀତା ଆଖିରେ ଲୁହ । ସେ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଲୋଟି
ପଡ଼ିଛି ଯେମିତି]

ସାଗର—କାନ୍ଦୁ ଅସୀତା, ଗଲା ଫଟେଇ ଖୁବ୍ କାନ୍ଦ । ହସ ତ ତୁମ
ମୁହଁରେ କେବେ ଦେଖିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳିଲାନି, ଲୁହ ଟିକିଏ
ବନ୍ଦ ଦେଖିଥାଏ ମୁଁ !

ଅର୍ଷୀତା—ଆମ ଡେଇଁଟା ଜୀବନ କ’ଣ ଇମିତି ନଷ୍ଟ ହେଇଯିବ
ସାଗର ?

ସାଗର—ନା, ନା, ନଷ୍ଟ କାହିଁକି ହବ ! ସାଗର ପଛକେ ନଷ୍ଟ
ହେଇଯିବ—ତୁମ ଜୀବନକୁ ସେ କେବେହେଲେ ନଷ୍ଟ ହବାକୁ
ଦବ ନାହିଁ !

ଅର୍ଷୀତା—ଚି ଲେଖି ମତେ ଏଠିକି ଡକେଇ ଆଣିବାର
ମତଲବ୍ଧି ତା’ହେଲେ ଶୁଣେଇ ଦିଅ ସାଗର, ମୋର ଆଉ
ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ !

ସାଗର—(ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି) ବନ୍ଦୀ ଯେମିତି ନିଷ୍ପ୍ରଭ ହୋଇ ଆପଣାକୁ
ବିଜେତା ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରି ଦିଏ, ସେତିକି କରିବା ଛଡ଼ା
କୌଣସି କଥାର ଜବାବ୍ ତୁମେ ଆଜି ପାଇବ ନି ଅର୍ଷୀତା !

(ହସି ଉଠିଲେ)

ଅର୍ଷୀତା—ସାଗର ! (ରାଗରେ)

ସାଗର—ତମର ଲାଲ୍ ଆଖି ତମ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ କେତେ ଗୁଣ
ବଢ଼େଇଛି, ଆଇନାରେ ନ ଦେଖିଲେ ତୁମେ ବିଶ୍ଵାସ କରି
ପାରିବ ନି ଅର୍ଷୀତା ! ସତେରେ, ଶୁଣିଲେ ତୁମେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର
ଦେଖାଯାଅ ।

ଅର୍ଷୀତା—କୌଣସିପରେ ପର ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଡକେଇ ଆଣି ନିରାକରେ ତା’ର
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା...ସତେରେ ସାଗର, ମୁଁ ତୁମଠୁଁ
ଏ କଥା ଆଶା କରି ନ ଥିଲି ! ଅତନୁର ଖବର ଦେଇ ଚି
ଲେଖିଲ...ଅଥଚ ତୁମେ କ’ଣ ସେଇ ସାଗର.....

ସାଗର—ହଁ, ମୁଁ ସେଇ ସାଗର ଯିଏ ଦିନେ ତୁମକୁ ଦେଇଥିଲ
ନିବୋଧ ଅତନୁ ହାତରେ ! ମୁଁ ଜାଣି ଅର୍ଷୀତା, ତୁମେ ଏଇ
କଥା ମୋତେ ପଚାରିବ ! ହେଲେ, ମୁଁ ଯଦି ତୁମକୁ ପଚାରେ...

ଅସୀତା—(ବାଧା ଦେଇ) ପରୁର, ଜୀବନରେ ଯାହା ସବୁ ବାକ
ଅଛି...ପରୁର ଯାଅ ସାଗର ! ଆଜି ତମର ସବୁ କଥାର
ଉତ୍ତର ମୁଁ ଦେଇ ଯାଏଁ !

ସାଗର—ମୋର କୌଣସି କଥାର ଉତ୍ତର ଦବା ଆଜିରୁ ତୁମେ
ମନେ ରଖ, ତୁମେ ସେ ଯୁଗର ଜନକ-ନନ୍ଦିନୀ ସୀତା ନୁହଁ;
ତୁରେ ବଂଶ-ଶତାବ୍ଦୀର ଅସୀତା !

ଅସୀତା—ସାଗର !

ସାଗର—ମୋର ପ୍ରଶ୍ନ ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ । ଅସୀତା, ତୁମେ ଦୁର୍ବଳ
ହେଇ ପଡ଼ି ନାହିଁ ! ଅତରୁ କ'ଣ ପ୍ରକୃତରେ ତୁମକୁ
ରୁହେଁ ନା ?

ଅସୀତା—ମୁଁ ଅନୁମାନ କରୁଥିଲି, ତୁମେ ଠିକ୍ ଏଇ କଥା ମତେ
ପରୁରବ ! ହେଲେ, ଆମ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କଥା
ପରୁରବାର ଅଧିକାର ତମର ନାହିଁ ସାଗର !

ସାଗର—କିନ୍ତୁ ଏ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା...ତୁମର ଏଇ ସୁନ୍ଦର-କୁଣ୍ଡା
ଚେହେରା, ଅପମାନରେ କ୍ଷତ-ବିକ୍ଷତ ତୁମର ସାରା ଚନ୍ଦ୍ର
ମନ—ସେ କ'ଣ ଅତରୁର Scholarly achievement ?

ଅସୀତା—ତୁମେ ରୁପ୍ କର, ସାଗର ! ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା ପରେ
ମୋ ସ୍ୱାମୀ ନିନ୍ଦା ଅନ୍ତତଃ ଦୟା କରି ମତେ ଶୁଣାଅ ନାହିଁ !

ସାଗର—ଅତରୁ ଯେ ଏଡ଼େ ବଡ଼ କୁହାରି ଶୟତାନ୍ ହୋଇପାରେ;
ନା, ଅସୀତା...କହିବାକୁ ମୁଁ ଭାଷା ପାଉ ନି !

ଅସୀତା—ନିଜ ବିଷୟରେ ତୁମେ ଅଚେତନ ହେଇ ପଡ଼ୁଛ
ସାଗର ! ତୁମେ କ'ଣ ନିଜକୁ ଜଣେ ସାଧୁ, ମହାପୁରୁଷ
ବୋଲି ଭାବୁଛ ?.....

ସାଗର—‘ମହାୟୁ ରୁଷ’ର ସଜ୍ଞା ଅବଶ୍ୟ ମତେ ଭଲ ଜଣା ନାହିଁ;
ତେବେ ଅତରୁ ପରି କାପୁରୁଷ ମୁଁ ନୁହେଁ ! ଏତେ ଦୁର୍ବଳତା
ଥାଇ ତା’ର ତୁମ ଭଲ ହିଅଟିକୁ ବିବାହ କରିବା ମୋତେ
ଉଚିତ ହେଉ ନା !

ଅସୀତା— ତୁମ ମତେ ହସେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ ସାଗର,
ହେଲେ ଲଜ୍ଜାରେ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହେଉ ଯାଉଛି !

ସାଗର— ସତ୍ତା, ସାଧୁ ବୋଲି ଯେତେ ପାର, ସେତେ ଅହଙ୍କାର
ତୁମେ କର ଅସୀତା ! ହେଲେ ତୁମ ଗର୍ବର ଧନ ଆଜି
ପଙ୍କଜର ଲେଟୁଛି ! ତା’ର ଅସ୍ତିତ୍ଵ ସୁଦ୍ଧା ନାହିଁ —

ଅସୀତା—କ’ଣ ତୁମେ କହୁଛ ସାଗର ? ନା—ମୁଁ ଏ ନିର୍ଜୟରୁ
ଭୁଲି ଯାଉଛି !

ସାଗର - ଛାଅ ଅସୀତା, ରାବଣର ସୁନାପୁଷ୍ପ ବା ନ ହେଲ—
ସାଗରର ନିର୍ଜୟରୁ ତୁମେ ଫେରିଯାଅ—ନଷ୍ଟ-ଚରିତ ଅତରୁ
ସାମ୍ନାରେ ତୁମ ପାଇଁ ଅଗ୍ନି-ପରୀକ୍ଷାର ଦରକାର
ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଅସୀତା—ମୋ ସ୍ଵାମୀଙ୍କୁ ନଷ୍ଟ-ଚରିତ କହି ଆପଣାର ଭାଉ
ବଢ଼େଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ନା, ସାଗର ! ମୁଁ ଠିକ୍ ବୁଝି
ପାରିଛି ତୁମେ କ’ଣ !

ସାଗର—ମୁଁ ଯଦି ଅତରୁର ସ୍ତ୍ରୀ ହେଇଥାନ୍ତି, ମୁଁ କ’ଣ କରନ୍ତି ଜାଣ
ଅସୀତା ?...

ଅସୀତା—ସାଗର ପରି ଗୋଟାଏ ଲେପରୁକୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ପାଇଁ
ବିବାହ କରନ୍ତି ନିଶ୍ଚୟ ?

ସାଗର—ନା, ମୁଁ ଅତରୁକୁ ହତ୍ୟା କରନ୍ତି !

ଅସୀତା—ବନ୍ଦ କର ସାଗର, ବନ୍ଦ କର ! ତୁମ ମୁହଁ ଦେଖି ମନେ ହଜିବ, ତୁମ ପରି ଶୟତାନ ସବୁ ପାରିବ ।

ସାଗର—କେବଳ ତୁମର ପାଇଁ ଅତନୁକୁ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇଛି । ତୁମର ଏଇ ଅସହାୟ ଆଖି, ନିଃସହାୟ ଜୀବନ ଅତନୁକୁ ବଞ୍ଚେଇ ରଖିବ । ନିର୍ଲଜ୍ଜ—ନିର୍ଲଜ୍ଜ । ଜାଣିବ ଅସୀତା, ଅତନୁ ଯେତେବେଳେ ତୁମକୁ ବିଶ୍ୱାସ ହେଇ ବଞ୍ଚିଯିବେ ତା’ ଘରକୁ ଆସିବ...

ଅସୀତା—କ୍ଷୀରରେ ତୁମେ ଜଳ ଯାଇଥିଲ ! ଏଇଆ... ନା ?

ସାଗର—ନା, ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧ ଖୁସି ହେଇଥିଲି ! ତୁମ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ମୁହଁରେ ହସ ଦେଖିବ ବୋଲି ହସି ହସି ମୁଁ ମୋର chance ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲି । କାହିଁକି ? ମୁଁ ମନେ କରିଥିଲି, ଅତନୁ ତୁମ ଭଳି ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ମଣିଷର ପ୍ରକୃତ ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର କରିବ...

ଅସୀତା—ଥାଉ ସାଗର ! ବନ୍ଦ କର ତୁମେ—

ସାଗର—ସାଗର ରାସ୍ତାର ଭିକାରୀ, restaurantରେ ଖାଏ, ଧର୍ମଶାଳାରେ ଶୋଇପଡ଼େ । ଭାବିଥିଲି, ମାଙ୍କଡ଼ ବେକରେ ମୁକ୍ତାମାଳା ପରି ଅସୀତା ଖାଲି ଅବଶୋଷ୍ଟ କରିବ । ହେଲେ ଆଜି ମୁଁ ବୁଝିଲି, ଅତନୁ ହାତରେ ପଡ଼ି ତୁମର ଭବିଷ୍ୟତ ନଷ୍ଟ ହେଇ ଯାଇଛି—

ଅସୀତା—ସେ ନଷ୍ଟ-ଭବିଷ୍ୟତକୁ ତୁମେ କ’ଣ ଚୋରିବୋଲୁନ କର ପାରିବ ସାଗର ? କୁହ—

ସାଗର—ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବ । କାଇଁକି ନୁହେଁ ଅସୀତା ?

ଅସୀତା—ଯଦ୍ୟପି କହିବ, ସାଗର ! ମଣି, ମୁକ୍ତା ଯାହାହେଲେ
 ବି ଅସୀତା ପର-ସ୍ତ୍ରୀ, ପର ଘରର ବୋହୂ । ସରରେ
 ସାଗର ! ଅଧଃପତନ ଅତନୁର ହେଇ ନି, ହେଇବ ତୁମର ।
 ତୁମେ ଏବେ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇବ ଯେ, ତୁମକୁ ଉପରକୁ
 ଉଠାଇ ଆଣିବାକୁ କୌଣସି ଶକ୍ତି ବୋଧହୁଏ ସାରା ପୃଥିବୀରେ
 ନାହିଁ ।

ସାଗର—ସମବେଦନାରେ ମୋ ଗୁଡ଼ିଏ ଫାଟି ଯାଉଛି ଅସୀତା !
 ହେଲେ କହିବାକୁ ମୋର ବାଧା ନାହିଁ । ମୋ ବ୍ୟଥା
 ତୁମମାନେ କେହି ବୁଝିବ ନାହିଁ । ମୁଁ କ'ଣ ମଣିଷ
 ନୁହେଁ ? ମୋର କ'ଣ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶୁଧା ନ ଥିଲା, ନା
 ନାହିଁ ? ଧନ ନ ଥିଲେ ବି ମଣିଷର ମନ କ'ଣ ମୋର ନାହିଁ ?
 ହେଲେ, ମୁଁ ଆଖି ବୁଜି ଦେଇଥିଲି । କାହିଁକି ? ତମ ମୁହଁରେ
 ହସ ଟିକିଏ ଦେଖିବାକୁ—ସେଇ ହସ ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ—
 (ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ଭିତର ପଟ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଆସିଲେ
 ଅତନୁ । ହତଶ୍ରୀ ଚେହେରା, ମୁଣ୍ଡରେ ପଟି ଭିଡ଼ା ହୋଇଛି,
 ଭାରି ଦୁର୍ବଳ । ଆଖିରେ ଯେମିତି ଥିଲା ଅଭିମାନର ନିଆଁ ।)

ଅତନୁ—ଚେଷ୍ଟା କର, ସାଗର ! ଏଇ ହଞ୍ଚିତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ !
 ଅସୀତା—କିଏ ? ତୁମେ ! କ'ଣ ହେଇଛି ତୁମର ?

(ପାଖକୁ ଡୋଇଗଲେ ମାତ୍ର ଅତନୁ ହାତରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଲେ)
 ଅତନୁ—ଛୁଆଁ ନାହିଁ, ଛୁଆଁ ନାହିଁ ମତେ ଅସୀତା ! ମତେ ଛୁଇଁବାର
 ଅଧିକାର ତୁମର ନାହିଁ ! କି ଆକୁଳତା ନେଇ ତୁମେ
 ସାଗରର ହୋଟେଲକୁ ଛୁଟି ଆସିବ—ମୁଁ ଜାଣେ ! ଏ ସବୁ
 ଜାଣିଲା ପରେ ମୋ ଉପରେ ତୁମର କୌଣସି ଦାବୀ ରହି
 ପାରେ ନା—!

ଅସୀତା—କ'ଣ ହେଲା ତୁମର ? କାହିଁକି ମୋର ଏ ସବୁ ନାଶ
କଲ ସାଗର ? ଅତନୁ ! ସାଗର !

ସାଗର—ଶୁଣ ଅସୀତା, କାଲି ରାତି ବାରଟା ପରେ ଅଘୋର
ଭାଇକଠୁଁ ଖବର ପାଇଲି ଅତନୁ ବାବୁ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ । ନିଜେ
ବାହାରି ପଡ଼ିଲି ଖବର ନବାକୁ । ଭାଗ୍ୟ ଭଲ—ମୁଁ ପହଞ୍ଚି
ଗଲି । ନହେଲେ ନନ୍ଦିମାରେ ପଡ଼ି ଅତନୁର ଜୀବନ
ଯାଇଥାନ୍ତା ! ଏତେ ମଦ ପୁଣି ମଣିଷ ଗିଳିପାରେ ! ଛୁ !

ଅତନୁ—ସା-ଗ-ର !

ଅସୀତା—ତମେ ମଦ ପିଉଛ ଅତନୁ ?...

ଅତନୁ—ବେଶ୍ କଲି—ମୋ ଇଚ୍ଛା !

ଅସୀତା—ତମ ଇଚ୍ଛା ଉପରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ମହାମୂଲ୍ୟ-ଜୀବନ
ନିର୍ଭର କରୁଛି—ସେ ଦାୟିତ୍ବ ତୁମର ଅଛି ବୋଧହୁଏ ?

ଅତନୁ—ସ୍ବାମୀ ନିକଟରେ ଧରା ପଡ଼ିଯିବା ଆଗରୁ ସୁନ୍ଦର ଚରଣା-
ମାନେ ଆପଣାକୁ ଭାରି ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା ବୋଲି ଛଳନା କରନ୍ତି !
କଅଁଳ କଥା କହି ଖୁବ୍ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନିଜକୁ ବଞ୍ଚେଇବାକୁ !

ଅସୀତା—ତୁନି ହୁଅ ଅ-ତ-ନୁ ! (ନିବାକ୍, ନିସ୍ପନ୍ନ ହୋଇଗଲେ
ପେମିତି)

ସାଗର—ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦରିଦ୍ର କରିଦେଇ, ତୋ ଭିତରୁ ସେ
ଦିନର ସେଇ ଅସଲ ମଣିଷଟି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା ଅତନୁ ? ଏତେ
ବଡ଼ scholar, ଅସୀତା ପରି ଝଅଟିକୁ ପାଇ ମଧ୍ୟ ତୁ ସୁଖୀ
ହେଇ ପାରିଲୁ ନି ? ସନ୍ଦେହରେ ସନ୍ଦେହରେ ତୋ ଛାତି, ମନ,
ହୃଦୟ ସବୁ ଜଳିଗଲା ? ଅସୀତାର ସେଇ ଅତି ପବିତ୍ର

ଯିହୁର ବନ୍ଧୁଟି ଖାତିରରେ ତତେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବାର ସୁଯୋଗ
ଦେଇଛି ଅତନୁ ! ନହେଲେ ସେଇ ନନ୍ଦିନୀ ଭିତରେ କାଳ
ତୋର ଅନ୍ତର ଯେହୁର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଇଥାନ୍ତା ! ଯା,
ଅସୀତାକୁ ନେଇ ଘରକୁ ଫେରିଯା—

ଅତନୁ—ଘରକୁ ଫେରି ଯିବାର ଅବକାଶ ଆଉ ଅସୀତାର ନାହିଁ,
ସାଗର ! ଅସୀତା ଆଉ ଅସୀତା ହେଇନାହିଁ—ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ
ପତିତା !! ଆମ ଜୀବନର ସବୁ ବନ୍ଧନ ଛୁଡ଼ି ଯାଇଛି !
(ଖାଉଥିବା ଅଧା ପିତ୍ତାରେଟ୍‌କୁ ପାଦରେ ଦଳି)

ଅସୀତା—ଉଃ, ଅତନୁ ! ତୁମେ ମତେ କହିଲ ‘ପତିତା’ ?

ସାଗର—ଅସୀତାକୁ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯା ଅତନୁ ! ତା’ର
ଅସହ କଲେ ତୁ ଅପଘାତରେ ମରିଯିବୁ । ପାପ
ବୋଲି ଯଦି କିଛି ଆଏ, ଧର୍ମ ଦୁଆରେ ତୁ ସେଇ ପାପର
ଭାଗିଦାର ହବୁ ! ଯା, wish you good luck !

ଅତନୁ—Good luck ? ଅସୀତାକୁ ନେଇ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ଯୌବନ
ଉପସ୍ଥାପନ କରି ସାଗର ! ମୁଁ ବେଶ୍ ଚଳି ଯାଇ ପାରିବି ।
ସୁରକୁ ସଜିନା କରି ମୁଁ ବେଶ୍ ଚଳି ଯାଇ ପାରିବି —ନ
ହେଲ ବା ତୁ ମୋର ବନ୍ଧୁ, ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ
କରିନେଲୁ, ଯଦି କ’ଣ ! ଜଣେ ନଷ୍ଟ-ଚରିତ ଲମ୍ପଟ ମତେ
ଦଉଛି ମାଡ଼ିଶିଷା ! (ରୁଲି ଯାଉଥିଲେ)

ସାଗର—ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ମାତାଲ ମତେ ଯୁକ୍ତି କହୁଛି ନଷ୍ଟ-
ଚରିତ ! ହା...ହା...ହା... (ଜୋରରେ ହସିଲେ)

ଅସୀତା—ଉଃ, ସାଗର !! (ଚିତ୍କାର କରି ପଡ଼ି ଯାଉଥିଲେ)

ତୃତୀୟ ଅଙ୍କ

—ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ—

[ପୀତବାସବାବୁଙ୍କ ଘର । ପରଦା ଉଠିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦେଖାଗଲା ବାହାରୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁ କରୁ ଆସିଲେ ପୀତବାସ ବାବୁ ଓ ଶଙ୍କରବାବୁ ।]

ପୀତବାସ—ଭଲ ହେଇଛି, ଯାହା ହେଇଛି ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଇଛି । ସବୁ ଦିଗରୁ ମୁଁ ଏଥର ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ଅଫିସ୍ ପାଖରୁ ମତେ ଧରି ଧରି ଆଣିଲା ଯେ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ତୁମେ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲୁ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଦେବି ? ନା, ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି କାଇଁକି ? କୌଣସି ମତେ ଆଉ ଆଠ ଦଶଟା ମାସ ଭଲରେ ଭଲରେ ମାରି ଦେଇଥିଲେ ଖୁସିରେ ପେନ୍‌ସନ୍ ଗଣ୍ଡାକ ନେଇ ଘରକୁ ଆସିଥାନ୍ତୁ...ନ ହେଲା ଏବେ ସେ ଯୋଗ ନାହିଁ ; ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବି କାଇଁକି ?

ଶଙ୍କର—ହାକିମଙ୍କର କଣ ଇମିତି ହେଇଗଲା କହିଲେ ଆଜ୍ଞା ? ଏଡ଼େ ଭଲ ମଣିଷ, ଶେଷରେ ଆପଣଙ୍କୁ ବି ସନ୍ଦେହ କରି ସସ୍ପେଣ୍ଡ୍ କରିଦେଲେ ! ଉଃ, କି ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ !

ପୀତବାସ—ତାଙ୍କର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ବୁଢ଼ା ବୟସରେ ନୋର ତ ବଦନାମ ହବାର ଥିଲା, ତାଙ୍କୁ ମୁଁ କାଇଁକି

ତୋଷ ଦେବ ! ସବୁ ଭାଗ୍ୟ, ବୁଝିଲ ଶଙ୍କର ବାବୁ—ଭାଗ୍ୟ ଛଡ଼ା
ମଣିଷର ଅନ୍ୟ ପଥ ନାହିଁ !

ଶଙ୍କର—ହଁ, ଆଜ୍ଞା ! ଭାଗ୍ୟର ଖେଳ ସବୁ ।

ପୀତବାସ—ହେଲେ ଏଡ଼େ ଭାଗ୍ୟବାଦୀ ମୁଁ ନ ଥିଲି ଶଙ୍କର ବାବୁ !

ଉଦ୍‌ଯୋଗ ଉପରେ ସବୁ ଦିନେ ମୋର ଆସ୍ଥା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ
ସେଇ ଭାଗ୍ୟ ମତେ ଆଜି ଏମିତି ଠୁକ୍କର ଦେଇଛି ଯେ
ମତେ ଯେମିତି ଲଗୁଛି...ଭାଗ୍ୟ ଆଉ ଭଗବାନ ଏ ଦୁଇଟା
ଥିଲାଣା । ଭାଗ୍ୟର କରଣି ଉପରେ ଭଗବାନଙ୍କର କୌଣସି
ହାତ ନାହିଁ ।

ଶଙ୍କର—ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ଆପଣ ପଡ଼ିଗଲେ ଆଜ୍ଞା, ବୁଢ଼ା ଦିନେ
ବହୁତ ବିପଦ ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ।

ପୀତବାସ—ଏ ବିପଦ ଖାଲି ମୋର ନୁହେଁ—ଗରିବ ହତଭାଗ୍ୟ
କରମାକୁଳ ଯେମିତି ଏ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ ସହିତ ଅତି ଦିନସ୍ତ ଭାବରେ
ପରିଚିତ । ମୁଁ ଖାଲି ଏତିକି ଭାବୁଛି ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ମୋ
ଝିଅଟି ଯଦି ବାହା ହେଇ ଯାଇ ନ ଥାନ୍ତା, ମୁଁ ଏଇନେ
କ'ଣ କରିଥାନ୍ତି ? ହୁଏତ ସତକୁ ସତ ମତେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା
କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା ! ହେଲେ, ଅଉ ସେ ଭୟ ନାହିଁ—
ଏ ବୟସରେ ସେ ମହାପାପ ଅଜିବାର ଭୟ ଆଉ ମୋର
ନାହିଁ ।

ଶଙ୍କର—ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପରି ମୁଁ ଆଜି ମୋ ମନ କଥା ଖୋଲି
କହୁଛି ଆଜ୍ଞା, ସାଗର ବାବୁଙ୍କ ଉପରେ ମୋର ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ
ଭଲ ଧାରଣା ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଝିଅ ବିଭାବରରେ
ମୋର ସେ ଧାରଣା ବଦଳି ଯାଇଛି । ପର ପୁଣି ପର ପାଇଁ
ଏତେ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କରିପାରେ !

ପୀତବାସ—ପର ! (ହସି) ପର କିଏ ଶଙ୍କରବାବୁ ? ସାଗର
 ତ ମୋ ପୁଅ—ତାକୁ ମୁଁ ଅନ୍ୟ ଆଖିରେ ଦେଖେ ନା ।
 ଚାହୁଁଛି ପର ଘରକୁ ପଠେଇବା ସକାଶେ କ’ଣ ସେ
 କରିବ ତୁମେ କଲୁନା କରି ପାରିବ ନି । (ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ
 ଚାହିଁଲେ ଶଙ୍କର ବାବୁ) ଜାଣିବ, କ’ଣ କଲୁ ସେ ?—

ଶଙ୍କର—ଶୁଣିବ ଆଜ୍ଞା, କରଜ ଦାମ୍ କର—

ପୀତବାସ—ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ; ଭଉଣୀଟି ପାଇଁ ନିଜର ଯାତା
 କିଛି ଥିଲା, ତା’ର ଯଥାସବ୍ୟ...ସାଇକେଲଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିକ୍ରି
 କରି ଦେଇଛି । ତାକୁ ତୁମେ ପର ବୋଲି କହୁଛ ? ସାଗର
 ତେଣୁ ନ କରିଥିଲେ, ସେମିତି ସଜରସ, ବିଦ୍ଵାନ୍ ଜ୍ଞାନଟିଏ
 ହୁଏତ ମୁଁ ପାଇ ନ ଥାନ୍ତି !

ଶଙ୍କର—ମେଲେ ଆମ ଅତନୁ ବାବୁଙ୍କ ମତିଗତି ଯେ ହଠାତ୍
 କାଇଁକି ବଦଳିଗଲା ମୁଁ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ! ସାଗର ବାବୁ ତ
 ଆଉ ମୋଟେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ, ତା’ଛଡ଼ା
 ଆପଣ ବି ଶୁଣିଥିବେ—ଅତନୁ ବାବୁ ମଦ ପିଉଛନ୍ତି । ମଦ
 ପିଇଲେ ମଣିଷର ଅବସ୍ଥା ଫେର୍ ଇମିତି ହୁଏ ?

ପୀତବାସ—ସବୁ ସେଇ ଭାବ୍ୟ ! (କପାଳରେ ଘାତଦେଇ)

ଶଙ୍କର—କିଛି ଦୋଷ ନ ଥାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ମନେ କଲେ ।
 ସବୁବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସନ୍ଦେହ ଆଖିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଆମର
 ସବୁ ଆଉ ଚାକିରୀକୁ ଆଶା ଭରସା ନାହିଁ ଆଜ୍ଞା, କେଉଁ
 ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେ କ’ଣ ହେଇଯିବ...ଗୁଡ଼ିଏ ପିଲା ଆଜ୍ଞା, ସମସ୍ତେ
 ଭାସିଯିବେ । ଏତେ ଦିନର ଚାକିରୀ ..

ପୀତବାସ—କିଛି ହବ ନାହିଁ ଶଙ୍କର ବାବୁ, ନ ହବା କଥା କିଛି ହବ ନାହିଁ । ଯାହା ହବା କଥା, ଠିକ୍ ସେଇପା ହବ ! ହଉ, ତୁମେ ଆସ ।

ଶଙ୍କର—ହଉ ଅଜ୍ଞା ! (ପ୍ରସ୍ଥାନୋଦ୍ୟତ)

ପୀତବାସ—ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ଶୁଣ... (ଆଦ୍ରୁଁ କଣ୍ଠରେ) ପାଶୋର ଦବ ନାହିଁ, ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ଏକାଠି ଏତେ ବସ କାମ କରନ୍ତୁ—କେତେ ସ୍ନେହ, କେତେ ମମତା... କେତେବେଳେ କମିତ ଟିକିଏ ଚାଲି ଆସୁଥିବ !

ଶଙ୍କର—(ହାତ ଧରି ପକାଇ) କ'ଣ ଆପଣ କହୁଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା ? ଆପଣଙ୍କୁ ସମ୍ପେଣ୍ଡ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କ'ଣ ଚାଲିଛି କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଉଛି ? ବରୁଣ ହଉ । ଏତିକି... ହଇରାଣ ହବାକୁ ପଡ଼ିବ ଗୁଡ଼ାଏ ଦିନ—ନ ହେଲେ...

ପୀତବାସ—ବରୁଣ... ! ଲଢ଼ିବାକୁ ଆଉ ବଳ ବୟସ ନାହିଁ ଶଙ୍କର ବାବୁ ! ସବୁ ହାରି ଗୁଡ଼ାରି ଯାହାର (ଉପରକୁ ହାତ ଉଠାଇ) ବରୁଣ-ବେଘା ତଳ ଅଜାତି ଦେଇଥିଲା, ସେ ତ ମତେ ଉଜାଡ଼ି ଦେଲା... ଆଉ କି ବରୁଣ ! ବରୁଣ ଏ ଦୁନିଆରେ ନାହିଁ ! ହଉ, ତୁମେ ଯାଅ—(ଶଙ୍କରବାବୁ ଚାଲିଗଲେ । ଗର୍ଭର ଉତ୍ତେଜନାରେ କଣ୍ଠ ଯେମିତି ଥରି ଉଠିଲା ପୀତବାସ ବାବୁଙ୍କର)

(ସ୍ବଗତ)ବରୁଣ ! ବରୁଣଙ୍କ ହେଇ ଯେବେ ପ୍ରକୃତ ଦୁଃଖୀର ଦୁଃଖରେ ଟିକିଏ ଲୁହ ନ ଗଡ଼େଇଲେ, ସେ ଆଉ ପୁଣି କି ବରୁଣ ! (ହସି ଉଠିଲେ ଯେମିତି ଗର୍ଭର ଉନ୍ନାଦନାରେ—କଣ୍ଠରେ ଡାକର ଶବ୍ଦରୁକ୍ତ ପ୍ରତି ଚରମ ଅଧ୍ୟମାନ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ)

ଗୁରୁ ବୋଉ ! ଗୁରୁ ବୋଉ ! (କେନ୍ଦ୍ର ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ) କୁଆଡ଼େ
ଗଲ ଗୁରୁ ବୋଉ ?

ଅଳକା—(ତରତର ହୋଇ ଭିତରୁ ଆସିଲେ, ମୁହଁରେ ତାଙ୍କର
ଆନନ୍ଦର ଜୁଆର ଯେମିତି ଉଛୁଳି ଉଠୁଥିଲା) କଅଣ କି ?
ପଡ଼ିଣା ଦରୁ ପାଟି ଶୁଣି ଦଉଡ଼ିବ ।

ପୀତବାସ—ଶୁଣ, ଗୁରୁ ବୋଉ !...

ଅଳକା—(ବାଧା ଦେଇ) ତମେ ମୋଠୁଁ ଶୁଣ ! ଗୁରୁର ପ୍ରଥମେ
ହେଉଛି ! ତମ ନାତି, ମୋ ନାତି—ଆମ ନାତି ! (ଖୁସିରେ
ଯେମିତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ତାଙ୍କର ନାତି ଉଠୁଥିଲା । ଖାବନରେ ଏତେ
ମୁଖର ସେ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ଏଇ ପ୍ରଥମ ହେଲେ) ଏଇ ଚିଠି
ନିଅ । ସେଇ କଥା ଅସୀତା ମା'କୁ ମୋର କହିବାକୁ ଯାଇଥିଲା
ଯେ, ତମେ ଇଆଡ଼େ ହୁଅ ପକେଇବ...

ପୀତବାସ—(ଅଳକା ଅଣନିଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ କହି ଚାଲିଗଲା ଦେଖି)
ନାତି ହେଉଛି ! ହେଲେ ସେଇ ନାତିଟିକି ତେନ୍ତୁ ଏ ଗଡ଼େଇ
ଦବାକୁ ଏ ହତଶ୍ରାବ୍ୟ ଅଜା ହାତରେ ଗଡ଼ା ମୂଲ ବି ନାହିଁ !
(କଣ୍ଠ ଯେମିତି କିଏ ଚିପି ଧରିଲା) ହସ ଆଉ କାନ୍ଦର ବିଚିତ୍ର
ଦୁନିଆଁ ଭିତରେ ମୁଁ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ନିର୍ଜୀବ ଲୁଇଟ୍-
ପୋଷ୍ଟ—ବଞ୍ଚାଶୁଣ୍ଠ । ହେଲେ ମୋ ଖୁଣ୍ଟରେ କେବେ ହେଲେ
ବଞ୍ଚା ଜଳି ପାରିଲାନି—ଦୁଃଖ ମୋର ଏଇଠି ଗୁରୁ ବୋଉ !
ତମେ ହସୁଚ, ହେଲେ ମୋ ଦୁଃଖ ଏଇଠି !

ଅଳକା—କିଛି ନ ଦେଲେ ନାହିଁ ପଛ, 'ଖାଲି' ହାତରେ ତୁମେ
ଯାଅ ! ଜୋର୍ କ'ଣ ମନେ କରିବେ ? ଆଉ ଗୁରୁ ବି କହିବ,

“ବାପା ଟିକିଏ ଆସିଲେ ନି” ! ତା’ର ପଛକୁ ପୁଅ, କେଡ଼େ ଖୁସିର ସିଏ ତମ ବାଟ ଅନେଇ ବସିଥିବ ! ତୁମେ କାଲି ଯାଅ, ଦେଖି ରୁଣ୍ଟି ସବୁ ଖବର ବୁଝି ଲେଉଟି ଆସିବ ।

ପୀତବାସ—ପିବି ଲୁଚୁ ବୋଉ, ପିବି ..

ଅଳକା—ମୋର ଏଇ କାନ ଫୁଲ ଦୋ’ଟି ନେଇ ପିବି—ତାକୁ କହିବ, ଆଉ ତ କିଛି ନାହିଁ, ଏଇଥିରେ ତା’ ପୁଅ ବେକକୁ ଚେନ୍ଦିଏ ଗଡ଼େଇ ଦବ । ଗହଣା ନାଇବାକୁ ମୋର ଆଉ କ’ଣ ବସୁଷ ଅଛି ! (ଖୋଲା ମନରେ କହି ରୁଲିଛନ୍ତି । ପୀତବାସ ବାବୁ ସୁଯୋଗ ବି ପାଉ ନାହାନ୍ତି ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣେଇବାକୁ)

ପୀତବାସ—ସବୁ ହବ ରୁଚୁ ବୋଉ, ସବୁ ହବ । ଆଉ କିଛି ଭାବନା ନାହିଁ ! ରୁକିଶା ଗଲଣି ଯେତେବେଳେ ମୋର ଏଥର ସବୁବେଳେ ଛୁଟି, ବହୁତ ଫୁଲସବୁ —

ଅଳକା—(ଆକାଶରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲେ ଯେମିତି) ରୁକିଶା ଗଲା !

ପୀତବାସ—ହଁ, ରୁଚୁ ବୋଉ, ତମର ଆଉ ରହିବାକୁ ତରତର ନାହିଁ, କି ମୋର ବି ଆଉ ଅଗାଧୁଆ ଅଖିଆ ପାଇଲ୍ୟର ଦୌଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ...ହାକିମ ମତେ ସସ୍ପେଣ୍ଡ୍ କରନ୍ତି ! ଏକ ପ୍ରକାର ଭଲ ଇ’ ହେଉଛି । ବୁଢ଼ା ଲୋକ, ବିଶ୍ରାମ ତ ପୁଣି ଦରକାର !

ଅଳକା—ତମକୁ ରୁକିଶରୁ କାଢ଼ି ଦେଲେ ? ପେନସନ୍ ତା’ହେଲେ ପାଇବ ନାହିଁ—?

ପୀତବାସ—ନା, ପାଇବନି କାହିଁକି ? ଆମ୍ଭ ଥିଲେ ମିଳିବ । ମୋର ତ ଦୋଷ କିଛି ନାହିଁ ! ହାକିମ ତଗାସା ଲେନ୍ ବାଣିବାକୁ ଗଲେ, ହସାବ ଭୁଲ ହେଲା; ମୋର ଦୋଷ କ’ଣ !

ଅଳକା—କ'ଣ ହେଇଛି ମତେ କୁହ ଭଲ !—

ପୀତବାସ—ହବ ଆଉ କ'ଣ ! ବନ୍ଦୁ କୁଆଡ଼େ ଡାଲ ?

ଅଳକା—ସାଗର ଡକେଇଥିଲା ଯାଇଛି, ଆସୁଥିବ । ହେଲେ
ତମର କ'ଣ ହେଲା ! ତମ ଭଳିଆ ଲୋକକୁ ସରକାର
କାମରୁ କାଢ଼ି ଦେଲେ ! ତମ ଭଳିଆ ଲୋକର ପେନସନ
ଗଣ୍ଡାକ ସେ ଦେବେ ନାହିଁ ?

ପୀତବାସ—ଆଜ୍ଞା ତୁମେ ରଖ ଚାଲୁ ବୋଉ ! ଦିଆଳି-
ଅମାବାସ୍ୟାରେ ତୁମେ ବି ଘାମଟିଏ ବସାଅ ଚାଲୁ ବୋଉ,
ତେଲ ଥାଉ କି ନ ଥାଉ ! (ଘର୍ବ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ, ବାହାରେ
ପାଟି ଶୁଭଲ ବନ୍ଦୁର)

ବନ୍ଦୁ— ବୋଉ ! ବୋଉ ! (ଡାକ ଡାକ ବାହାରୁ ଆସିଛି) ବାପା,
ମୋର ଚାକରୀ ହେଇଛି ! ସାଗର ଭାଇ କରେଇ ଦେଇନନ୍ତି ।
କାଳଠୁଁ କାମକୁ ଯିବି । ହେଇଛି, ଆଗତୁରା ମତେ କୋଡ଼ଏ
ଟଙ୍କା ମିଳିଛି—ନେ ଲୋ ବୋଉ ! ଅପାର ଟିକି ପୁଅ ପେର୍ଲ
ପେଣ୍ଟ କୁରୁତା ପଠେଇବା । ହେଇଛି, ସାଗର ଭାଇ ବି ଆସୁଛନ୍ତି
ଯେ, ଚିକ୍ସାରୁ ଓହ୍ଲେଇ ।

ପୀତବାସ—(ସବୁ ଯେମିତି ମନ୍ଦ-ମୁଗ୍ଧ ଶ୍ରବଣେ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ)
ଭଗବାନ ! ଭଗବାନ ! ତୁମେ ଅଛ ...ତୁମେ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛ !
(ଆଖିରେ କୃତଜ୍ଞତାର ପ୍ରେମ'ଶ୍ରୁ । ସାଗରର ପ୍ରବଚନ) ଆସ
ବାପା, ମୋ ଚାକରୀ ଗଲେ କ'ଣ ହେଲା, ବନ୍ଦୁକୁ ମୋର
ତୁମେ ଚାକରୀରେ ରଖାଇ ଦେଇଛ — ବନ୍ଦୁ ମୋର ରୋଜଗାର
କରିବ — ଆମର ଆଉ ଦୁଃଖ କ'ଣ ?

ବନ୍ଧୁ—ମାଲିକକୁ କହି ସାଗର ଭାଇ ତାଙ୍କର ଜାଗାରେ ମଠେ
ରଖେଇ ଦେଇଛନ୍ତି, ବାପା ! ସେ କୁଆଡ଼େ ଆଉ କେଉଁଠି
ଜ'ଣ କରିବେ...

ପୀତବାସ—ନା, ନା, - ଏଇଟା ତ ଠିକ୍ କାମ ହେଲା ନାହିଁ
ସାଗର ! ତୁମେ ଚାଲିଯା ଛାଡ଼ି, ସେଠି ବନ୍ଧୁକୁ ରଖେଇ ଦବା...

ସାଗର—ପାର୍ସୀର ମାଲିକ ଅଣ୍ଡାଡ଼ିଆ ହେଲେ ବି ତାଙ୍କର ହୃଦୟ
ଅଛି ଦେଖିଲି । ସେ ମୋ କଥାରେ ରାଜି ହୋଇଗଲେ ।
ସବୁ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ ମଉସା ! ଆପଣଙ୍କ ଚାଲିଯିବାକଥା
ବାଟରେ ଶଙ୍କର ବାବୁଙ୍କୁ ଶୁଣିଲି, ହେଲେ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ।
ଉଃ ! (ମଝିରେ ମଝିରେ ପେଟର ସନ୍ତୋଷରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ
ପଡ଼ୁଥିଲେ ।)

ପୀତବାସ—ହଉ ବାପା ତୁମ ଇଚ୍ଛା । ବନ୍ଧୁଟିକୁ ତୁମେଇ ମଣିଷ
କରେଇବ - ସେ ମୋର ନୁହେଁ କି ଆଉ କାହାର ନୁହେଁ,
ସେ ତୁମର ।

ସାଗର—ବନ୍ଧୁ ମୋ ଭାଇ—ସେ ତ ଆଉ ପର ନୁହେଁ ! ବାପା
ବୋଉ ମୋର କେହି ନାହାନ୍ତି—ଆପଣମାନେ ମୋ ବାପା,
ବୋଉ ସବୁ —ବାପା ବୋଉଠୁଁ ଅଧିକ ସ୍ନେହ କରୁଛନ୍ତି ।

ଅଳକା—ତୋର ଗୋଟିଏ ଭଣଜା ହେଇଛି, ଶୁଣିବୁ ?

ବନ୍ଧୁ—ବାଟରେ ମୁଁ ତାକୁ କହିଛି ।

ସାଗର—ଭାରି ସୁନ୍ଦର ପୁଅଟି ହେଇଥିବ, ନୁହେଁ ମାଉସି ? ଚାହିଁ
ଆମର ଦେଖିବାକୁ ଭାରି ସୁନ୍ଦର, ପିଲାଟି ନିଶ୍ଚୟ ଆହୁର
ସୁନ୍ଦର ହେଇଥିବ । ନୁହେଁରେ ବନ୍ଧୁ ?

ବନ୍ଧୁ—ହଁ, ସାଗର ଭାଇ ! ଅପା ପୁଅଟି ଠିକ୍ ତା'ର ପରି ହେଇଥିବ ।

ସାଗର—ବନ୍ଧୁ, ଟିକିଏ ପାଣି ଆଣିଲୁ । (ବନ୍ଧୁ ପାଣି ଆଣିବାକୁ ଗଲା ।)

ଅଳକା—ଆଜ୍ଞା, ସାଗର ! ଭଉଣୀଟିକି ସିନା ଦୂର ଗାଁକୁ ପଠେଇ ଦେଲୁ, ମାଉସୀ ଏ ଦରେ ଥିବା ଯାଏଁ କ'ଣ ଗଣ୍ଡାଏ ଶାଗ ଭାତ ତତେ ବନ୍ଧି ଦେଇ ପାରିବ ନି ଯେ, ତୁ ସେଇ ହୋଟଲରେ ଅଣିଆ ଅପିଆ ଖେଉଟୁ ! ତୋ ଦହର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେଲାଣି କହିଲୁ ବାପ !

ସାଗର—ନାହିଁ ମାଉସୀ, ମୁଁ ତ ଭଲ ଅଛି । (ପେଟର ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ ରୁପି ରଖି) ମୁଁ ଭଲ ଅଛି । ଯୋଉ ସ୍ନେହ ଟିକକରେ ଏ ସ୍ନେହ-କଞ୍ଚାଳ ପୁଅକୁ ତୁମର ବାନ୍ଧି ରଖିବ, ଗଣ୍ଡାଏ ଶାଗବା କ'ଣ ତାଠାରୁ ବଡ଼ କଥା ? ଉଃ ! (ବନ୍ଧୁ ପାଣି ଆଣି ଦେଲା)

ପ୍ରୀତିବାସ—କ'ଣ ହେଇଛି ସାଗର ! କଥା କହୁଁ କହୁଁ ଇମିତି କ'ଣ ତମକୁ କଷ୍ଟ ହଉଛି ? ଥରକୁ ଥର ପେଟରେ ହାତ ଦେଇ ତୁମେ ଯେମିତି—(ସାଗର ପାଣି ପିଇଲେ)

ସାଗର—ଡାକ୍ତର କହୁଛନ୍ତି ପେଟ ଭିତରେ ଅଲସର୍ ହେଇଛି । ସେ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ । ଆପଣ ଚିନ୍ତା କରନ୍ତୁ ନି । ଦେହ ଉପରେ କାହାର ଲୋଭ ନାହିଁ ଯେ ! ମୁଁ ଠିକ୍ ଅଛି—ମୁଁ ଠିକ୍ ଅଛି—(କହୁଁ କହୁଁ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ପ୍ରଶ୍ନ ଦାଗ ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ପୁଟି ଉଠୁଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ ହସିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ।)

ଅଳକା—ପୁଅ କଥା ଶୁଣିଲ ! ଅବସ୍ଥା ଆସି ରହିଲାଣି, ତା' ଆଡ଼କୁ ଆଉ ଅନେଇ ହଉ ନାହିଁ...ସେଥିରେ କହୁଛି ଭଲ ଅଛି !

ସାଗର—ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରି ମରବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋର
ହଜ ମାଉସି ! ହେଲେ...ମୋ ଲାଗି ଟୋପାଏ ଲୁହ ଯେମିତି
କେହି ନ ଗଡ଼ାନ୍ତି !

ଅଳକା—ହଜ, ହଜ, ତୁ ଆସିଲୁ ଭିତରକୁ । ମୁଁ ତତେ ଆଉ
ସେ ହୋଟଲରେ ରହିବାକୁ ଦେବି ନି । ଖାଇବା ପିଇବା
ବେଳ ଅବେଳ କିଛି ଠିକ୍ ନାହିଁ— ମଣିଷ ହେଇ କେତେ
ସହିବୁ ଯେ ? ଆ—

ସାଗର—(ଧୀରେ ଧୀରେ ଉଠିଲେ) ନାହିଁ ମାଉସି, ମୁଁ ଯାଉଛି !
ବନ୍ଦୁର ଚାକର ଠିକ୍ ହେଇଗଲା...ଭଣଜାଟିଏ ହବା କଥା ବି
ଶୁଣିଲି...ମନଟା ଖୁସି ହେଇଗଲା । (ହାତରୁ ଦଣ୍ଡା ଖୋଲି)
ନିଅ, ମାଉସି ! ଗରିବ ମାମୁଁର ଦବାକୁ ତ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ,
ଏଇ ଦଣ୍ଡାଟି ତାକୁ ଦବ । ବଡ଼ ହେଲେ ସେ ହାତରେ
ବାନ୍ଧିବ । ମନା କରନ୍ତି ମାଉସି ! ଚୁରୁ ପୁଅକୁ ମୋର ତ
ପୁଣି କିଛି ଦବାର ଅଛି । ପେଟରେ ଅଳସର୍ ହେଇଛି
ଯେତେବେଳେ, ମଣିଷ ଜୀବନ ..କେତେବେଳେ କୋଉ କଥା !
(ହସିବାକୁ ଯାଇ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭବ କଲେ)ଉଃ—

ପୀତବାସ—ସାଗର ! ତମକୁ ଭାରି କଷ୍ଟ ହଉଛି—ନା ବାପା ?

ସାଗର—ଏ କଷ୍ଟ ଯେ ମୋର କେତେ ଇଷ୍ଟ, ସେ କଥା ଆପଣ-
ମାନେ କେହି ବୁଝି ପାରିବେ ନି ମଉସା ! ମୁଁ ଯାଉଛି, ବାହାରେ
ରିକ୍ସା ଛୁଡ଼ା ହେଉଛି । (ଅଳକା ଆଖିରେ ଲୁହ)

ପୀତବାସ—ସାଗର, ଶୁଣ ବାପା ! ଶୁଣ —

ଅଳକା—ସାଗର, ଶୁଣି ଯା— (ମାତ୍ର ସାଗର ଚାଲିଗଲେ
କିଛି ନ ଶୁଣି)

ପୀତବାସ—ବୁଝୁ ବୋଉ, ଏଇ କ'ଣ ମଣିଷ ? (ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥା'ନ୍ତି
ସେମିତି)

...୦...

—ଦ୍ଵିତୀୟାଦୃଶ୍ୟ—

[ଡକ୍ଟର ଦାସଙ୍କ ଘର ଅଳକା । ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ଆଲୋକିତ
ହେଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା—ଡକ୍ଟର ଦାସ ଓ ଅସୀତା କଥାବାର୍ତ୍ତା
କରୁଛନ୍ତି ।]

ଡକ୍ଟର—ତୁ ଠିକ୍ କଥା କହିବୁ ମା, ସୁଧା ଖାଲି ଖାଇବାରେ ନାହିଁ ।
ମଣିଷର ସୁଧା ଅସୀମ । ଅତନୁଠି, ସାଗରଠି, ତୋଠି, ମୋଠି
ଆଉ ସମସ୍ତଙ୍କଠି ସେଇ ସୁଧାର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାଶକୁ ମୁଁ
ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଦେଖୁଛି—ବୈଜ୍ଞାନିକର ନବୁତ୍ତି ନାହିଁ କି ନା,
ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଖାଲି ଦେଖି ଯାଉଛି, କ'ଣ ଥିଲା, କ'ଣ
ହେଲା—ଆଉ କାହିଁ କି ହେଲା—କମିତି ବା ହେଲା ? ଗବେଷଣା
ମୋର ଶେଷ ହେଇ ନ ଅସୀତା, ଏବେ ବି ମୁଁ ସୃଷ୍ଟିର ରହସ୍ୟ
ଭେଦ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ଚଳେଇଛି ।

ଅସୀତା—ତୁମେ କ'ଣ ଏବେ ବି ଆଶା ରଖିଛ ଅଜା ?

ଡଃ.ଦାସ—ତୁ ଜାଣିନୁ ମା, ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଗଣ୍ଡାର ଆଶାବାଦୀ ।
ଚୈତନ୍ୟ ଥିବା ଯାଏ ସେମାନେ ସବୁବେଳେ ସଚେତନ,
ସଜାଗ ! ମୁଁ ପୁଷ୍ଟ ଦେଖୁଛି ଅସୀତା, ଅତନୁ ବାଟକୁ ଫେରି
ଆସିବ !

ଅସୀତା—ଅଜା !

ଡଃ.ଦାସ—ତୋ'ର ବାପା ନାହିଁ କି ମା ନାହିଁ; ଏଇ ଅଜା ତୋର
ସବୁ । ବହୁତ ଭାବ ଚିନ୍ତା, ବହୁତ ବିଚାର କରି, ସେ ଚଳେ
ଖୁବ୍ ଯୋଗ୍ୟ ଲୋକ ହାତରେ ଦେଇଥିଲା ମା ! ହେଲେ, କ'ଣ
ଯେମିତି ହେଇଗଲା, ଅତନୁ ଯେମିତି ହଠାତ୍ ବଦଳି ଗଲା !

ଅସୀତା—ପୃଥିବୀର ରଙ୍ଗ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବଦଳି ଯାଉଛି ଅଜା !
ବିଚିତ୍ର ଏଇ ରଙ୍ଗ, ଅଭୁତ ଏଇ ବଦଳିଯିବା !

ଡଃ.ଦାସ—ସେଇ ବିବର୍ତ୍ତନ ଭିତରେ ଅତନୁ ମଧ୍ୟ ବଦଳି ଯିବ
ଅସୀତା, ତୁ କାନ୍ଦ ନାହିଁ ! ପଚାରି ତୋ'ର ତ ହେଇନି,
ହେଇଛି ଅତନୁର । ନିଦ ଯୋଉ ଦିନ ଭାଙ୍ଗିବ, ସେ ପୁଣି
ତୋ'ର ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିବ ମା ! ତତେ ଛାଡ଼ି ସେ ରହି
ପାରିବ ନା । ନା, କେବେ ନୁହେଁ !

ଅସୀତା—କିନ୍ତୁ ଏ ଦୀର୍ଘ ଦିନ...ମୁଁ କ'ଣ ଅପେକ୍ଷା କରି ପାରିବି
ଅଜା ! ଧୈର୍ଯ୍ୟ କ'ଣ ମୋର ରହିବ !

ଡଃ.ଦାସ—ଅସୀତା ! ତୁ କାନ୍ଦୁଛ ମା ? ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକର ରକ୍ତ
ତୋ ଦେହରେ ଭରି ରହିଛି, ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତୋର ରକ୍ତଗତ ।
ଅସ୍ଥି—ମଜ୍ଜାଗତ—ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ?

ଅସୀତା—ସେଇ ଆଶୀର୍ବାଦ ମତେ କର ଅଜା; ଏଇ ଆଶୀର୍ବାଦ
ତୁମେ ମତେ କର । (ଗୋବିନ୍ଦ ଆସିଛି)

ଗୋବିନ୍ଦ—ହେଲେ ମୁଁ ଆଉ ପାରିବନି ବାବୁ, ମା'ର ଆଖି ଲୁହ
ମୁଁ ଆଉ ଦେଖି ପାରିବନି ! ତମେ ମତେ କୁଟି ଦେଇ ଦିଅ !

ଡଃ. ଦାସ—ତୋ'ର କୁଟି ନାହିଁ ରେ ଗୋବିନ୍ଦ, କୁଟି ତୋର ନାହିଁ ।
ବାପା ମା' ଛେଉଣି ପିଲାଟାକୁ କେମିତି ବଞ୍ଚେଇ ମଣିଷ କରିଥିଲ
ଦେଖିରୁ ତ ଗୋବିନ୍ଦ ! ଆରମ୍ଭଟା ଯେତେବେଳେ ଦେଖିରୁ,
ଶେଷଟା ନ ଦେଖିବା ଯାଏ ତୋ'ର କୁଟି କାହିଁ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—କେତେ ଆଉ ଦେଖିବି ବାବୁ ! ସେତେବେଳେ କହି
କହି ମୋ କଥା ତ ଶୁଣିଲ ନାହିଁ—ତେର ଟାଣ ବୋଲି ବଡ଼
ଗଛକୁ ଆଶ୍ରା କଲେ ଯେ, ତୋଫାନରେ ଉପୁଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ।
ସାଗର ବାବୁଟି କେମିତି ଅଛି—ଜାଣିବ ?

ଅସୀତା—ଆଉ, ଗୋବିନ୍ଦ ଦାଦା...

ଗୋବିନ୍ଦ—ଏବେ ଦିନେ ଦେଖାଗଲା--ଓଃ, ମୋଟେ ହେଁ ହଜନ ।
ଭିତରେ ଭିତରେ କିଏ ଯେମିତି ଗ୍ରାସି ଗଲାଣି ! ଅନେଇ
ହଜନ ବାବୁ ! ଆଉ ଅତରୁ ବାବୁଟି ତ ମଣିଷ ହେଇ ନାହିଁ ।
ମଦ ପିଇ ପିଇ ଶିଶୁ ତୁଟି ଗଲାଣି !

ଡଃ. ଦାସ—ମଦ ନିଶା ଛୁଡ଼ିଯିବ ଗୋବିନ୍ଦ ! ଠୋକ୍‌କର ଖାଇଲେ
ମଦ ନିଶା ତା'ର ଛୁଡ଼ିଯିବ ! (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—ଏଇଥିପାଇଁ ମତେ କ'ଣ ବାହା କରି ଦେଇଥିଲ ଗୋବିନ୍ଦ
ଦାଦା ? ଏଇ ସୁଖ ଦେଖିବ ବୋଲି ସେତେବେଳେ ସମସ୍ତେ
କିଏ ଧରିଥିଲ ?

ଗୋବିନ୍ଦ—ମତେ କିଛି କହନାହିଁ ମା' ମତେ କିଛି କହନାହିଁ । ମୁଁ

ବାଇପୁା ହେଇ ଯିବି ! (କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—(ସ୍ବଗତ) ଅଜନ୍ନ, କ'ଣ କଲ ତୁମେ ? ଅସୀତାକୁ ତୁମେ

କହିଲ ପଡ଼ିତା ? ପ—ଡ଼ି - ତା ! ଉଃ ! (ବନ୍ନ ଆସିଛି)

ବନ୍ନ—ଅସୀତା ଅପା !

ଅସୀତା—(ଲୁହ ପୋଛି) କ'ଣ ରେ ବନ୍ନ ?

ବନ୍ନ—କିଛି ନାହିଁ । ଆସିଥିଲି, ସେ ଉଧାର ଟଙ୍କା ଦେଇ ଯିବାକୁ ।

ନିଅ...

ଅସୀତା—ଗୋବିନ୍ଦ ଦାଦାକୁ ଦେଇ ଦେ', ଯା—

ବନ୍ନ—(ଯାଉ ଯାଉ ଫେରି ଆସି) ଶୁଣିତ ଅସୀତା ଅପା, ସାଗର

ଭାଇଙ୍କ କଥା ଶୁଣିତ ! ତାଙ୍କ ଗ୍ୟାସ୍‌ଷ୍ଟିକ୍ ଅଲପର୍—

ପେଟରେ ଦା ହେଇ...ସେ କି ଯନ୍ତ୍ରଣା - ମୁଁ ନିଜେ ଦେଖିବି

ଅସୀତା ଅପା, ଏତେ କଷ୍ଟ ପୁଣି ସେ ସହଚକ୍ର—

ଅସୀତା—(ଶୁଣିବାକୁ ଆଉ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ତାଙ୍କର) ସାଗର

ଭାଇଙ୍କ ଗବରଟା ମୋ ଆଗରେ କାହିଁକି ? ସାଗର ମୋର

କିଏ ? କିଏ ? ସେ ମୋର କେହି ନୁହେଁ—କେହି ନୁହେଁ !

ରୋଗରେ ପଡ଼ି ଛଟପଟ ହେଇ ମରିଗଲେ ବି ମୋର କ'ଣ

କରିବାର ଅଛି ! ଯାଅ, ମତେ ତୁମ୍ଭମାନେ ବିରକ୍ତ କର ନାହିଁ ।

(ବନ୍ନର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—(ମନକୁ ମନ) ସେଇ ହୋଟେଲ୍ ଭିତରେ...ଚକ୍ରା

ଅଭାବ...ଅତି ଦୀନଦ୍ବୀନ ନିରାଶ୍ରୟ ବେଳେ ସାଗର ଯଦି

ମରିଯାଏ, ତାହାହେଲେ ମୁଁ କ'ଣ କରିବି ! ନା, ମୋର ତ

କିଛି କରିବାର ନାହିଁ !

ଅଦୋର—(ପ୍ରବେଶ କଲେ ବାହାର ପହଞ୍ଚି) ତମେ ଇ' କେବଳ ପାରିବ, ସାନ ବୋହୂ ! ତେଣୁ କଲେ ତମେ ଇ' କେବଳ ଆମ ଘରର ସୁଖ ଶାନ୍ତି ଫେରେଇ ଆଣି ପାରିବ ! (ଆଉ ହେଲ ଛୁଡ଼ା ହେଲେ ଅସୀତା) ସାନ ବହୁ, ତୁମେ ଫେରି ଚାଲ । ତୁମେ ନ ଗଲେ ଅଚେଟା ନଷ୍ଟ ତ ହେଲଣି, ଜୀବନଟା ବି ତା'ର ଛାରଖାର ହେଉଯିବ ।

ଅସୀତା—ଆପଣମାନେ ତାକୁ ଏକୂଟିଆ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ, କ'ଣ ହଉଛି ହେଇଯାଉ—

ଅଦୋର—ତୁମେ ଏ କଥା କହୁଛ ସାନବହୁ ?

ଅସୀତା—ଯାହା ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ସବୁଠୁଁ ବେଶୀ ସଫଳ, ସେ ଯେତେବେଳେ ପଡ଼ିତା ବୋଲି ଅପବାଦ ଦେଇ ଘରୁ ଚାଲି ଦେଲ—କି ଆଶାରେ ମୁଁ ଆଉ ଫେରିଯିବି ? ମୋ କଥା ଶୁଣିବ କିଏ ? —

ଅଦୋର—ଏଇନେ ଆମ ଘର ଆଉ ଘର ହେଇ ନାହିଁ ସାନ ବୋହୂ ! ବୋଉ ତ ସବୁବେଳେ କାନ୍ଦୁଛ । ତୁମେ ଫେରି ନ ଗଲେ ସେ ବୋଧହୁଏ ବେଶୀଦିନ ବଞ୍ଚିବ ନ !

ଅସୀତା—କମିତି ଫେରି ଯିବି ? କୋଉ ଅଧିକାରରେ ବା ଯିବି ? ମତେ ହରେଇ ବୋଉଙ୍କର ଯେ କେତେ ଅସୁବିଧା ହଉଥିବ, ସେ କଥା ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁଛି । ଆପଣ ବୋଉଙ୍କୁ ଏଇଠି ଆଣି ଛୁଡ଼ି ଦେଇଯାନ୍ତୁ । ଜୀବନର ବାକି କେତେଟା ଦିନ ତାଙ୍କର ମୋର ପାଖରେ କଟିଯିବା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ବି ତାଙ୍କ ସେବାରୁ ବଞ୍ଚିତା ହେବି ନ !

ଅନ୍ଧାର—ସାନ ବୋହୂ !

ଡଃ. ଦାସ—(ଫେରି ଆସିଲେ) କିଏ—ଅନ୍ଧାର ବାବୁ ?

ଅନ୍ଧାର—ନମସ୍କାର, ଆଜ୍ଞା ।

ଡଃ. ଦାସ—କୁଆଡ଼େ ଆସିବ ବାବୁ ! ଅସୀତାକୁ ଫେରେଇ ନବାକୁ ?
ନା, ଅସୀତା ଯିବନି । ମୁଁ ତାକୁ ମୋ ପାଖରୁ ଛୁଡ଼ିବି ନି !
ଧରି ନଅ, ତା'ର ବାହାଘର ମୋଟେ ହେଇନି ।

ଅନ୍ଧାର—ସବୁଆଡ଼ୁ ବିବେଚନା କରି କହନ୍ତୁ, ସାନ ବୋହୂ ଯଦି
ନ ଯାଆନ୍ତି...

ଡଃ. ଦାସ—(ବାଧାସହ୍ୟ) ବିବେଚନା— ! ମୁଁ ନିଜେ ଯୋଉ ଦିନ
ଅସୀତାକୁ ନେଇ ତୁମ ଘରକୁ ଗୋଟାଏ ମିଳାମିଶା କରିବାକୁ
ଯାଇଥିଲି, ସେଦିନ କଥା ଏତେ ଜଳ୍ଦି ଭୁଲିଗଲା ? ମତ
କ'ଣ ମଣିଷକୁ ଇମିତି ମାତାଲ...ଇମିତି ଅନ୍ଧ କରିଦିଏ
ଅନ୍ଧାର ବାବୁ ! ନା, ସେ ଦିନର ସେଇ ଲଞ୍ଜିନା, ସେ ଦିନର
ସେଇ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ପରେ ଅସୀତାର ଫେରିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଆଉ
ଉଠି ପାରେନା !

ଅନ୍ଧାର—ତଥାପି...ବିବେଚନା କରନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା ! ଅତନ୍ତୁ ଭୁଲ୍
ବାଟରେ ଚାଲି ଯାଉଛି, ହେଲେ ଆପଣ ଟିକିଏ ଚେଷ୍ଟା
କଲେ...

ଡଃ. ଦାସ—ଆଉ କଣ ହବ ! Dr Das ର ନାତୁଣୀକୁ ପଚାରି
ବୋଲି ଯେ କହି ପାରିଲା, ସେ କେବଳ ତା'ର ସ୍ଵାମୀ ବୋଲି,
ନହେଲେ ତା'ର ଏତେ ବଡ଼ ଅହଙ୍କାରର ଶାସ୍ତି ମୁଁ
ସେଇ ଦିନ, ସେଇଠି ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେ ଗୋଟାଏ ଭୁଲ୍—

ଭ୍ରମ, ଭ୍ରମ ! ଭ୍ରମର ଏକ ଗୋଲକଥା ଭିତରେ ସବୁ
ସେମିତି ଖାଲି ଭୁଲ୍ ହେଇଗଲା । ତୁମେ ଯାଅ, ଯାଅ ତୁମେ—
(ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ)

ଅସୀତା — ଅଜା ! (ଆହତ କଣ୍ଠରେ)

ଡଃ ଦାସ — (ମାରବରେ ଅଦୋର ଫେରି ଯାଉଥିଲେ) ସାଗର ପରି
ବନ୍ଧୁକୁ ଯିଏ ଅବିଶ୍ୱାସ କଲା, ଅସୀତା ପରି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସେ ସନ୍ଦେହ
କଲା, ମତ ପିଇ ସଂସାରକୁ ସେ ଉଚ୍ଛନ୍ନ କରିଦେଲା...
ସେମିତି ଗୋଟାଏ ନିବୋଧ ପଶୁ ସାଙ୍ଗରେ Dr. Dasର
ସଫର୍ଦ୍ଦ ରହି ପାରେ ନା ! ତୁ କାନ୍ଦ ନାହିଁ ମା, ଅନୁରାଗରେ
ଜର୍ଜରିତ ନ ହେବା ଯାଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ହେଇ ତାକୁ ଚରମ-
ଶାନ୍ତି ଘୋଷ କରିବାକୁ ହବ । ଏତେ ସହଜରେ ମୁଁ ତତେ
ମୁଣ୍ଡ ନୋଇଁବାକୁ ଦେବି ନି ! ମନେ ରଖ, ତୁ Dr. Dasର
ନାତୁଣୀ ! (ରୁଲିଗଲେ ଦିହେଁ)

—ପରଦା—

...o...

—ଭୂତୀୟ ଦୃଶ୍ୟ—

[ଅଥୋର ବାବୁଙ୍କ ଘର । ପରଦା ଉଠିଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା
ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀଙ୍କ ଗୀତର ତାଳେ ତାଳେ ନାରୁଛନ୍ତି ସୁଉଦ୍ରାଙ୍ଗୀ ।
ବାହାରୁ ଆସିଲେ ଅଥୋର, ମୁହଁରେ ଗଣ୍ଡର ହତାଶାର ଚିହ୍ନ ।
ଏ ନୃତ୍ୟ ଗୀତର ଆୟୋଜନ ଦେଖି ମନଟା ତାଙ୍କର ଢଳି
ହୋଇ ଉଠିଲା ।

—ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀଙ୍କର ଗୀତ—

ସୁନାଲତାର ଫୁଟନ୍ତା ଫୁଲ, ଚାହିଁ ରେ...

ଦୂରେ ଦୂରେ ..

ମରମେ ମରମେ ଗୁମରି ଉଠେ

ସୁମର କାହା ପାଇଁ ଝୁରେ;

ବାଉଳା ମନେ କି ଗୀତ ଗାଏ, ଅଜଣା କେଉଁ ମଧୁର ସୁରେ ।

ଛନ ଛନ ଛନ କଅଁଳ ତରୁ ଢଳ ଢଳ ଢଳ ଯଉଁବନ ଖେଳେ

ଭୁଲେକ ଚାହିଁ, ପୁଲକ ଜାଗେ, ଉଲୁସି ଉଠେ...

ଧୀରେ, ଧୀରେ । ୧।

ମଧୁର ମଳୟ ସୁଆଦ ଚାଖି, ଆକୁଳେ ନାଚେ ତାଳେ ତାଳେ—

ଘନ ଘନ ଘନ ନୟନୁ ବନ ଝରେ

ଥନ ଥନ ପ୍ରୀତି ଶ୍ରେଳେ...

ଉତ୍ତାଳ ଗୁଡି, ପୁଲକେ ଅତି ଉଠେ ରେ ମାତି

ପ୍ରିୟ ଶବନାରେ । ୨।

ଅଘୋର—ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗି ! ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଏ ନାଚକୁଦ ବନ୍ଦ କରି ।
ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ରକୁ ରୁଣ୍ଡି ଏ ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ବଡ଼ କଦର୍ଯ୍ୟ
ଲଗୁଛି ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗି—ବେ-ରସିକ ଲୋକ, ତୁମକୁ ତ ସବୁ ଖରାପ ଲାଗିବ ।
ତୁମେ କୁଆଁରୁ ବୁଝିବ, ବିଶାଳ-କଳିଙ୍ଗ-ଆର୍ଟ-ପ୍ରୋଡ଼ାକ୍ସନ୍‌ସ୍
ତରଫରୁ ଯୋଡ଼ା ଭେରାଇଟି ସୋ'ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ
କରାଯାଇଛି, ସେଥିରେ ଆମ ସୁଖର କି ଜବରଦସ୍ତ
ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ ଅଛି ?

ଅଘୋର—କିନ୍ତୁ ଏ କହିଦ୍ୟା-ସୁନ୍ଦରୀ ଭଉଣୀଟିକୁ ତୁମର
ପୁରେପୀୟାନ୍ dressରେ ସଜେଇ ଯେତେଠି ଯେତେ
ଜବରଦସ୍ତ ଭାବରେ ନଚେଇଲେ ବି ବିଶାଳ-କଳିଙ୍ଗ
ଭୂଇଁରେ ତାର ପାଇଁ ବରପାତ୍ରର ସୁବିଧା ମୋଟେ ହବ ନାହିଁ;
ସେ ଏକାବେଳକେ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ । ଏ ପ୍ରକାର ନିର୍ଲଜ୍ଜ-ବ୍ୟବସାୟ
ବନ୍ଦ କରି ବିବାହର ଅନ୍ୟ ରାସ୍ତା ଦେଖ ।

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗି—ତୁମର ଉପଦେଶ ମୋଟେ ଦରକାର ନାହିଁ, ଦୟାକରି
ଭିତରକୁ ଯାଅ ।

ଅଘୋର—ମୁଁ ଯାଉଛି—ହେଲେ କହି ଯାଉଛି; ଏ ନାଚ ଗାଉଣା
ଯେତିକି ହେଉଛି ସେତିକିରେ ବନ୍ଦ କରି ! ଦରର ଅବସ୍ଥା
କ'ଣ ହେଲାଣି—ବୋଉ କିଛି କହୁନାହିଁ ବୋଲି ସିନା ତୁମେ
ଏ ତାକୁଥୁନାଥୁନି ତାକୁଥୁନାଥୁନି ତଳେଇଚ, ନ ହେଲେ ଆଉ
କୋଉ ଶାଶୁ ହେଉଥିଲେ ତୁମ ଚେହେରା ଖରାପ କରି
ଦିଅନ୍ତାଣି ! ପ୍ରୋଗ୍ରାମ୍ କହୁତ ! ରୋମ୍ ନଗର ହୁ' ହୁ'
ହେଇ ଜଳି ଯାଉଛି—ମହା-ମହିମ ସମ୍ରାଟ୍ ନିଶ୍ଚେ ବସି ତମୁର
ବଜାଉଛନ୍ତି ! ତମୁର ! ନିର୍ଲଜ୍ଜ !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଓହୋ ! ମଣିଷ ତ ଦେଖିଲି ଗୋଟାଏ — (ଗଗରେ)
 ଅଦୋର — ସେଦିନ ମୁଁ ବାରମ୍ବାର କହୁଛି, ସାଗର ସାଙ୍ଗରେ ତମ
 ଭଉଣୀଙ୍କ ବାହାଘର ପ୍ରସାଦ ଉଠାଅ ନାହିଁ କି ଅତନୁ
 ମନରେ ଆଦାତ ଦିଅ ନାହିଁ... ଶୁଣିଲ ମୋ କଥା ? ନା,
 ଝଡ଼ଟାଏ ଉଠେଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଏଇନେ ସଙ୍ଗୀତ
 ଗାଉଛ ! କଣ ଭୈରବୀ ନା ମେଘ-ମହାର ? ଛୁ ! ଛୁ !
 (ଗଗରେ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ)

ସୁଭଦ୍ରା — ଶୁଣିଲୁ... ଶୁଣିଲୁଛି ଅପା ! ମୁଁ ଆଉ... ନାଚିବି ନି !
 (ଅଭିମାନ କରି)

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ — ଶୁଣିବି କ'ଣ ! ତୁ ନାଚିବୁଟି ଆମର । (ପୁଣି ନୃତ୍ୟ ଓ
 ଗୀତ ଆରମ୍ଭ ହେଲା) ।

ଅତନୁ — (କଣ କହୁ କହୁ ଭିତରକୁ ଆସିଲେ, ମାସ ଏସବୁ ଦେଖି
 ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ହର୍ଷ ପୁଟି ଉଠିଲା) ହ୍ୟାଲୋ, ନୂଆବୋଉ !
 ତୁମେ ତ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଗାଉଛ ! ଆଉ ସୁଭା ତ ବେଶ୍ ଠିକ୍
 ଅଛି ! ଆସ, ସମସ୍ତେ ସାଙ୍ଗ ହେଇ ନାଚିବା, ଗାଇବା —
 ଟ୍ରାଲ... ଟ୍ରାଲ ଲ — ! (ସୁଭଦ୍ରାକୁ ଧରି ଧକାଇବା ସମୟେ
 'ବୋଉ ଲୋ' କହି ସେ ଛାଟିପିଟି ହେଇ ଭୟରେ ପଳାଇଗଲା ।
 ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟ ଭୟରେ ଖସିଗଲେ)

ଅତନୁ — ଏଠି ଚାଲିଗଲା ! ମୋ କଥା କେହି ରଖିଲ ନି ! ହଉ,
 ଯାଅ । ବିସ୍ବାସଯାଚକତା କରି ସାଗର ଚାଲିଗଲା, ଅସାଦା ବି
 ତା' ବାଟରେ ଗଲା — ତୁମେ ଯାଅ । ସମସ୍ତେ ଅତନୁକୁ ଛାଡ଼ି
 ଚାଲିଯାଅ, ହେଲେ ସେ ଏକା ନାଚିବ — ଟ୍ରାଲ, ଲ,

ଟୁନ, ଲ—(ନାଟବାର ଅଭିନୟ କରୁଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ
ଯମୁନା ଦେଖି ଆସୁଥିଲେ, ଅତନୁକୁ ଦେଖି ତାଙ୍କର ଅନ୍ତରାତ୍ମା
ଜଳି ଉଠିଲା ।)

ଯମୁନା—ଅତି !

ଅତନୁ—ଅତି ମରିଗଲା ବୋଉ, ମଦ ପିଇ ପିଇ ଅତି ମରିଗଲା !
ହଁ ଲେ ବୋଉ, ଅତି ମଦ ପିଇବି...ମଦ ! (ଟଳି ଟଳି
ଆଗେଇ ଆସିଲେ) ସମସ୍ତେ ଖରାପ, ଏଇ ମଦ ଭାରି ଭଲ—
ହଁ, ଭାରି ଭଲ !

ଯମୁନା—ଅତି ! (ରାଗରେ ଅତନୁକୁ ପ୍ରହାର କଲେ । ବାରମ୍ବାର
ପ୍ରହାର କରିବାରୁ ଅତନୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କଲେ, ଶେଷରେ ଉତ୍ତେଜିତ ହେଇ ଉଠିଲେ ।) ସାନ ପୁଅ
ବୋଲି ଗେଲବସରରେ ବଢ଼େଇଥିଲି ...ଏଇପୂା ଦେଖିବାକୁ ?
ତୋ ବାପା ଯଦି ଆଜି ବଞ୍ଚିଥାନ୍ତା, ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ସେ ବାଟ
ଚାଲି ପାରନ୍ତା ! ବଡ଼ ଡାକିମ ହେଇବୁ...ମଦୁଆ, ମାତାଲ !
ମରି ଗଲୁ ନାହିଁ, ମଦ ପିଇ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲୁ ?

(ପୁଣି ମାରିବା)

ଅତନୁ—(ରାଗରେ) ବୋଉ ! (ତଣ୍ଡି ଚିପି ଦେଉଥିଲେ, ଦଉଡ଼ି
ଆସିଲେ ଅଦୋର ବାବୁ । ଧରି ଛଡ଼ାଇ ଦେଲେ ।)

ଅଦୋର—ଅତି, ପ୍ରେ' କ'ଣ ହଜିବ ?—

ଯମୁନା—ତାକୁ ଗୁଡ଼ି ଦେ ଅଧି ! ଗୁଡ଼ିରୁ ରକ୍ତ ନିଗାଡ଼ି, କଲିନା
ଶୁଖେଇ ତାକୁ ମଣିଷ କରିଥିଲି, ସିଏ ମତେ ନ ମାରିଲେ,
ମାରିବ ଫେରୁ କିଏ ? ମାରି ଦେ—ମାରି ଦେ—ଆ—

(ପାଗଳୀ ପରି)

ଅଘୋର—ବୋଉ !

ଯମୁନା—ଛୁଡ଼ି ଦେ' ତାକୁ—

ଅଘୋର—ଅତି, ତୁ ବୋଉ ଉପରେ ହାତ ଉଠେଇଲୁ !

ଅତି—ଭଲ କଲି...ବେଶ୍ କଲି...ତୁମେ କ'ଣ ? ଭିତରେ
ଭିତରେ ନିଆଁ ଲଗେଇ ଦେଇ ଭଲଲେଖା ଦେଖେଇବାକୁ
ଆସିବ...ନା ? ମୁଁ ତମ ସମସ୍ତଙ୍କି ଚଢ଼ିଚି—ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚଢ଼ିଚି ।
(କହି କହି ଚାଲିଗଲେ ଭିତରକୁ)

ଯମୁନା—ପ୍ରେ' କ'ଣ ହେଲା ରେ ଅପି ? ଅତି ଫେର୍ ମଦ ପିଇ
ମୋ ଚଢ଼ି ଚପିବାକୁ ଦୌଡ଼ି ଆସିଲା ! କାହା ପାଇଁ ଆଜି ଏ
ସବନାଗ ହେଲା !

ଅଘୋର—ବୋଉ ! (ମାରବ ରହିଲେ)

ଯମୁନା—ତୁ ! ତୋ'ର ସକାଶେ ମୋର ସବନାଗ ହେଲା ।
ବାପ ମରିଗଲା, ତମ ଦିହୁଙ୍କି ମଣିଷ କରିଥିଲା, ଏଇପୁ କଲ
ତୁମେ !

ଅଘୋର—ତେ ମୁଁ କ'ଣ କହିବି ବୋଉ ! କହିବାକୁ ମୋର
ଆଉ ମୁହଁ ନାହିଁ !

ଯମୁନା—ତୁ ନ କହିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ମୁଁ ଜାଣେ, ମୋ ଅତି
ମୁଣ୍ଡକୁ କ'ଣ ବଗାଡ଼ି ଦେଇଛି, ସେ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । ଡିଉସନ୍
କରିବାକୁ ଯାଇ ମନ ଇଚ୍ଛା ଭଲ ପାଠୋଇ ବୋହୂ ବାଛି
ଆଣିଥିଲୁ ଅପି ! (ଗ୍ୟାମାଙ୍ଗୀଙ୍କର ପ୍ରବେଶ) ସେଇ ସକାଶେ
ଆଜି ଏ ଘର ଜଳିଗଲା !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଆଉ କ’ଣ ! ସବୁ ଆମର ସକାଶେ ନୁହେଁ ଆଉ କ’ଣ !
ସାନବୋହୂ ସାଆନ୍ତାଣୀ ଯେତେବେଳେ ପର ପୁଅ ସାଙ୍ଗରେ
ଏଠିକି ସେଠିକି ମନ ଇଚ୍ଛା ରୁଲି ଯାଉଥିଲେ, ସେତେବେଳେ
ତ କାହାର ପାଟି ଫିଟୁ ନ ଥିଲା ! ଆଉ ଆଜି...

ଯମୁନା—ବୋହୂ ! ସାନ ବୋହୂ କଥାଟା ତୋ ଆଖିକ ଦିଶିଲା,
ଆଉ ତୁ ଯେତେବେଳେ ତୋ ଭଉଣୀକ ନେଇ ଏଠି ସେଠି
ଗୀତ ନାଚ କରିବାକୁ ଯାଉ, ସେତେବେଳେ ତ କାହାର
ପାଟି ଫିଟେ ନା !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ଓ, ସେଇପୁା କୁହ ! ସବୁ ତା’ହେଲେ ଆମର ଦୋଷ ?

ଯମୁନା—ସବୁ ତୋର ଦୋଷ ! ଅତି ମୁଣ୍ଡକୁ ବିଗାଡ଼ ଦେଇରୁ ତୁ’ଇ !
ତୋ ଭଉଣୀକ ସାଗର ସାଙ୍ଗରେ ବାହା କରିବୁ ବୋଲି
ଶୁଭ୍ ତେଷ୍ଟା କରିଥିଲୁ, ନା ? ରାଜି ନ ହେଲୁଛୁ ସେ ହେଇଲେ
ପର ପୁଅ—ପର !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ସାଗର ତୁମକୁ ବଡ଼, ମତେ ନୁହେଁ ! ମୋ ଭଉଣୀ ପାଇଁ
ଢେର ବର ମିଳିବେ !

ଯମୁନା—କଥା ଆଉ କାଲିକ କହୁରୁ ବୋହୂ ! ରୁଲି ଆ—
ଦି’ଟା ମାରୁ—ଜନମ କଲା ପୁଅ ଯେତେବେଳେ ତହିଁ
ଚପି ଦବାକୁ ବସିବ; ତୁ ତ ସହଜେ ପର ହିଅ !

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—ହଁ, ପର ହିଅ ବୋଲି ତ ତମର କହିବାକୁ ସାହାସ
ହଉଛି, ନହେଲେ...

ଅଦୋର—ରୂପ କର ଶ୍ୟାମା ! ମୁଁ ପରୁରୁଚି ବୋଉ ଆଗରେ ଛୁଡ଼ା
ହେଇ କଥା କହିବାର ସାହସ ତୁମର ହେଲା କେବେଠୁ ?

ଆମେ ଦିନେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି କଥା କହିବୁ, ଆଉ ତୁମେ ! ତୁମେ ମୋର ଆଗରେ ଛୁଡ଼ା ଦେଇ ମୋ ବୋଉକୁ ଅପମାନ ଦେଉଛ ? ତୁମର ଏତେ ଅହଙ୍କାର ! ଜାଣିଛ, ପୁର ଶେଷ ଫଳ କ'ଣ ହବ ?

ଶ୍ୟାମାଙ୍ଗୀ—କିଛି ଜାଣିବା ଦରକାର ନାହିଁ ! ମତେ ନେଇ ମୋ ବାପ ଘରେ ଛୁଡ଼ି ଦେଇ ଆସ । ଦରକାର ନାହିଁ ମୋର !
(ଗର୍ଗର ଚାଲି ଯାଉଥିଲେ)

ଅଦୋର—ଶୁଣ ! ମୁଣ୍ଡ ଥଣ୍ଡା କରି ବେଢ଼ା ପଟ ବାନ୍ଧ । ଆଜି ଗତାଗତ ଯିବାର କଥା । ବୋଉ, ମୁଁ ସତ କହୁଛି ବୋଉ ! ଏମାନଙ୍କୁ ନେଇ ମୁଁ ଆଜି ଏଇନେ ଚାଲିଯିବି ! ଆମେ ଚାଲିଗଲେ, ଏ ଘରର ସୁଖ ଗାନ୍ଧି ନିଶ୍ଚୟ ଫେରି ଆସିବ ! ହଁ, ବୋଉ, ମୁଁ ଯାଉଛି ଗାନ୍ଧି ଡାକବାକୁ —

ଯମୁନା—ଅଘି, ନାହିଁ, ନାହିଁ ! ତୁ ଫେରୁ କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ !
(ଆଖିରେ ଲୁହ, କୋଡ଼ମିଶା ସ୍ତରରେ) ଆରେ, ଯିଏ ଯୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯିବ ବୋଲି ମୁଁ କ'ଣ ପୁଅ ବୋହୂ କରୁଥିଲି ?

ଅଦୋର—ତୁ ଜାଣିବୁ ବୋଉ, ଏମାନେ ଏଠୁ ନ ଯିବା ଯାଏ ସାନ ବୋହୂ ଫେରିବେ ନ, କି ଅତି ବାଟକୁ ଆସିବ ନ ! ନା, ମତେ ଏଠୁ ଯିବାକୁ ହବ । (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଯମୁନା—ଅଘି ! (ଅଚଳୁ ଟିକିଏ ଆଗକୁ ଆସି ମୁକୁ ଶୁଣୁଥିଲେ ।
ଯମୁନା ଦେଇ ଫେରିଲା ବେଳେ ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ପାଦ ଧରି ପକେଇଲେ ।)

ଅଚଳୁ—ବୋଉ !

ଯମୁନା—ଅତି !

ଅତରୁ—ବୋଉ ! ତୋ' ପାଦ ଛୁଇଁ ମୁଁ ଆଜି ଶପଥ କରୁଛି,
ଆଜି ଦିନେ ମଦ ଛୁଇଁବି ନାହିଁ !

ଯମୁନା—ଅତି ! (ମୁହଁରେ ହସ)

ଅତରୁ—ମନ ଖୁସିରେ କୁଆଡ଼େ ବାହାର ଥିବ, ସେତିକିବେଳେ
ନୁଆବୋଉ ଆସି ସାଗର ଆଉ ଅସୀତା କଥା କହିବେ ।
ଅଫିସ୍‌ରୁ କାମ କରି କରି ଗତିରେ ଫେରୁଥିବ—ଠିକ୍
ସେତିକିବେଳେ ନୁଆବୋଉ ମୋ ଆଗରେ ଫେରାଉ ଦେବେ ।
ଶୁଣି ଶୁଣି ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଖରପ ହେଇ ଯାଇଥିଲା ବୋଉ, ହେଲେ
ଆଜି ମୁଁ ଜାଣିଲି ଏ ସବୁ ମୂଳରେ କିଏ !

ଯମୁନା—ମୁଁ କିଛି ଚାହୁଁ ନାହିଁରେ ଅତି ! ମତେ ଖାଲି କଥା ଦେ,
ମୋ ସାନବୋହୂକୁ ତୁ ଫେରେଇ ଆଣିବୁ, ଆଉ ସାଗରକୁ ତୁ
ମୋ ପାଖକୁ ଡାକି ଆଣିବୁ ! ଆଣିବୁ ଅତି ?...

ଅତରୁ—ହଁ, ବୋଉ ! ମୁଁ କଥା ଦଉଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ
ଫେରାଇ ଆଣିବି !

ଯମୁନା—ଅତି ! (ଅତରୁକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ପକେଇଲେ) ମୋ ଅତିରେ,
ତେଜେ ମୁଁ କେତେ ମାଇଲି ! (ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ
ଯାଉଥାଏ ଲୁହ ।)

—ପରଦା—

—ଚତୁର୍ଥ ଦୃଶ୍ୟ—

‘ପୀତବାସବାବୁଙ୍କ ଘର ଅଳନ୍ଦ । ବାହାରୁ ଆସିଛନ୍ତି ସାଗର,
ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ବ୍ୟାଗ୍ ! ଅବସ୍ଥା ଅତି ଶୋଚନୀୟ । ରୋଗରେ
ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ଗଲଣି ।]

ସାଗର—ବନ୍ଦୁ, ବନ୍ଦୁ, ଆରେ ବନ୍ଦୁ !

ବନ୍ଦୁ—(ଆସିଛି) ସାଗର ଭାଇ ! ତୁମେ ଭିତରକୁ ଆସୁନ !

ସାଗର—ନାହିଁ ରେ ବନ୍ଦୁ, ମୁଁ ଯାଉଛି ! ସବୁ ଦିନ ପାଇଁ ଏଠୁ
ବୁଲି ଯାଉଛି !

ବନ୍ଦୁ—ଏଁ, ତମେ ଫେର୍ କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?—

ସାଗର—କୁଆଡ଼େ ଯିବି ସେ କଥା ହୁଏତ ନଜେ ଇ’ ଜାଣିନି !
ଆଉ ତୋ’ ସାଗର ଭାଇ ସାଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହବ ନ ରେ ବନ୍ଦୁ !
ବୁଝୁ ଆସିଲେ କହିବୁ, ତା’ ପୁଅଟିକି ଠିକ୍ ତା ଘୋଟା ମାମୁଁ
ପରି ଗଢ଼ିବ, ଏ ଅଭାଗା ବଡ଼ ମାମୁଁ ପରି ନୁହେଁ ।

ବନ୍ଦୁ—ସାଗର ଭାଇ, ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କି ଛାଡ଼ି ସତକୁ ସତ ତୁମେ
ବୁଲିଯିବ ? (କାନ୍ଦ ପକେଇଲ)

ସାଗର—ବନ୍ଦୁ, ତୁ କାନ୍ଦୁଛୁ ! ମୁଁ ବୁଲି ଯିବି, ତୁ ରହିବୁ, ଗୁର୍
ବଡ଼ ହବୁ...ମଣିଷ ପରି ମଣିଷ ହବୁ ! ସେତକି ନ
ଦରକାର ! ବନ୍ଦୁ, ତୁ ମୋର କେତେ କାମ ନ କରିବୁ ?
ଗଲବେଳକୁ ଆଜି ଆଉ ଗୋଟିଏ କାମ କରିଦବୁ ନି ? ଏ ଚିଠି

ଦି'ଖଣ୍ଡ ନେ—ଏ ଖଣ୍ଡକ ଅତନୁକୁ ଦବୁ, ଆଉ ଏ ଖଣ୍ଡକ
ଅସୀତାର (ଚିଠି ଦବା)

ବନ୍ଧୁ—(ଯାଉଁ ଯାଉଁ) ସାଗର ଭାଇ ! ବିକଳ ଶ୍ରେଣୀ ଫେରି ଚାଲିବା
ସାଗର—ହଁ ରେ, ଯା—ଯା—(ବନ୍ଧୁର ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ପୀତବାସ—(ଆସିଲେ) ସାଗର, କୁଆଡ଼େ କାହାରିତ ନା କ'ଣ ?
ସାଗର—ହଁ ମଉସା, ବେଳ ହେଉ ଗଲଣି, ମତେ ଯିବାକୁ ହବ !

ପୀତବାସ—ତୁମ ଦେହ ଖରାପ, ତୁମେ ପୁଣି କୁଆଡ଼େ ଯିବ ?

ସାଗର—ଏଇ ସନ୍ଧ୍ୟା ପାଞ୍ଚେଞ୍ଚର ଗାଡ଼ରେ ଚାଲି ଯାଉଛି ମଉସା !
କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛି କିଛି ଠିକଣା ନାହିଁ ! ଯାଉ ଯାଉ ଗାଡ଼
ଯେତେ ବାଟ ନବ ! ନ ଖଲେ ତ ହବ ନାହିଁ ମଉସା, ଏଠି
ରହି ମୁଁ ଖାଲି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦେଇଛି !

ପୀତବାସ—ତୁମକୁ ପୁଣି ଏ କଥା କ'ଣ କହୁଛି ! କାହାରିକ ଦୁଃଖ
ଦେଲଭଳି ହୃଦୟ ତ ତୁମର ନୁହେଁ ବାବା !

ସାଗର—ନୁହେଁ ମଉସା ? ଅତନୁ ପାଖରୁ ଅସୀତାକୁ ଛଡ଼େଇ,
ଗୋଟିଏ ସୋହାଗର ସଫାରକୁ ଛାରଖାର କରି ଦେଇଛି,
ପୁଅ ହେଉ ବାପର ଚାକର ଖାଇ ଦେଇଛି; ଆଉ କ'ଣ
କରିଥାନ୍ତି ? (ରୁରୁ ବୋଉ ଆସିଲେ)

ପୀତବାସ—ଶୁଣୁଚ,ଶୁଣୁଚ ରୁରୁ ବୋଉ ! ତମ ପାଗଳା ପୁଅ କହୁଛି,
ତା'ର ସକାଶେ କୁଆଡ଼େ ସଫାର ଛାରଖାର ହେଉ ଯାଉଛି,
ଶୁଣୁଚ ! ଗୋଟେଲରେ ବି ପଡ଼ି ପଡ଼ି କାଳକ ଗଲୁ...

ସାଗର—ସେ ଗୋଟେଲରେ ମୋ ପାଇଁ ଆଉ ଥାନ ନାହିଁ,
ମଉସା ! ଦି' ଦିନ ତଳେ ବାନ୍ତିରେ ଟିକିଏ ରକ୍ତ ପଡ଼ିଲା,

ଡୋଟେଲ୍ ମାଲିକ କହିଲେ ଟି. ବି. — ବୋର୍ଡର ମାନେ
ଛାଡ଼ି ପଳେଇଲେ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟବସାୟ ନଷ୍ଟ ହେଲା—ଡୋଟେଲ୍
ମାଲିକ ମୋ ବଛଣା ପସ ବାହାରେ ପକାଇ ଦେଲେ । କହିଲେ
“ଏହି ତମର ମରିବାର କଥା, କୋଉ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ
ଜି ପୁଟ୍‌ପାଏରେ ପଡ଼ି ମର !”

ପୀତବାସ—ସାଗର !

ସାଗର—ଆପଣ କହିଲେ ମଉସା, ବୁରୁଆଡ଼େ ଯୋଉ ଝଡ଼ ମୁଁ
ଉଠେଇଛି, ବୁଲି ନ ଗଲେ ଏ ସବୁ ଶାନ୍ତ ହବ କିମିତି ?

ଅଳକା—ମୁଁ ତ କେତେ ଥର କହିଛି, ତୁ କ’ଣ ସେ ଡୋଟେଲ୍
ଛାଡ଼ିଲୁ ହେଲେ... ?

ପୀତବାସ—ଡୋଟେଲ୍ ଛାଡ଼ିବ କ’ଣ ବୁଝୁ ବୋଉ ! ସେ ଆଜି ଆମ
ସମସ୍ତଙ୍କି ଛାଡ଼ି ଯାଉଛି—!

ଅଳକା—କ’ଣ ଛାଡ଼ି ଯାଉଛି ? ଆରେ ସାଗର, ତୋ’ ଘର ଛାଡ଼ି,
ତୁ କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ ରେ ବାପା ? କାହା ପାଖକୁ ଯିବୁ ?

ସାଗର—ସାଗର ମରି ଯାଉ ମାଉସି ! ହେଲେ ତା’ ପାଇଁ କେହି
ଲୁହ ନ ଗଢ଼ାଉ । ଏ ରୋଗ ତ ମୋର ଭଲ ହବ ନାହିଁ,
ସେ ମୋର ନିଦାନ ।

ଅଳକା—କି ଅଲକ୍ଷଣା କଥା ତୁ ତୁଣ୍ଡରେ ଧରୁଛୁ ! କେଡ଼େ
କେଡ଼େ ରୋଗ ଭଲ ହଉଛି; ତୋର ଇମିତି କ’ଣ ହେଇଛି କି ?

ପୀତବାସ—ସାଗର, ମୋ କଥା ମାନ । ଏ ରୋଗା ଦେହରେ କୁଆଡ଼େ
ଯାଆ ନାହିଁ !

ସାଗର—ନା, ମଞ୍ଜସା ! ମୁଁ ଠିକ୍ କରି ନେଇଛି, ନିଶ୍ଚୟ ଯିବି ।
ମତେ ଯିବାକୁ ଇ' ହବ !

ଅଳକା—ଯିବୁ ! କୁଆଡ଼େ ଯିବୁ ? ତତେ ମୁଁ ମୋଟେ ଗୁଡ଼ିବନ !
(ପୀତବାସ ପ୍ରତି) ଠିଆ ହେଇଛ କ'ଣ ମ ? ତାକୁ ଭାବରକୁ
ନେଇ ରୁଲ ।

ସାଗର—ନା, ମାଉସି, ନା ।

ପୀତବାସ—ସାଗର, ଏତେ ମାୟା ଲାଗେଇ ଦେଇ ତୁମେ ରୁଲିଯିବ !
ଏ ଦୁଃଖ ତ ମୁଁ ସବୁ ପାଇବିନି ବାପା ! ପ୍ରଭୁଙ୍କର ଏ ପୁଣି
କି ବିଚିତ୍ରତା ! ସାଗର, ତମ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ପରିଚୟ ନ
ହେଇଥିଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଇଥାନ୍ତା...ଉଃ ! ଦୁଃଖ କ'ଣ
ଆମକୁ ଗୁଡ଼ିବନି ରୁଲିବୋଉ ?

ସାଗର—ମୋର ସମୟ ହେଇ ଯାଉଛି ! ମାଉସି, ନା—ନା,
ତୁମେ ତ ମୋର ମାଉସି ନୁହଁ, ମା ! ତମର କଲ୍ୟାଣରେ ମୋର
ଏ ଜନ୍ମର ସବୁ କଳଙ୍କ ଥୋଇ ଦେଇ ଯାଉ ! (ପାଦ ଧୁଳି
ନେଇ ଉଠିବ ଲ)

ଅଳକା—ସାଗର !

ସାଗର—ଆପଣ ମତେ ଟିକିଏ ଗାଡ଼ିର ବସେଇ ଦେଇ ଆସିବେନି
ମଞ୍ଜସା ? ପିଲାଏ ବିଦେଶକୁ ଗଲେ, ବାପା-ମା ଯେମିତି
ବଳେଇ ଦେଇ ଆସନ୍ତି... (ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅଳକା—ସାଗର, ସାଗର, ତୁ ଯାଆ ନାହିଁ—ତୋ ମା କଥା ଶୁଣ
ସାଗର !

ପୀତବାସ—ରୁଲି ବୋଉ, କାହାକୁ ଡାକୁଛ ? ରୁକୁଣାରଥ ଅଣ-
ଲେଉଟା —(ବାହାରକୁ ଗଲେ ସାଗର ପଛରେ)

ଅଳକା—ଠାକୁରେ ! ମୋ ରୋଗଣା ପିଲାଟିକି ତମର ହାତରେ
ଦେଲି ଠାକୁରେ ! ସାଙ୍ଗରେ ତ ତା'ର କେହି ନାହିଁ ।
ତମେ ଇ' ତା'ର ସାହା ଭରସା ! (ସହସା ଡାକ ଡାକ
ଅସୀତାର ପ୍ରବେଶ)

ଅସୀତା—ସାଗର, ସାଗର ! ତମକୁ ଅଜା ଡାକୁଚନ୍ତି ସାଗର !
ଆରେ, ସାଗର ତ ଏଠି ନାହିଁ ! ସାଗର କୁଆଡ଼େ ଗଲା ଶୁଭ ?

ଅଳକା—ରୁଲିଗଲା ମା ! କାହାର କଥା ଶୁଣିଲ ନି । ମୁଁ କହିଲି,
ତୋ' ଦାଦା କହିଲେ, କାହାର କଥା ସେ ରଖିଲା
ନାହିଁ !

ଅସୀତା—ସାଗର...ରୁଲିଗଲା ? କାହିଁକି, ସେ ତ କାହାର କିଛି
କ୍ଷତି କରି ନି ! ସେ କାହିଁକି ଯିବ ! ନାହିଁ ଶୁଭ, ମୁଁ ତାକୁ
ଫେରାଇ ଆଣିବି ! ସାଗରକୁ ଫେରିବାକୁ ହବ ! ଅଜା !
ଅଜା— ! (ରୁଲିଗଲେ)

ଅଳକା—ତୋ'ର କଥା ସତ ହଉ, ମା ! ସେ ପାଗଳା କମିତି
ଫେରି ଆସୁ ! (ଆଖିରେ ଲୁହ)

—ପରଦା—

—ପଞ୍ଚମ ଦୃଶ୍ୟ—

[ରେଳ ଷ୍ଟେସନ । ପ୍ଲାଟଫର୍ମ ସାମ୍ନା ରଥା । ବୈଷ୍ଣବ ଜଣେ ଗୀତ ଗାଇ ଗାଇ ଚାଲିଗଲେ ସେଇ ବାଟରେ । ପୀତବାସ ବାବୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ଗଛ ମୂଳରେ ଛୁଡ଼ା ଦେଲେ ।]

—ବୈଷ୍ଣବର ଗୀତ—

ହୋ, ହୋ, ମାଝି ହୋ—!

ଦୋର ଅନ୍ଧାର ଆସୁଛି ମାଡ଼ି ବାହୁ ନେ' ତୋର ନାଆ ।

ସାରି ଏପାରି ସଉଦା ହାଟ,

ଧର ସଅଳ ସେପାରି ଦାଟ

ବେଳ ଥାଉ ବେଗେ ପାଲ ବାନ୍ଧ ଦେ'—

ଏକା ଆସିଛି, ଏକା ତୁ ଚାଲି, କେହି ହେବେ ନାହିଁ ସାହା । ୧।

ସବୁ ମମତା ଦେ' ରେ ଏଡ଼ି...

ଖୋଲି ଦେ' ତୋର ନାଆ ମଙ୍ଗ ବେଡ଼ି !

ହାତ ଟାଣ କରି ମାରି ଦେ' କାତ —

ହେଲା କଲେ ତୁ ଗଡ଼ିବ ବେଳା, ଆସେ ଉଜାଣି ବାଆ । ୨।

ବୁଝି ପଛୁମ ଆକାଶ ପଥେ

ରବି ତଳେ ରେ କନକ ରଥେ ।

(ଏଇ) ଗୋଧୂଳି ଲଗନ ହୁଏ ନା ବାବୁ !

ସେପାରି ଧାର ଧରିବୁ ଯେବେ ସଅଳ ସଅଳ ଯାଆ । ୩।

(ଗୀତ ପରେ ପରେ ଅସୀତା ଓ ଡକ୍ଟର ଦାସ ଆସିଛନ୍ତି)

ଅସୀତା—ଦାଦା, ସାଗର କାହିଁ ? ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଲ ପରା !

ପୀତବାସ—ହଁ, ମା !

ଡଃ. ଦାସ—ପୀତବାସ, ସତକୁ ସତ ସାଗର କଣ ଏଇ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଯାଉଛି ?

ପୀତବାସ—ଆଜ୍ଞା ।

ଡଃ. ଦାସ—ତା'ର ଦେହ ଅସୁସ୍ଥ, ହଠାତ୍ ଇମିତି ସହର ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଯିବାଟା...

ପୀତବାସ—କାହିଁକି ଯାଉଛି...ସେ କଥା ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ମୁଁ ଜାଣେ, ଅତନୁ ବାବୁ ଜାଣନ୍ତି, ଆଉ ଅସୀତା ମା ବି ଜାଣେ । ହେଲେ କେହି ତାକୁ ରୋକି ପାରିଲେ ନା !

ଅସୀତା—ଦାଦା, ମୁଁ ତାକୁ ଯିବାକୁ ଦେବି ନା । ସେ କାହିଁ ?

ପୀତବାସ—କ'ଣ କହିବି ମା ! ଗୋଟାଏ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଡିବାରେ ବସେଇ ଦେଇ ଆସିଲ । ଅବସ୍ଥା ତା'ର ଏତେ ଖରାପ ଯେ ଜୀଅନ୍ତା ସେ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇବ କି ନା...

ଅସୀତା—ନା, ଦାଦା—ସାଗର ବଞ୍ଚିବ...ତାକୁ ବଞ୍ଚି ରହିବାକୁ ହବ ! ସାଗର ! ସାଗର ! (ଟ୍ରେନ୍ ଛାଡ଼ିବା ସମୟରେ ଆସିଛନ୍ତି ଅତନୁ । ଦୂରରୁ ଟ୍ରେନ୍ ଚାଲିଯିବାର ଶବ୍ଦ ହେଲା ।)

ଅତନୁ—ସାଗର ! ସାଗର ! (ଥକ୍କା ହୋଇ ରେଲିଂକୁ ଧରି ଛୁଡ଼ା ହେଲେ ଅତନୁ)

ଅସୀତା—ସାଗର ନାହିଁ ଅତନୁ, ସେ ଚାଲି ଯାଇଛି ! ତୁମେ ତାକୁ ମାରି ଦେଲ ଅତନୁ, ତୁମେ ତାକୁ ମାରି ଦେଲ । ଆମେ

ଦୁହେଁ ଇମିତି ବନ୍ଧୁ-ଦ୍ରୋଣା ଯେ ଶେଷ ଦର୍ଶନ ବି ଆମ
ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ !

୧ୀତବାସ—ସାର୍, କ'ଣ କଲେ ! ଭ୍ରମରେ ପଡ଼ି ଆପଣ ଏ ଯୋଡ଼
କଲେ, ସେ କି ଆଉ ପୁରଣ ହେବ ନାହିଁ ସାର୍ ! ସେ
କି ଅପୁରଣୀୟ ! ସାଗର ଆଜି ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କଳାଳ କରି
ରୁଲି ଯାଇଛି । ତା' ସାଙ୍ଗରେ ଏ ଜନ୍ମରେ ବୋଧ ହୁଏ ଆମର
ଆଉ ଦେଖା ହେବ ନାହିଁ । ନା, ନା, ଦେଖା ହେବ ନାହିଁ ।

(ପ୍ରସ୍ଥାନ)

ଅସୀତା—ଅତନୁ, ଏତେ ବଡ଼ ଅଧଃପତନ ଭ୍ରମର ହେଲା
କାହିଁକି ? ଭ୍ରମ ପାଇଁ ହସି ହସି ଯିଏ ଜୀବନ ଦେଇଥାନ୍ତା,
ତା' ପ୍ରତି ଏଡ଼େ ନିଷ୍ଠୁର ଅବରୁଦ୍ଧ ଭ୍ରମେ କଲ କାହିଁକି ?

ଅତନୁ—ସାଗର ! ବୋଉ ପାଦ ଛୁଇଁ ମୁଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରି ଥିଲି, ହେଲେ
ତତେ ମୁଁ ଫେରେଇ ନେଇ ପାରିଲି ନି । ସାଗର ! ଯିବା
ଆଗରୁ ମତେ କ୍ଷମା ବି ଦେଇ ଗଲୁ ନି ! ଭାରି ହତଭାଗ୍ୟ ମୁଁ
ସାଗର, ମୋ ୁଁ ବଳି ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ଏ ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କେହି
ବୋଧହୁଏ ନାହିଁ ! ଉଃ !

ଅସୀତା—ଅତନୁ ! (ଅତନୁ ଓ ଅସୀତା ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ କାନ୍ଦିବା
ସମୟେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଝିରେ ଆସି ଛୁଡ଼ା ହେଲେ ଡକ୍ଟର ଦାସ ।)

ଡଃ. ଦାସ—Don't cry my dear child ! ନିଆଁ ନେଇ ଆମେ
ସମସ୍ତେ ପରୀକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲୁଁ, ଆମେ ସମସ୍ତେ ଅକୃତକାର୍ଯ୍ୟ
ହେଲୁ, ହେଲେ ସେଇ ଜଣକ କେବଳ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବିଜୟ-
ଗର୍ବରେ ବାହାରି ଗଲା ! ଏଥିରେ ତ ଆମର ଦୁଃଖ କରିବାର

କି ଲୁହ ଗଡ଼େଇବାର କଥା ନୁହେଁ ; ଆନନ୍ଦର ହବାର କଥା । ଆସ ଅଛନ୍ତୁ, ଆ ମା ଅସୀତା ! ଏଇ ବଦାୟ-ମଧୁର ଲଗ୍ନରେ ଆମେ ଚଳିବୁଁ ଆଜି ସେଇ ମହଲ ଆମ୍ଭାର ଶୁଭ କାମନା କରିବା ! ଶାବନର ଗାଡ଼ି ଚାଲିଗଲା, କୁଆଡ଼େ ଯିବ—କୋଉଠି ଅଟକିବ—କି କ୍ଷୁଧା ନେଇ ସେ ଚାଲିଗଲା— ତା’ର ବିଚାରକ ତ ଆମ୍ଭମାନେ ନୋହୁଁ, ଦୁଃଖ କାର୍ଯ୍ୟକ ?

(ଆଖିରୁ ତାଙ୍କର ଦି’ଟୋପା ଲୁହ ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ସେ ଦୁହିଁକୁ ନେଇ ଫେରି ଯାଉଥିଲେ ଡକ୍ଟର ଦାସ ।)

ଯ—ବ—ନି—କା